

Voima, Ylioppilaslehti ja Suomen talous
– kahden suomalaisen mielipidelehden vertaileminen talousjuttujen
kautta muuttuvassa suomalaisessa mediamaisemassa

Petter Lundberg

Opinnäytetyö
Journalismin koulutusohjelma
2015

Tekijät Petter Lundberg	Ryhmä X
Opinnäytetyön nimi <i>Voima, Ylioppilaslehti</i> ja Suomen talous – kahden suomalaisen mielipidelehden vertaileminen talousjuttujen kautta muutoksessa olevassa suomalaisessa mediamaisemassa	Sivu- ja liitesivumäärä 64 + 25
Ohjaajat Raisa Koivusalo	
<p>Tämän opinnäytetyön tarkoituksena selvittää ja tutkia <i>Voiman</i> ja <i>Ylioppilaslehden</i> eroja ja yhtäläisyyksiä kahden erilaisen, kustakin lehdestä analysoitavan talousjutun pohjalta. Ne muodostavat opinnäytetyön tutkimusaineiston.</p> <p>Opinnäytetyössä hyödynnetään Chaim Perelmanin kehittämää retoriikkateoriaa, joka tarjoaa argumentoinnin tutkimisen tueksi käsitteitä ja pohjatietoja. Sen pohjalta opinnäytetyössä käytetään juttujen analysoinnin apuna analyysikehikkoa. Sen avulla jutuista etsitään niissä käytettyjä retorisia keinoja.</p> <p>Loppupäätelmissä analysoidaan juttujen retorisia keinoja ja yleisesti ottaen yhtäläisyyksiä ja eroavaisuuksia niin kielenkäytön kuin esimerkiksi taloustermistön avaamisen osalta.</p>	
Asiasanat Voima, Ylioppilaslehti, talousjournalismi	

Sisällys

1	Johdanto.....	1
2	Talousjournalismi, <i>Voima</i> ja <i>Ylioppilaslehti</i>	2
2.1	Talousjournalismi.....	2
2.2	Talousjournalismin osa-alueet..... Virhe. Kirjanmerkkiä ei ole määritetty.	
2.3	Mielipidelehti.....	5
2.4	<i>Voima</i> -lehti.....	5
2.5	<i>Ylioppilaslehti</i>	6
3	Metodi.....	8
3.1	Analysoitavat talousjutut pähkinänkuoressa.....	8
3.2	Valintaperusteet analysoitaville talousjutuille.....	20
3.3	Argumentoinnista.....	20
3.4	Analyysikehikon esittelemine.....	22
4	Talousjuttujen analysointia – elitismää ja politiikkaa.....	27
4.1	<i>Kapitalismin 10 käskyä</i> -talousjuttun analysointi.....	27
4.2	<i>Ei nouse</i> -talousjuttun analysointi.....	39
5	Johtopäätös.....	59
5.1	<i>Voiman</i> ja <i>Ylioppilaslehten</i> talousjuttujen arviointia.....	59
5.2	Aiheita jatkotutkimuksiin.....	62
5.3	Arvio opinnäytetyöprosessista.....	62
	Lähteet.....	63
	Läitteet: <i>Kapitalismin 10 käskyä</i> - ja <i>Ei nouse</i> -talousjutut.....	65

1 Johdanto

Voima ja *Ylioppilaslehti* ovat tämänhetkisessä suomalaisessa mediakentässä ehkä tunnetuimmat ja räväkimmät mielipidejulkaisut, joiden tempaukset ja jutut puhuttavat ja kiinnostavat. Molemmat tekevät omalla tavallaan kunnianhimoista ja tarkkaa journalismia.

Tässä opinnäytetyössä tutkitaan *Voiman* ja *Ylioppilaslehden* välisiä eroja ja yhtäläisyyksiä lehdissä julkaistujen, Suomen tämänhetkistä taloudellista tilannetta käsittelevien juttujen kautta. Ylioppilaslehdessä 7/2014 ilmestynyt, **Oskari Onnisen** kirjoittama ja **Katri Tikkasen** kuvittama *Ei nouse* -juttu avaa aika toivottomalta vaikuttavaa tilannetta muun muassa **Sixten Korkmanin**, **Juhani Vartiaisen** ja jälkikeynesiläisestä vinkkelistä taloutta tutkailevien **Lauri Holapan** ja **Jussi Ahokkaan** haastattelujen kautta.

Sitä vastoin *Voimassa* 2/2014 julkaistun *Kapitalismin 10 käskyä* -artikkelin kirjoittajina toimivat, ”Ylkkärin” jutussa haastatellut Holappa ja Ahokas esittävät kirjoituksessaan kymmenen teesiä siitä, kuinka maamme talous olisi pelastettavissa.

Tässä opinnäytetyössä myös esitellään kyseiset lehdet ja mielipidelehden lajityypin tarkemmin. Myös talousjournalismin kuuluvien juttutyyppeiden esittely kuuluu tähän kahden lehden jutuista tehtyyn analyysiin, jossa pohditaan kunkin tekstin sisältöä, kieltä, rakennetta ja kerrontaa **Chaim Perelmanin** retoriikkateorian pohjalta.

2 Talousjournalismi, *Voima ja Ylioppilaslehti*

2.1 Talousjournalismi

Talousjournalismi on prosessi, joka tuottaa lehtien, radion, television ja muiden sähköisten välineiden kautta faktapohjaisia uutisia ja sanomia kansantaloudesta, elinkeinoelämästä ja maailmantaloudesta vastatakseen suhteellisen laajan yleisön tiedontarpeeseen. (Mikkonen, 1998)

Talousjournalismi esittelee taloutta ja sen tekijöitä, tuloksia ja seurauksia kriittisesti, analyttisesti, riippumattomasti ja oikeudenmukaisesti. (Korhonen, 1998)

Talousjournalismin maailma on taloudellisen rationaliteetin sanelema, ja tuo rationaliteetti rakentuu rahan ja tuottavuuden varaan. (Koistinen, 2003)

Koistinen puhuu tästä huolimatta länsimäisten yhteiskuntien *ekonomisoituneisuudesta*, mikä tarkoittaa mediassa talousjournalismin määrän ja merkityksen kasvamista sekä sitä, kuinka taloudellinen argumentointi on ulottunut ”*muiden journalististen sisältöjen alueille.*” Koistinen myös kertoo, että ”*talouspolitiikasta on tullut muiden politiikan alueiden reunaehto. Lisäksi muun muassa kulttuuriin ja urheiluun liittyvissä keskusteluissa taloudellisten argumenttien määrä ja merkitys on kasvanut.*” (Koistinen, 2003)

Moinen ilmiö tuntuu 11 vuotta myöhemmin entistä ajankohtaisemmalta, sillä huonojen taloudellisten aikojen vuoksi medioissa puhutaan aikaisempaa enemmän taloudesta ja sen kehnosta tilanteesta täällä Suomessa. Myös tiedetoimittaja ja *Helsingin Sanomien* avustaja **Jani Kaaro** käsittelee ilmiötä *Taloudesta on tullut ainoa kurkistusreikäme todellisuuteen* -kolumnissaan, joka on julkaistu *Helsingin Sanomien* verkkosivuilla 8. lokakuuta 2014. Kaaro kirjoittaa kolumnissaan ihmisten ajattelevan ”*kertomalla itsellemme tarinoita*”, jotka kuitenkin tapahtuvat henkilökohtaisuudessaan ”*toisten, suurempien tarinoiden sisällä.*” Nämä tarinat voivat Kaaron mukaan olla ”*poliittisia, tieteellisiä, uskonnollisia, taloudellisia tai esteettisiä*” ja joista ”*henkilökohtainen tarinamme saa voimansa.*” (<http://www.hs.fi/tiede/a1412656569885>, katsottu 5.3.2015)

Kaaro kuitenkin huomauttaa, että ”*yleensä emme ajattele tiedettä tai taloutta tarinoina. Kun suurista tarinoista tulee yleisesti hyväksytyjä, ne sulautuvat taustalle rakenteiksi, jotka vaikuttavat kaikkeen ajatteluumme mutta joiden olemassaoloa emme kunnolla kykene hahmottamaan.*” Näin nuo taustalla sykkivät tarinat muuttuvat tavoiksi ajatella ja lähestyä maailmaa.

(<http://www.hs.fi/tiede/a1412656569885>, katsottu 5.3.2015)

Kaaro nostaa esille kanadalaisen **F. S. Michaelsin** teorian *megatarinasta* eli tarinasta, joka nousee kaikkien muiden yläpuolelle. Tuon Michaelsin megatarinan mukaan ”*ihmiset ovat omaa etuaan ajavia itsenäisiä yksilöitä, jotka pyrkivät kaiken aikaa parantamaan omaa tilannettaan. Olemme "yrittäjiä", eli meillä on kylvymätön halu saada, mitä haluamme. Koska maailman bedelmät ovat rajalliset, jokainen yrittää saada niin paljon kuin omilla avuilla ja kyvyillä on mahdollista.*”

(<http://www.hs.fi/tiede/a1412656569885>, katsottu 5.3.2015)

Uuden megatarinan ja taloudellisen näkökulman myötä perinteiset näköalat yhteiskuntaan ovat kuitenkin muuttumassa Kaaron mukaan, koska ”*silloin kirjastojen odotetaan toimivan kuten toimijat vapailla markkinoilla eli keskittyvän asiakaspalveluun, tehokkuuteen ja tuottavuuteen. Koska kirjaston tuottavuus lasketaan lainamääristä, kirjastot tarvitsevat enemmän kävijöitä. Silloin kirjastot lakkaavat kysymästä, miten voimme parhaiten sivistää teitä, ja kysyvät sijaan, mitä te haluatte lukea.*”

(<http://www.hs.fi/tiede/a1412656569885>, katsottu 5.3.2015)

Tässä Michaelsin megatarinassa Kaaron mukaan ”*kirjasto on myyjä ja sen käyttäjät ostajia*” ja hänen tekstinsä ”*pointti on laajempi ajatusmalli, jossa ihmiset ovat enää pelkästään taloudellisia toimijoita. Se ulottuu kaikkialle – hallintoon, työelämään, terveydenhuoltoon, koulutukseen, jopa taiteeseen.*”

(<http://www.hs.fi/tiede/a1412656569885>, katsottu 5.3.2015)

2.2 Talousjournalistiset osa-alueet

Ensimmäisenä Koistinen ottaa esille **kvasiloogisen talousjournalismin**, joka on luonteeltaan ”*assosiatiivista, syy-seuraus logiikkaan perustuvaa*”. Koistinen mainitsee, että näin voidaan myös kiertää tai passivoida, jopa pehmentääkin ikävien asioiden julkituomista. (Koistinen, 2003)

Hän tuo esille talousjuttujen otsikoita ja nostaa esille esimerkiksi ”*Valtion budjetti saatetaan tasapainottaa jo alkuvuonna*” -otsikon, joka esittää yksinkertaisesti budjetin tasapainottamisen ”*matemaattisesti välttämättömänä asiana*” ja näin jättää kokonaan huomioimatta tasapainottamisen seuraukset, kuten sosiaaliturvamaksujen vähenemisen. Myös esimerkiksi vuoroin nousevista ja laskevista pörssikursseista puhutaan aina passiivimuodossa, mikä hävittää niiden toimintaan vaikuttavat mekanismit ja ihmiset kokonaan taka-alalle. (Koistinen, 2003)

Koistisen mukaan kvasilooginen talousjournalismi voi jättää myös joidenkin asioiden perustelemisen kokonaan tekemättä, mutta toisaalta itsestäänselvyyksien, kuten kannattamattoman tehtaan lopettamisen suhteen perusteluja ei aina välttämättä kaivata. (Koistinen, 2003)

Toiseksi Koistinen tutkii **elitististä talousjournalismia**, joka liittyy monella tavalla edelliseen kvasiloogiseen talousjournalismiin. Elitistinen talousjournalismi kertoo taloudesta sitä ymmär-
täville ja sen kanssa työskenteleville, ja tähän kierteeseen maallikon ei ole helppoa päästä mu-
kaan. Talousjournalismi ja varsinkin elitistinen talousjournalismi vaatii lukijalta melkoisesti
taustatietoja ja esiyymmärrystä talouden rakenteista. (Koistinen, 2003)

Koistinen tuo esille **Taisto Hujasen** mielipiteen siitä miten talousjournalismi ”*ei ole kenen ta-
hansa julkaisuutta, vaan hyvätuloisten ja hyvin koulutettujen talouselämän johtotehtävissä olevien erityisjulkai-
suutta.*” (Koistinen, 2003)

Elitismi näkyy myös Koistisen mukaan siinä, kuinka talousjournalismin polttopisteessä ”*ovat
taloudellinen voitto, kasvu ja kilpailu.*” Tehokas ja tuloksellinen talouselämä ja aina syyksi ja seu-
raukseksi sopiva raha ovat sen tärkeimpiä piirteitä. (Koistinen, 2003)

Koistisen mukaan **piilopoliittinen talousjournalismi** tarkoittaa talousjutuissa esitettyjä väit-
teitä, käsitteitä ja oletuksia, joita ei kritisoida, saati selvennetä millään tavalla. Koistinen nostaa
yhdeksi tällaiseksi kiistattomaksi perustotuudeksi **Ari Heinosen** esittämän esimerkin markki-
nataloudesta ja siitä, miten se mielletään markkinavoimien avulla kohti tasapainoa pyrkiväksi
systemiksi, ja sen mahdolliset ongelmat johtuvatkin sitten aina siitä, että talous ei ole tasapai-
nossa. (Koistinen, 2003)

Koistinen kirjoittaa myös siitä, että mikäli ajattelemme ”*journalistisen työprosessin keskeiseksi inter-
diskursiiviseksi piirteeksi pyrkimyksen 'kääntää' erilaisia erityiskieliä journalistiseksi yleiskieleksi?*”, talous-
journalismissa tämä ei aina oikein toimi, vaan lopullinen teksti muistuttaa ”*talousjournalismin
lähdemateriaalia.*” Toisaalta Koistinen myöntää, että useista erilaisista erityisalueista koostuva
talousjournalismi ei ole aina helppoa aihettaan tuntevallekaan, vaan saattaa vaatia usean eri
alueen tarkempaa tuntemista. (Koistinen, 2003)

Myös se, että talousjournalismin argumentointi tapahtuu pääasiassa matemaattisten mallien
avulla, on Koistisen mukaan erittäin oleellista. Talousjournalismissa otetaankin kantaa hänen
mukaansa epäsuorasti, omaksuttujen käsitteiden kautta – kysyntä, tarjonta, taloudelliset kus-
tannukset ja hyödyt nousevat esille määrittämään erilaisia asioita melkein kaikissa aihepiireissä
muiden näkökantojen ohitse. Tämä piilopoliittinen elementti kuuluu mielestäni oleellisesti
Kaaron kolumnissa mainittuun Michaelsiin megatarina-teoriaan, jonka mukaan ihmiset ovat
muuttuneet taloudelliseksi toimijoiksi ja se mitoittaa ja ohjaa kaikkea tekemistä ja toimintaa.

2.3 Mieli-pidelehti

Mieli-pidelehti on tiettyä mieli-pidettä tai aatetta edustava aikakauslehti, joka ottaa kantaa voimakkaasti erilaisiin teemoihin ja ilmiöihin.

Mieli-pidelehdet keskittyvät usein voimakkaasti yhden aatesuuntauksen ympärille, ja ne käsittelevätkin usein teemoja ja asioita, jotka eivät välttämättä saa valtamediassa niin paljoa huomiota.

2.4 Voima-lehti

Voima on suomalainen, pääosaltaan mainosrahoitteinen ilmaisjakelulehti, jonka ensimmäinen numero ilmestyi 1999. Voiman vastaavana päätoimittajana toimii tällä hetkellä **Teemu Matinpuro** ja vuodesta 2008 asti toimineen verkkolehti *Fifin* päätoimittajana puolestaan toimi helmi-kuun 2015 loppuun asti **Hannele Huhtala**. (<http://fifi.voima.fi/> ja <http://fifi.voima.fi/voima-artikkeli/2004/numero-1/voima-puhuu-kriittinen-markkinavoima>, katsottu 27.2.2015)

Kymmenen kertaa vuodessa ilmestyvän *Voiman* painosmäärä on 60 000 kappaletta, ja TNS Gallupin toukokuussa 2011 teettämän kyselyn mukaan sillä on lukijoita 90 000. *Voiman* verkkolehti *Fifillä* on puolestaan noin 20 000 eri kävijää viikossa. Noin 56-64 sivun mittaista, tabloid-kokoista lehteä painetaan Alma Manu Oy:ssä Tampereella. *Voimaa* jaetaan yli 700 jakelupistessä ympäri Suomenmaata esimerkiksi kirjastoissa, elokuvateattereissa, oppilaitoksissa ja kirjakaupoissa. (<http://fifi.voima.fi>, katsottu 26.2.2015)

Voiman hallituksen puheenjohtajana nykyisin toimiva, lehden toimittaja **Tuomas Rantanen** kirjoitti *Voimassa* 1/2004 julkaistussa ”*voima puhuu | kriittinen markkinavoima*” -jutussaan siitä, miten *Voiman* yhteiskunnallisen sanoman ”*voinee tiivistää perustelluksi huoleksi siitä, että globaalien markkinavoimien jatkuva voimistuminen näyttää koko ajan kaventavan poliittisen päätöksenteon valtaa, ihmisten perusoikeuksia, ympäristöongelmien ratkaisumahdollisuuksia, paikallisen yrittäjyyden toimintaedellytyksiä ja kulttuurisen omaleimaisuuden elintilaa.*” (<http://fifi.voima.fi/voima-artikkeli/2004/numero-1/voima-puhuu-kriittinen-markkinavoima>, katsottu 27.2.2015)

Voima on poliittiselta suuntaukseltaan viher-vasemmistolainen ja sitoutumaton julkaistu, jonka tavoitteena on olla journalistisesti kunnianhimoinen. *Voimassa* julkaistaan tutkivaa journalismia

ja sen artikkelit käsittelevät usein globaalitalouden, kansalaisosallistumisen, kaupallisuuden ja demokratian kaltaisia ilmiöitä ja teemoja.

Voiman päätoimittajana ja vastaavana päätoimittajana pitkään toiminut **Kimmo Jylhä** irtisanottiin lokakuussa 2014. Jylhä kertoi *Helsingin Sanomille* 8. lokakuuta 2014 *Voiman* ilmoittaneen irtisanomisten syyksi luottamuspuhan. Myöhemmin lokakuussa loput *Voiman* toimituksesta irtisanoutui osoittaakseen epäluottamusta lehden hallitusta kohtaan. Tällä hetkellä Teemu Matinpuro työskentelee väliaikaisesti lehden päätoimittajana.

(<http://www.hs.fi/kotimaa/a1412733054223>, katsottu 28.2.2015).

Helsingin Sanomat uutisoi 24. maaliskuuta 2014 *Voiman* saaneen 43 000 euroa lehdistötukea lehdenteon kustannusten kattamiseen ja kehitystyöhön; edellisenä vuonna vastaava summa oli 35 000. Tukisumman korotus johtui *Helsingin Sanomien* mukaan siitä, että *Voiman* kansien välissä ilmestyy keväästä 2014 alkaen *Normibomolehti*. Kulttuurilehtitukea voivat *Helsingin Sanomien* mukaan saada Suomessa ilmestyvät lehdet, jotka pitävät yllä yhteiskunnallista keskustelua kulttuurista, tieteestä, taiteesta tai uskonnollisesta elämästä.

(<http://www.hs.fi/kulttuuri/a1395632415397>, katsottu 3.3.2015)

2.5 *Ylioppilaslehti*

Ylioppilaslehti on vuonna 1913 perustettu opiskelijalehti, jota julkaisee Helsingin yliopiston ylioppilaskunnan eli HYY:n omistama Ylioppilaslehden kustannus Oy. Kahdeksan kertaa vuodessa yliopiston lukukausien aikana ilmestyvä *Ylioppilaslehti* on normaalinumeroidensa (40 000) ja abinumeroidensa (75 000) levikkien perusteella Suomen laajalevikkisin opiskelijalehti.

(<http://ylioppilaslehti.fi/mediatiedot/>, katsottu 22.2.2015)

Ylioppilaslehteä jaellaan telineissä Helsingin yliopiston kampusalueilla, pääkaupunkiseudun ammattikorkeakouluissa, kirjakaupoissa ja baareissa. HYY tilaa lehteä kaikille Helsingin yliopiston opiskelijoille ja lehden abinumeroita puolestaan jaetaan kaikkiin Suomen lukioihin.

(<http://ylioppilaslehti.fi/mediatiedot/>, katsottu 22.2.2015)

Lehden kahden vuoden välein vaihtuva toimitus muuttavat myös *Ylioppilaslehden* ulkoasua, toimituksellista linjaa ja sisällön painopisteistä. Tällä hetkellä lehteä luotsaa syksyllä 2014 aloittanut päätoimittaja **Antti Pikkanen**, *Ylioppilaslehden* taitosta vastaa **Jaakko Suomalainen**, sen toimitussihteerinä toimii **Sonja Saarikoski** ja toimittajana puolestaan **Oskari Onninen**.

(<http://ylioppilaslehti.fi/toimitus/>, katsottu 22.2.2015.)

Lehden ensimmäinen numero ilmestyi tammikuussa 1913 Balkanin sodan ja silloisen Suomen suuriruhtinaskunnan toisen sortokauden aikaan, kun ruotsinkieliset ylioppilaat olivat perustaneet oman avüisinsä *Studentbladetin* joulukuussa 1911. Ensimmäisen maailmansodan aikana so-tasensuuri hallitsi lehteä, ja vuonna 1916 lehden 13. numero ilmestyi pari päivää myöhässä E.B.Höjerin sotaa käsittelevän jutun vuoksi. Ennen 1920-lukua puolet *Ylioppilaslehden* nume-roiden jutuista käsitteikin ylioppilaselämää, mutta yhteiskunnallinen aines alkoi hiipiä varhai-seen *Ylioppilaslehteen* opintovaatimuksia ja tutkintojen suorittamisaikoja käsitelleiden juttujen myötä. (Kortti, J. 2013. Ylioppilaslehden vuosisata.)

2000-luvulla *Ylioppilaslehti* on jatkanut kriittisen yhteiskunta-analyysin, kulttuuri-ilmiöiden, nuorten aikuisten elämäntapojen ja opiskelijoiden asioiden parissa työskentelemistä. Myös laa-jat reportaasit, henkilöhaastattelut ja ilmiöjutut ovat olleet vahvasti läsnä. Sen ilmoitusmyyjänä on toiminut vuodesta 2007 asti Pirunrykki Oy. (Kortti, J. 2013. Ylioppilaslehden vuosisata.)

Uudella vuosituhanalla *Ylioppilaslehti* onkin monipuolistunut ja laajentunut käsittelemään aiempaa enemmän myös populaarikulttuuriin liittyviä aiheita ja uu, joista esille voisi nostaa **Matti Rämön** ja **Antti Helinin** elokuvapalstat *Takapenkin pojat* ja *Laajakulma* sekä jutut muun muassa tekstiviestivipeistä, digibokseista ja nettipokerista. **Tommi Laitio** ja **Johanna Sumu-vuori** kirjoittivat jo vuonna 2004 hipstereistä käsitellen sen akateemisia ilmenemismuotoja yliopistomaailmassa, kun sana ”hipsteri” pääsi yleiseen kielenkäyttöön vasta 2010-luvun taitos-kohdassa. (Kortti, J. 2013. Ylioppilaslehden vuosisata.)

Ylioppilaslehti on pyrkinyt tarkastelemaan yhteiskunnassa vellovia kysymyksiä ja teemoja kriitti-sesti ja sitoutumattomasti. (Ylioppilaslehden kotisivut, katsottu 22.2.2015.)

3 Talousjutuja ja argumentointia

3.1 Analysoitavat talousjutut pähkinänkuoressa

Jussi Ahokkaan ja **Lauri Holapan** kirjoittama ja **Kari Sihvosen** kuvittama *Kapitalismin 10 käskyä* -juttu löytyy Voiman numerosta 2/2014 sivuilta 26-28.

Sihvosen kuvitus valloittaa jutusta kokonaan lehden sivun 26 ja yläosan sivulta 28 (kuvat 1 ja 3). Koko sivun kuvassa jutun avausaukeamella esitetään, kuinka kaulahuivi kaulassa oleva mies naulaa käskylistaa hienom rakennuksen seinään, mikä on aika itsestäänselvä viittaus **Martti Lutheriin** ja tämän vertauskuvalliseen tekoon, kun Luther naulasi 1500-luvulla kuuluisat teesinsä Wittenbergin kirkon oveen. Tällä Sihvonen haluaa selkeästi viestiä noiden jälkikeynesiläisten käskyjen olevan yhtä vaikutusvaltaisia ja tärkeitä kuin Lutherin teesit; rakennuksen katolla liehuva Suomen lippu muistuttaa siitä, että nämä muutokset voivat olla todella Suomen pelastus. Rakennuksen takana laskeva aurinko sopii myös tähän, sillä sen voi katsoa kuvastavan yhden aikakauden päättymistä. **(kuva 1)**

Kapinahenkeä ja salamyhkäisyyttä kuvassa on kuitenkin havaittavissa, sillä mies ja tämän takana oleva punatukkainen nainen pälyilevät ympärilleen naulaamisen lomassa. On myös merkille pantavaa, että mies ja nainen ovat kumarassakin liki rakennuksen kokoisia. Tällä alleviivataan sitä, miten tärkeitä ja vaikuttavia nuo hahmot ovat. **(kuva 1)**

Sivulla 28 taas kuvataan edustaltaan autiota rakennusta, jonka katon alaosassa käskyt sisältävä paperi heiluu. **(kuva 3)**

kuva 1

10 k

käskeyä

• Tutkijat Jussi Ahokas & Lauri Holappa iskevät viimeisen naulan talousviisaiden arkuun: Suomi ei pelastu leikkauslistoilla, vaan täystyöllisyydellä.

ESSE KIRKOKAS & LAURI HOLAPPA | KUVITUKSET KARI SIHVONEN

S

INEN talouspoliittinen

telu on värittönyt ja

nta. Asiantuntija toien

toistelee samoja

kestävyysvaje on kum

peen miljardien so

lla, työn tarjontaa

ä ja kilpailukykyä on

ava.

nen merkittävä suun

taloustiede, joka on rakentunut etenkin John Maynard Keynesin mutta myös esimerkiksi Hyman P. Minskyn, Nicholas Kaldorin ja Wynne Godleyn tieteellisen työn varaan.

Jälkikeynesiläiset korostavat, että kapitalismi on kysyntävoimainen talousjärjestelmä: kaikki tuotanto- ja työllistämispäätökset perustuvat siihen, että valmistetut hyödykkeet saadaan myytyä markkinoilla. Näin ollen talouspolitiikassa pitää jälkikeynesiläisten mielestä keskittyä turvaamaan riittävä kokonais-kysynnän taso.

Valtio pystyy lisäämään kokonaiskysyntää tekemällä alijäämisiä budjetteja ja laajoja investointiohjelmiä.

Aktiivisella kysynnänsäätelyllä voidaan saada aikaiseksi täystyöllisyys, jonka avulla ratkeaisivat myös julkisen talouden rahoitusongelmat.

Jälkikeynesiläiset talouspoliittiset suositukset voidaan tiivistää kymmeneen käskyyn.

1. Aseta talouspolitiikan päämääräksi täystyöllisyys

Talouspoliittisen päätöksenteon pitää perustua aina päätösten reaalityönsäätelyyn seurauksiin.

Esimerkiksi budjetin tasapainottaminen on järjetön talouspoliittinen tavoite, koska se on usein haitallista tuotannolle, työllisyydelle ja talouden vakaudelle. Tätä ei ole sisäistetty lainkaan suomalaisessa talouspolitiikassa, jossa leikkausten vaikutus työllisyyteen tunnutaan sivuutettavan kokonaan.

Finanssipolitiikalla pitäisi pyrkiä täystyöllisyyteen. Se onnistuu siten, että kun yksityinen sektori vähentää kulutustaan esimerkiksi taantumien aikana, on julkisen sektorin kompensoitava vähentynyt yksityinen kysyntä kasvattamalla omaa alijäämäänsä eli ottamalla velkaa.

Lisäksi valtion on pyrittävä tukemaan korkeaa investointi-

sektorille edullista rahoitusta ja tekemällä investointeihin kannustavia veroratkaisuja.

2. Turvaa valtion maksukyky kaikissa tilanteissa

Rahapoliittisesti suvereenilla valtiolla tarkoitetaan sellaista valtiota, joka ei ole merkittävässä määrin velkaantunut ulkomaisessa valuutassa, joka laskee liikkeelle oman valuuttansa ja jolla ei ole kiinteää valuuttakurssitavoitetta.

Tällainen valtio ei voi milloinkaan ajautua maksukyvyttömäksi, koska se voi aina tarvittaessa rahoittaa kulutuksensa omasta keskuspankistaan saatavilla luotoilla.

Rahapoliittisesti suvereenit valtiot ovat esimerkiksi Yhdysvallat, Britannia ja Japani. Näiden maiden ei tarvitse milloinkaan pelätä luot-

Suomalaisessa talouspolitiikassa leikkausten vaikutus työllisyyteen sivuutetaan kokonaan.

tokelpoisuutensa puolesta, joten talouspolitiikan keskeisimmiksi rajoitteiksi jäävät enää hintatason ja valuuttakurssin vakaudesta huolehtiminen. Näillä valtioilla on muita paremmat mahdollisuudet harjoittaa aktiivista kysynnänsäätelyä.

Euroalueella jäsenvaltioiden maksukyky ei ole turvattu, sillä Euroopan keskuspankilla ei ole oikeutta ostaa jäsenvaltioiden velkakirjoja. Jos valtiot tarvitsevat rahoitusta, niiden on haettava sitä markkinoilta. Jos sijoittajat eivät usko valtion takaisinmaksukykyyn, se voi joutua maksamaan lainasta koh-

Talous- ja rahaliiton sääntöjä pitäisi muuttaa siten, että eurovaltioiden on mahdollista rahoittaa kulutuksensa suoraan EKP:sta.

3. Järjestä kattava perusturva ja työttömyysturva

Automaattisilla vakauttajilla tarkoitetaan sellaisia valtion tuloja ja menoja, jotka automaattisesti vakauttavat kokonaiskysyntää talouden suhdanteiden vaihdeltessa. Esimerkiksi taantumassa valtion työttömyydenhoitomienot kasvavat ja verotulot vähenevät.

Käytännössä tämä tarkoittaa sitä, että valtio alkaa maksaa työnsä menettäneille ihmisille kompensationsa työttömyyskorvauksia ja verottaa heitä aiempaa kevyemmin.

Automaattisten vakauttajien ansiosta kokonaiskysynnän täydellinen romahtaminen pysytään torjumaan pahojenkin finanssikriisien yhteydessä, kuten nähtiin vuosien 2007–2009 finanssikriisin aikana.

Automaattiset vakauttajat ovat harkinnanvaraisia finanssipoliittisia toimenpiteitä tehokkaampia, koska ne reagoivat välittömästi suhdannetilanteen muutokseen.

Niinpä kattavan perusturvan, hyvän työttömyysturvan sekä riittävän julkisen kulutuksen takaaminen kaikkina aikoina on onnistuneen talouspolitiikan ennakoedellytykset.

4. Takaa aina täystyöllisyys julkisella työllistämällä

Edes korkean investointiasteen ylläpitäminen ja aktiivinen finanssipolitiikka eivät välttämättä pysty yksin takaamaan täystyöllisyyttä. Yritykset saattavat reagoida herkästi pieniinkin talouden negatiivisiin merkkeihin, jolloin talous saattaa suistua

kokonaiskysyntä olisi vahvaa.

Niinpä täystyöllisyyden saavuttaminen on kapitalismin historiassa aina edellyttänyt suurta julkisten työpaikkojen määrää.

Julkisen sektorin voisi turvata täystyöllisyyden kaikkissa tilanteissa luomalla min sanotun työtaustajärjestelmän. Työtakuulla tarkoitetaan järjestelmää, jossa julkisen sektorin on valmis työllistämään kaikki työttömät ja -kyvyt ihmiset.

Työtakuutiistä ansaitseminen normaalia kuukausipalkkaa, joka ylittäisi selvästi perusturvan tason. Työtakuutoihin osallistuminen olisi vapaaehtoista, ja työtakuutoista kieltäytyneet olisivat oikeutettuja perusturvaan. Kyse ei siis olisi vastikkeellisesta sosiaaliturvasta, jota sosiaali- ja terveysministeri Paula Risikko (kok) on Suomeen tuomassa.

5. Turvaa aina rahoitusjärjestelmän vakaus

Rahoitusjärjestelmän epävakaus on nykykapitalismissa reaalityönsäätelyä ongelmien tärkein syy. Globaali finanssikriisi on ollut tästä malliesimerkkiä.

Lyhyen aikavälin voittoihin pyrkivä ja yksityisen velan varaan rakentuva spekulatiivinen rahoitusmarkkinaoiminta altistaa reaalityönsäätelyä tuotannon ja tulokehityksen syville kriiseille. Vaikka taantumia voidaan kysynnänsäätelyllä torjua, myös rahoitusjärjestelmän epävakautteen on syytä puuttua.

Rahoitusjärjestelmän vakaus voidaan turvata rajoittamalla spekulatiivisen toiminnan tuottoja sekä keskuspankin maksuvalmiuslainojen saantia. Keskuspankin tarjoamaa likviditeettiä ei tule antaa ilmaiseksi rahoitusjärjestelmän epävakautta lisäävään toimintaan, kuten pankkisaatteen ulkopuolella toimiville rahastoille. Näitä ovat esimerkiksi niin sanotut varjopankit, jotka myöntävät lainoja yrityksille ja sijoittajille, jotka eivät niitä muualta saa. Keskuspankin tulee tukea en-

kuva 2

sia rahoittavaa talletuspankoimintaa. Vastuun annetuista toista pitää säilyä alkuperäisiä rahoittajalla, joten luotto-paketointi arvopapereiksi tuokitkaa.

Rahoituksen painopiste tulee ottaa spekulatiivista tuottamistoimintaan.

Ylläpidä vaihtoseen tasapainoaaollisuuspolitiikalla

ikka valtion maksukyky oli turvattu ja finanssipolitiikalle olisi markkinoiden asettamaa hoitusrajoitetta, ulkomaisen lautan riittävyys ja oman valutan kurssin heikentyminen eivät asettaa rajoituksia syyntänsäätelypolitiikalle.

Jos tärkeitä resursseja, kuten öljykä energiatuotteita, on riittävä talousalueen ulkoiselta, voi valuuttarajoitteetulla lopulta tuotantorajoite: otantoon tarvittavia energiaotteita ei enää pystytä hankkimaan, koska valtion ulkomaiset luottotavarannot eivät riitä.

Lisäksi valuutan heikentyminen ja alijääminen vaihtotase eivät johtaa inflaation kiihtymiseen kotimaassa.

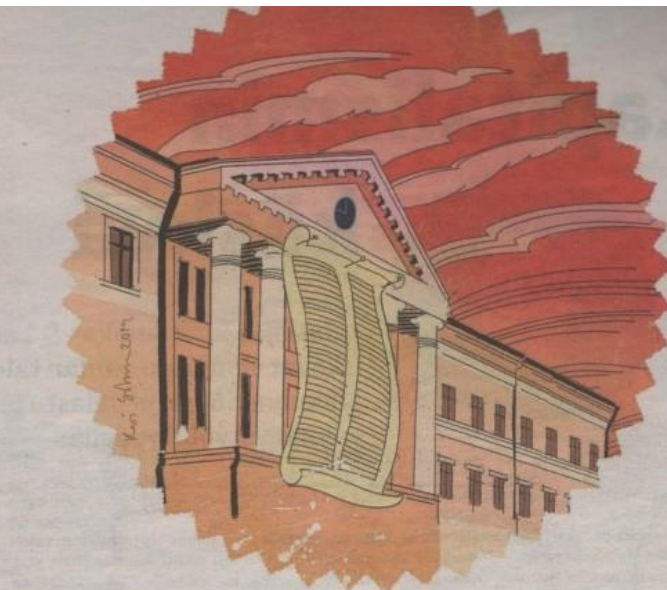
Rahapolitiitteen suvereniteetin menettämiselle valtiolle, kuten Suomelle, vaihtotaseen alijäämät ovat vieläkin suurempi riski. Ilman ulkomailta tulevia investointeja taloutta uhkaa matalan kasvun tilanne, kuten euroalueen kriisivaltioiden tarinat kertovat.

Siksi talouden tuotantorajennetta on ohjattava sellaiseksi, että tuotettavilla hyödykkeillä on kysyntää myös ulkomailla. Tämä voidaan toteuttaa esimerkiksi tekemällä valtionyhtiöiden avulla huomattavia investointeja vientisektoreille. Täten riittävät aluuttavirrat voidaan turvata ja vaihtotaseen liialliset alijäämät voidaan padota.

Huolehdi siitä, että palkkainflaatio ei kiihdy

talouden lähestyvä täystyöllisyys ja tuotantoresurssien täysimääräistä käyttöä, hinnannousupaineet kasvavat. Tämä on ensinnäkin seurausta siitä, että talouden lohkoilla on ylituotantoa. Toisaalta myös työntekijöiden neuvotteluasema paranee täystyöllisyyttä lähestyttäessä, jolloin vaarana on palkkojen ja hintojen nostokilpailu.

Täystyöllisyydessä sekä kynnystä- että kustannusinflaatio onkin pyrittävä hillitsemään. Tämä voi vaikuttaa kysyntäinflaatioon leikkaamalla yksityis-

vaikuttaa erilaisin tulopoliittisin keinoin, joista tehokkain on palkankorotusjärjestelmä. Siinä valtio laskee liikkeelle palkankorotuslupia, joita yritykset voivat ostaa toisiltaan samoin kuin päästökaupassa.

Asettamalla palkankorotusten tason oletetun tuottavuuskasvun suuruiseksi valtio voi estää kustannusinflaatiokierteen syntymisen eli sen, että tuotteiden hintoja joudutaan jatkuvasti nostamaan palkankorotusten vuoksi.

8. Takaa tasainen tulonjako

Tasainen tulonjako on eheän, solidaarisen ja demokraattisen yhteiskunnan perusta. Siksi valtion tulee verotusta ja kulutustaan säätelemällä pyrkiä hillitsemään talouden tuloerojen kasvua.

Tulonjaon pitäminen tasanaisena on tavoiteltavaa myös työllisyyden näkökulmasta.

Sen lisäksi, että tasainen tulonjako edistää yhteensuorituksen tunnetta ja vähentää ihmisten välistä epäluuloa, on sillä myös makrotaloudellisia vaikutuksia. Mitä suuremaksi tuloerot kasvavat, sitä pienemmäksi talouden kulutusalttiutus muodostuu. Tämä on seurausta siitä, että suurituloiset säästävät tuloistaan merkittävän osan, mikä vaikuttaa luonnollisesti myös talouden kokonaiskysynnän tasoon.

Tulonjaon pitäminen tasaisena verotuksen, tulonsiirtojen ja matalan ohjauksen avulla on tavoiteltavaa myös rahatalouden kasvun ja työllisyyden näkökulmasta.

9. Turvaa talouden ekologinen ja sosiaalinen kestävyys

Vaikka talouspolitiikan tavoitteeksi asetetaan täystyöllisyys ja tuotantoresurssien täysimääräinen käyttö, on taloudellisen toiminnan lähtökohdaksi otettava ekologinen ja sosiaalinen kestävyys. Maapallon, ilmastoin ja lähiympäristön kanto-kyky sekä hyvän elämän edellytykset on siis huomioitava käytettävien resurssien maksimimäärästä.

Rahatalous tulee alistaa nä-

le rajoitteille, ja täystyöllisyyden tulee pyrkiä ekologiseen sosiaaliseen kestävyysnäkemykseen. Rahatalouden vaaka toimii ja kestävä kehitys eivät ole toisistaan poissulkevia.

Kun investoimme yhteiskuntaamme uusiin energiamuutoksiin ja rajoitamme kulutusta haittaveroilla, harjoitamme mallia kysynnänsäätelyä. Rajoitusrajoitteita ei ole, vaan talouspolitiikalla pyritään lyhentämään työaikaa ja jättämään työtä tasaisesti kaikilla tuloilla.

Kysynnänsäätely on siis talouden ja yhteiskunnan rakenteisiin vaikuttamista.

10. Edistä kansainvälistä Keynes-suunnitelman toteuttamista

Jotta edellä esitetty talouspolitiikka olisi realistisempää globaalisti, on kansainvälinen rahajärjestelmä rakennettava uusiksi. Tällä hetkellä todellisen talouspolitiikan autonomian voima on vain suurimmat talousmaiden ei-reservivaluutta-asetta tai tuotantoresurssien omaisuuden vuoksi tarvitsevat ulkomaisten valuuttojen saatavuudesta.

Tätä demokraattisempaa kansainvälinen rahajärjestelmä siinä Keynesin toisen maailmansodan jälkeen ehdottama, joka perustui kiinteisiin, mutta muuttavissa oleviin valuuttakursseihin, kansainväliseen servivaluutaan (bancor) kansainväliseen kokonaiskysyntänsäätelyyn.

Valuuttajärjestelmää hallinnoisi kansainvälinen selvitys, joka hyväksyisi alueellisten valuuttojen ja kansainvälisen selvitysvaluutan vaihtosuhteet muutokset silloin, kun tarvittaisiin taloudellisten tasapainojen hallitsemiseksi. Järjestelmässä kiellettiin liialliset vaihtotaseiden ylijäämät. Tämä estäisi väkivaltaista harjoittamista pelkääntyneen viittä vuotta kestävästä taloustaikasta, joka ei tue globaalia kokonaiskysyntää.

Jokaisen talousalueen demokraattinen auktoriteetti esimerkiksi valtiovarainministeriö, vastaisi kysynnänsäätelytoimista.

Järjestelmä patoaisi talousmarkkinakeinoittelua, määräämistä sääntelyä talousalueiden välisiä epäpaineita. Keynesin suunnitelman toteuttaminen olisi edellytyksenä kansainväliselle kysynnänsäätelypolitiikalle ja globaalille täystyöllisyydelle.

Jussi Hökkä ja Lauri Holopainen

PROFESSOREIDEN PÄÄTÖN SELVITYS

HELMIKUUN viimeisellä viikolla julkaistiin laajaa julkisuutta saanut professoriryhmän "asian-tuntija-arvio" Suomen talouden kriisistä. Bengt Holmströmin, Sixten Korkmanin ja Matti Pohjolan selvitys on tehty pääministerin johtamalle talousneuvostolle, joka on hallituksen, eri etujärjestöjen ja Suomen Pankin yhteistyönä. Selvitys on mainio osoitus suomalaisen talouspolitiitteen keskustelun kummallisuudesta.

Selvityksen empiirinen osuus on kokeneiden tutkijoiden laadusta perustutkimusta. Suomen talousongelmien analyysi perustuu paljolti vertailuun Suomen ja Ruotsin välillä.

ne johtuisi teollisuuden huonosta hintakilpailukyvystä. Holmström, Korkman ja Pohjola osoittavat, että teollisuuden palkansaajakorvaukset ovat Suomessa aivan samalla tasolla kuin Ruotsissa. Samalla he osoittavat, että Ruotsin talouden elpyminen ei ole nojanut tehdasteollisuuteen vaan palvelualoihin.

Professoreiden johtopäätökset ovat kuitenkin ristiriidassa heidän empiirisen analyysinsä kanssa. Vaikka palvelualojen menestys elää kotimaisesta kysynnästä, suosittelee professoriryhmä kysyntää leikkaavan talouskuripolitiikan jatkamista. Suomen vientisektorin ongelmat liittyvät

vain pienillä panostuksilla startup-yhtiöihin.

Holmström, Korkman ja Pohjola ovat usklassisen taloustieteen vankeja. Vaikka heidän empiiriset havaintonsa selvästi osoittavat, että Suomessa tarvittaisiin kotimaisen kysynnän tukemista ja mittavaa investointiohjelmaa vientisektorille, he eivät voi sellaista suositella.

Koska valtavirtaisen taloustieteen mukaan kokonaiskysynnällä on merkitystä vain lyhyellä aikavälillä, professorit ovat valmiita sulkemaan silmänsä todellisuudelta ja heittäytymään toiveajatteluun varaan.

kuva 3

Oskari Onnisen kirjoittama ja **Katri Tikkasen** kuvittama *Ei nouse* -juttu Suomen taloudesta sijaitsee *Ylioppilaslehdessä* 7/2014 sivuilla 28-33 ja vie lehdestä kaikkiaan kolmen aukeaman verran; se sijaitsee lehdessä viimeisenä pitkänä artikkelina suomalaista feminismiä käsittelevän jutun ja lehden päättävien Lopuksi-sivujen välissä. Jutussa haastatellaan muun muassa Sixten Korkmanian, Juhana Vartiaista, Tommi Uschanovia ja jälkikeyneisiläisyyden puolesta puhuvia Jussi Ahokasta ja Lauri Holappa. Laaja juttu kulkee aina eurokriisistä ekologiseen kriisiin asti.

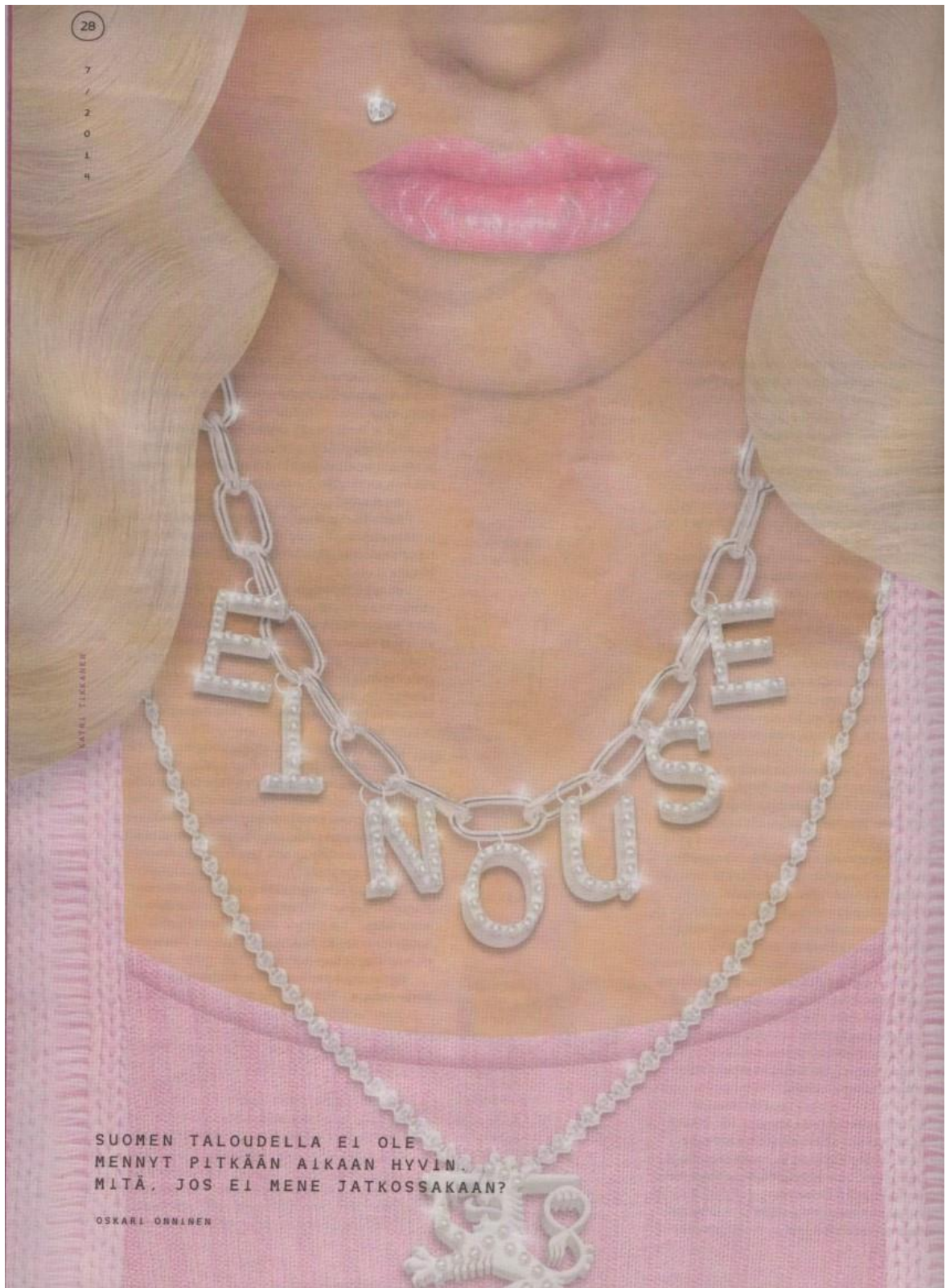
Tikkasen kuvituksista suurin on sivulla 28, jonka yhteydessä mainitaan myös jutun kirjoittajat ja jutun ingressi. Jutun otsikko on otettu osaksi kuvitusta, sillä *Ei nouse* -teksti esiintyy kuvassa näkyvän, tyylikkään naisen muodinmukaisessa kaulakorussa. Naisen toisessa, vielä suuremmissa kaulakorussa on hopeinen Suomi-leijona, jonka alaosa jatkuu kuvan ulkopuolelle. Madonnalävistyksineen, vaaleanpunaisine vaatteineen ja vaaleine hiuksineen nainen vaikuttaa muodinmukaiselta henkilöltä. Saattaakin olla, että Tikkasen kuvitus on piikki suomalaisten kovien kulutustottumisten ja elintason suuntaan (**kuva 4**).

Tikkasen piirrookset jatkuvat jutussa lehden sivuilla 30 ja 33 (kuvat 6 ja 9). Sivulla 30 olevassa, vasemmassa yläkulmassa on mielenkiintoinen asetelma vaaleanpunaisella pohjalla: ruokakaupoissa hedelmiä ja pikkuostoksia varten saatavaan muovipussukkaan on pantu useampi viiden euron seteli, jutun alussa naisen kaulaa koristanut Suomi-kaulakoru, iPhone-älypuhelin jossa naisen kasvot esiintyvät uudemman kerran, hiuslakkapullo sekä hiusharja. Tuttua kaupan muovikassia käyttämällä Tikkanen on koonnut samaan kuvaan asiat, joista ainakin tuo kuvassa poseeraava vaalea nainen ja miksei moni muukin suomalainen ilahtuisi; noissa tavaroissa, joista kaikki rahaa lukuun ottamatta ovat enemmän tai vähemmän turhia, piilee onnellisuutemme (**kuva 6**).

Jutun viimeisen sivun 33 oikeassa yläkulmassa taas on Tikkasen näkemys Suomen vaakunasta kruunupäisine leijonineen ja tämän miekkoineen ja sapeleineen. Tikkasen vaaleanpunaisella pohjalla oleva, naisen kaulakorusta tuttu hopeinen kimmeltävä jalopeura on kuitenkin joutunut huonojen aikojen riepottelemaksi, sillä kuvassa miekat ovat livenneet tämän alta ja kädestä; tämä symboloinee sitä, kuinka Suomi ei tällä hetkellä hallitse omaa tilannettaan ja miten siltä on vedetty vertauskuvallisesti matot, miekat ja sapelet jalkojen alta ja kruunu päästä nopeasti muuttuneessa taloustilanteessa. Alkuperäisessä vaakunassa olleet pienet valkoiset kukat ovat muuttuneet Tikkasen käsittelyssä pieniksi timanteiksi, jotka ovat ajautuneet kauas leijonasta.

Kuvassa vallitsee täydellinen kaaos, jolla Tikkanen lienee halunnut symboloida sitä, miten paha Suomen tilanne tällä hetkellä on; Suomi-leijonakin kompuroi omassa vaakunassaan (**kuva 9**).

Molemmat jutut löytyvät lehtien kotisivuilta (<http://www.fifi.voima.fi/voima-artikkeli/2014/numero-2/kapitalismin-10-kaskya>, <http://ylioppilaslehti.fi/2014/11/einouse/>, molemmat katsottu 22.2.2015)

kuva 4

L

LÄNTISEN DEMOKRATIAN viisaat miehet istuvat rivissä. Korkman, Kiander, Vartiainen, Kotilainen, Haaparanta. Neljä mustaa puvuttakia ja yksi punainen.

On lokakuun 21. päivä.

Eduskunnan valtiovarainvaliokunnassa järjestetty julkinen kuuleminen on juuri päättyvässä. Talousviisaiden kuuleminen on ensimmäinen laatuaan. Se on järjestetty siksi, että Suomen tulevaisuus näyttää pimeältä. Vuosi toisensa jälkeen tunnelin päähän ennustetaan valoa. Vielä kun joku tietäisi, kuinka se sytytetään.

Tänä vuonna Suomen talous supistuu. EU-komission ennuste sen tulevalle kolmelle vuodelle on euromaiden heikoin, ellei miniatyyrihallitus Kyprosta lasketa. Jopa Alexander Stubb manasi Dagens Industrin kolumnissaan Suomen tuleville vuosille synkkyyttä, jos jotain ei tehdä.

Valiokunnalle puhuvien pukumiesten suut suoltavat paljon puhuttuja ongelmia tulun sanankääntein. Rakenteellisia uudistuksia, palkkamallit ja kansallisia katastrofeja. Lisäksi Suomea riivaa rakenteellinen alijäämä ja kestävyysvaje, eli se, kuinka julkisen sektorin menot kasvavat ja tulot laskevat väestön lisääntyessä.

Professori Sixten Korkmanin puhe virtaa kuin helminauha. Hän edustaa keskitietä, toivoo niin rakenneuudistuksia kuin investointeja. Valtion taloudellisen tutkimuskeskuksen (Vatt) ylijohtaja Juhana Vartiainen mielestä nykytilanteessa investointeihin ei ole varaa, vaan julkinen sektori tarvitsee kunnan mylläämistä. Professori Pertti Haaparanta eroaa yleislinjasta punaisen takkinsa lisäksi sillä, että hän vaatii elvytystä. Ihan sama millaista.

Mutta toimetkin ovat vain toive, sillä ongelma ei koske vain Suomea, vaan koko euroaluetta. Sen kituminen jatkuu jo seitsemättä vuotta. Ja kun nykyinen taantuma on ratkaistu, pitäisi vielä purkaa kotoinen kestävyysvaje ja lopulta ilmastonmuutos.

Vain siten talouskasvu voi jatkaa.

HARVARDIN YLIOPISTON taloustieteen professori Alberto Alesina tarvitsi kesäkuussa 2010 viisitoista minuuttia antaakseen koko Euroopalle opetuksen.

Alesina esitteli EU-johtajille laajentavan supistamisen teorian. Se on juuri niin paradoksaalinen kuin nimensä antaa ymmärtää. Teorian mukaan julkinen velkaantuminen pysähtyy ja talous kääntyy nousuun alijäämiä leikkaamalla.

Opetus kuului: "Älkää tehkö, kuten Kreikka."

Puoli vuotta aiemmin oli paljastunut, että Kreikka oli hoitanut talouttaan aivan miten sattuu. Koko vuosikymmenen vaaleissa maan puolueet olivat kampanjoineet lähinnä sillä, kuka tarjoaa kansalle eniten ja avokätisimmin. Velkaa oli otettu niin paljon, että maa yritti korjata alijäämäänsä piiloon.

Vaikeuksiin Kreikka ajautui kuitenkin siksi, että siitä tuli EU:n poliittinen pelinappula, jonka tilanteesta oikein kukaan ei halunnut olla vastuussa. Ei Kreikka itse, eikä EU.

Lopulta Kreikalle tehtiin lainapaketti ja EU-komission, Euroopan keskuspankin ja kansainvälisen valuuttarahaston IMF:n muodostama troikka syötti maalle Alesinan lääkkeen. Se oli kaikkien aikojen ankarin sopeutusohjelma.

EU-komissio osoitteli sormellaan Kreikan paisunutta julkista sektoria. Pimentoon jätettiin ne puhkivelkaantuneet keskieurooppalaispankit, jotka olivat mahdollistaneet Kreikan törseyksen antamalla sille ahneuspäissään liikaa luottoa.

Pankkikriisistä tuli velkakriisi, ja Kreikasta varoitettava esimerkki.

SITTEMMIN TROIKKA on pakottanut Italian, Irlannin, Portugalin ja Espanjan samalle kiristyskuurille.

Millään niistä ei pitänyt olla mitään hätää, ellei EU-komissio olisi onnistunut säikäyttämään sijoittajia pelottelemalla Kreikan velkataudin tarttumisella.

Hinta on ollut kova.

Vallalla oleva uusklassinen taloustiede kuvittelee olevansa luonnontiede, vaikka se on ihmistiede. Järjestelmä uskoo, että ihminen on rationaalisen ahne, eikä välitä muista. Sopeutuksen idea on tasapainottaa markkinat siihen kuntoon, että sijoittajien luottamus palaisi. Sen uusklassisen taloustieteen mekanismi tekee luvuilla ja väkisin, välttämättä ihmisistä tai resursseista.

Siksi Kreikassa neljännes maan asukkaista on nyt työttöminä, malaria leviää ihmisten välillä ja vuotuiset HIV-tartunnat ovat yli 30-kertaistuneet. Portugalista nuoret pakenevat siirtomaihin Angolaan ja Mosambikiin töiden perässä, ja Espanjan tuloerot ovat kasvaneet EU:n suurimmiksi.

Myös Suomi on saanut osansa eurooppalaisesta kiristyspolitiikasta. Ensi vuonna kestävyysvaje ja velkaa leikataan kolmen miljardin euron sopeutuksilla.

Silti luottamuskeijua ei vain näy. Kriisi jatkuu, eikä yksityinen puoli ole onnistunut korvaamaan julkisen puolen leikkauksia.

Päinvastoin.

Koko Eurooppaa vaivaa kysyntäpuula. Kaikki maat joutuvat kilpailemaan koko ajan kovemmin toisiaan vastaan koko ajan vähenevästä ostovoimasta. Tuloksia paasto ei ole tuonut vielä yhdessäkään Euroopan maassa.

Euroalueen keskellä on sen suurin talous Saksa. Sen vaihtotase on ollut vuosia selvästi ylijäämäinen, eli toisin sanoen vienti vetää ja raha valuu muualta Saksaan.

Silti siellä autobahnit murenevät käsiin ja talouden rakenteet lahoavat, kun liittokansleri Angela Merkel istuu vahdissa rahakirstun päällä kuin mikäkin Roope Anka.

Saksasta on tullut EU:n rikas mutta yrmeä hausfrau, joka laittaa Finnjetin buffetissa lohta käsilaukkuunsa ja pakottaa muut ottamaan nuukailusta mallia.

Se on mahdollista, koska euroa ei johda kukaan.

Euroalueen nykyinen pysähdys on taloushistorian pisin: pidempi kasvuton kausi kuin Yhdysvaltain 1930-luvun lama. Lokakuussa euroalue kääntyi jo kolmanteen taantumaaan seitsemän vuoden aikana. Mitä, jos sille ei vain näy loppua?

AALTO-YLIOPISTON taloustieteen laitoksella, Economicumin toisen kerroksen käytävällä Arkadiankadulla tajuaa, kuinka paljon Suomen virallista talousviisautta on kasautunut neliömetrimääräisesti pienelle alueelle.

Sixten Korkman ja Pertti Haaparanta ovat parin huoneen päässä toisistaan. Seuraavat pari huonetta ja ollaan taloustieteen professori Matti Pohjolan huoneessa.

kuva 5

Pohjola, Korkman ja Massachusetts Institute of Technologyn taloustieteen professori Bengt Holmström kirjoittivat talvella raporttimuotoiset askelmerkit Suomen talouskasvulle.

Jos virallisten rivien väliin voi kirjata jotain, niin Pohjolan, Korkmanin ja Holmströmin raportti elättelee toiveita uudesta Nokiasta. Vai mitä muuta tieto- ja viestintäteknologian (ict) kehittämisestä syntynyt uusi innovaatio voisi muka tarkoittaa.

Raportin mukaan ict-ala on yhä Suomen vahvuus. Sen varaan kannattaa laskea, koska insinöörien osaaminen ei ole kadonnut mihinkään, vaikka Nokia sortuikin.

Muuten Pohjola ei ole sen toiveikkaampi kuin muutkaan.

"Ollaan tässä vähän umpikujassa. Sen takia ekonomistit on erimielisiä, päättäjät on erimielisiä. Kukaan ei oikein tiedä, mikä ratkaisisi tämän", hän sanoo. "On taantuma ja ikääntyminen. Pitkällä tähtäimellä näyttää hyvin synkältä."

Synkkyyttä selventääkseen Pohjola avaa tietokoneensa ja näyttää nipun diagrammeja. Ne osoittavat alas. Se on rakennemuutoksen kuva.

Se ei toki ole mitään uutta. Teollisuuden osuus Suomen elinkeinorakenteesta on laskenut tasaisesti viimeiset 40 vuotta. Nokian vuoksi teollisuus oli Suomelle pitkään tärkeämpi kuin vaikkapa Ruotsille. Nyt vahvat alat, ict-, metsä- ja metalliteollisuus ovat kaikki alamässä, eikä Suomi oikein tiedä, mitä tekisi. Vientinä tarvittaisiin, mutta Eurooppa ei vedä.

"Tässä paljastuu, että Suomen teollinen kuva onkin jälleen aika yksinkertainen", Pohjola sanoo.

SUOMEN TALOUDEN varsinainen peikko ristittiin "kestävyysvajeeksi" vuonna 2006, kun valtiovarainministeriön virkamiehet puhuivat siitä Helsingin Sanomien mielipidekirjoituksessaan. Epämääräisyydestään huolimatta tai juuri sen vuoksi siitä on tullut valtakunnanpolitiikan ja talousjargonin trendisana.

On itsestään selvää, että Suomen väestö ikääntyy, minkä vuoksi eläkkeitä tarvitaan koko ajan enemmän kuin niille on maksajia.

Sopivat luvut vajeeseen jokainen voi kuitenkin arvata itse. Julkiset ennusteet ovat olleet silkkää Stetson-Harrisonia riippuen siitä, kuka arvioi ja koska. Siksi kestävyysvaje voi näyttää vuoroin vaarattomalta ja vuoroin liikimain maailmanlopulta.

Julkisuudessa kauhisteltu valtionvarainministeriön ennuste viiden prosentin vajeesta bruttokansantuotteesta on hurjimmasta päästä. Alimmilla arvioilla vajeesta selvittäisiin, vaikkei eläkeikää edes nostettaisi.

Pohjolan mukaan kestävyysvaje on kuitenkin syy sille, että nyt tarvitaan tarkkaa talouspolitiikkaa. Koko euroalueen kannattaisi elvyttää, mutta siihen Saksa taas ei suostu. Jos Suomi lisäisi yksin julkista alijäämäänsä ja elvyttäisi, velkaantuminen voisi paisua tulevina vuosina niin, että se näkyisi myös luottomarkkinoilla, eikä vain A-kirjainten katoamisena luottoluokituksesta.

"Meillä ei olisi mitään ongelmaa kasvun hidastumisen kanssa, jos julkinen sektori ei velkaantuisi näin voimakkaasti. Jos tämä vauhti jatkuu, siitä tulee hirveä taakka tuleville sukupolville, jos talous ei käänny kasvuun."

Mutta kun ei tiedetä, mikä aikanaan nykäisee kasvun liikkeelle, ei ole paljon mitä tehdä. Ainut vaihtoehto ovat rakenneuudistukset. Sekin on talousjargonia ja tarkoittaa sitä, että ihmiset laitetaan tavalla tai toisella tekemään enemmän töitä.

"Seuraavan hallituksen aikana pitäisi tehdä suuret päätökset", Pohjola peräänkuuluttaa.

Niitä löytää samasta rakennuksesta, kahta kerrosta ylempää.

JUHANA VARTIAISEN lista on pitkä.

Eläkeikää voisi nostaa yhä.

Työperäisen maahanmuuton voisi vapauttaa.

Kotihoidontuen voisi lopettaa.

Kannustinloukut pitäisi purkaa.

Ja pitäisi luoda matalapalkkityöjärjestelmä, joka lisäisi kouluttamattomien suomalaisten työllisyyttä.

Kaikki rakenneuudistuksia par excellence.

Vielä, kun niitä saataisiin ajettua läpi. Pari päivää aiemmin VATTin ylijohtaja Vartiainen on ihastellut Twitterissä Suomen 1970-luvun peruskoulu-uudistusta.

"Se oli uudistus, joka muutti resurssien käyttöä, yhteiskunnallista tasa-arvoa, koska saavutettiin etuihin ja mullisti Suomen. Nyt poliittinen järjestelmä on sellainen, ettei se olisi enää mahdollista. Aina kaivetaan esiin häviäjät, media rummuttaa sitä, ja etujärjestöt suojaavat saavutettuja etuja", Vartiainen puuskahtaa.

Päivänpolitiikassa vatvotut lapsilisät ja kalastusmaksut ovat hänestä Suomen talouden kannalta nappikauppaa.

"Niistä kiistely on pikkuisen surrealistista ja ionesco-maista menoa."

Vartiaisen mukaan uudistuksia tarvitaan, jotta kestävyysvaje ei pelottaisi enää kuin ennen. Julkisella

kuva 6

"SAKSASTA ON TULLUT EU:N RIKAS MUTTA YRMEÄ
HAUSFRAU, JOKA LAITTAÄ FINNJETIN BUFFETISSA
LOHTA KÄSILAUKKUUNSA JA PAKOTTAA MUUT
OTTAMAAN NUUKAILUSTA MALLIA."

puolella olisi varaa elvyttää eurotalouden kääntymistä odotellessa.

Ensi keväänä Vartiainen ja Ruotsin väistynyt valtionvarainministeri, maltillisen kokoomuksen Anders Borg tekevät raportin Suomen taloustilanteesta.

Suomi on tilannut heiltä viralliset neuvot, kuinka suomalaisesta hyvinvointivaltiosta saadaan sellainen, että se on varaa ylläpitää. Siinä hyvinvointivaltiossa nykyistä useamman pitää maksaa yhteiskunnalle takaisin saamansa palvelupaketti, joka sisältää kaiken ultraäänikuivista yliopistoon. Takaisinmaksun valuutana toimii työ.

Vartiainen listaa kuunnellessa vaikuttaa selvältä, millaisia uudistuksia kaksikko aikoo ehdottaa.

Hän sanoo, ettei Suomen iso julkinen sektori ei ole ongelma, vaan sen velkaantuminen on. Mutta kerrankin perisuomalaiselle velkapelolle on pätevä syy: hyvinvointivaltion pelastaminen työväestön vähetessä.

Mutta miksi politiikka sitten näyttää aivan muulta? Muualla Euroopassa julkisen sektorin leikkausten seurauksena tuloerot ovat venähäneet ja työttömyys kasvanut.

"Musta tuntuu, että vasemmistossa on epäluulo, että tää on vain veruke purkaa hyvinvointivaltio. Ainakin se on mun osalta traaginen väärinkäsitys. Mä en oo purkamassa hyvinvointivaltiota, enkä oo mikään veronalentaja", Vartiainen sanoo.

"Sen vuoksi mun on vaikea nähdä, että talouskuria käytettäisiin keppihevosenä hyvinvointivaltion purkamiselle. En mä oo sellaisia ihmisiä nähnyt. Voi olla, että olen sitten naiivi."

Koska täällä suuret ikäluokat jäävät paraikaa eläkkeelle, Vartiainen ei usko paastopolitiikan lisäävän työttömyyttä täällä samalla tavalla kuin muissa maissa. Se, että Euroopan laajuisena talouskuri tekee niin, on hänen mukaansa ollut "järkeville ihmisille koko ajan selvää."

"Jos euroalue olisi yksi maa, niin ei tää olisi järkevää talouspolitiikkaa. Saksan pitäisi elvyttää, mutta se ei halua kantaa yksin vastuuta koko euroalueen politiikasta. Mutta kun ei ole varsinaista liittovaltiota, kaikki tekevät mitä haluavat."

SUOMALAISEN POLIITIKON MITTA ON SE, KUINKA vaikeita päätöksiä hän tekee.

Se sopii suomalaisen mentaliteettiin. Ensin ajatellaan, että itku pitkistä iloista, sitten kärsi kärsi, niin kirkkaamman kruunun saat.

"Sitä minä mietin, miksei kukaan tunnu pitävän mahdollisena tällaista itku pitkistä itkusta -vaihtoehtoa?" Tommi Uschanov kysyy puhelimesta.

Uschanov on tietokirjailija, joka on kirjoittanut suomalaisesta talouskulttuurista. Hänen mukaansa täällä ei uskota, että politiikalla voitaisiin juurikaan vaikuttaa

talouteen. Suomessa lama on kuin ukkoskuuro, jonka tullessa mennään sisälle suojaan ja odotellaan, kunnes se on ohitse.

Muutenkin suomalaiset suhtautuvat talouteen yltiö-pessimistisesti. Juuri nyt tosin on Uschanovin mielestä aihettakin synkistelyyn. On kuin se hetki vuorokaudesta, jolloin rikkiäinen kello näyttää oikeaa aikaa.

"Minä katson tätä jo voimakkaasti ensi kevään vaalien kannalta, tuleeko leikkauspolitiikasta ideologinen kynnyskysymys. Kukaan ei sano sitä tietenkään ääneen, mutta kyllähän kaikki varmasti koettavat käyttää talouspessimismia ja muuta politiikkaa lyömäaseina omien tarkoituksperiensä ajamiseen", hän sanoo.

Maailmanhistoriasta esimerkkejä velkansa maksaneista maista ei löydy, mutta Suomessa valtionvelka ajatellaan herkästi samanlaisena kuin kotitalouden velka. Se on vippi, jonka ottamista tulee välttää ja joka tulee maksaa takaisin.

Silloinen Suomen Pankin pääjohtaja ja tuleva presidentti Risto Ryti ei suostunut ottamaan velkaa edes vahvistaakseen maanpuolustusta syksyllä 1939. Vuonna 1957 Suomen valtio pysäytti maksuliikenteensä, jätti laskut, lapsilisät ja eläkkeet maksamatta, jotta sen ei tarvinnut ottaa velkaa.

Siksi tuntuu selvältä, miksi Suomessa on sen suuremmita mukinoita miellytty EU:n paastopolitiikan linjaan, eikä elvytyksestä edes puhuta. Poliitikoille on kansan silmissä monesti kovempi päätös ehdottaa velanottoa kuin leikkauksia. Suomessa jo nollabudjetin tekeminen katsotaan elvyttämiseksi.

Kun kansainvälinen valuuttarahasto IMF patistaa Eurooppaa ottamaan velkaa ja rakentamaan infrastruktuuria, suomalaiset eivät ota sitä kuuleviin korviinsa.

"Vaikka Suomessa tai kansainvälisesti ollaan suositeltu enemmistöllä lisävelkaantumista kivuttomimmaksi poispääsyreitiksi tästä talouskriisistä, niin niitä neuvoja ei kuunnella. Kun suomalaiset talousviisaat esittävät velkaantumisen mahdollisuutena, he lakkaavat olemasta talousviisaita", Uschanov sanoo.

1980-luvun lopulta lähtien Suomen kriisit ovat olleet lähinnä taloudellisia. Siksi elinkeinoelämän kärki ja talousviisaisten leegio on noussut Suomen tärkeimmäksi eliittiryhmäksi. Miehiksi, joilla on valtaa.

Sitten on miehiä, joiden mielestä juuri näillä miehillä on liikaa valtaa.

JOS JONKUN HARTELLE VOISI kuvitella laskevansa eurokriisin kaatajan viitan, olisi matkattava 1930-luvulle. Silloin brittiläinen ekonomisti John Maynard Keynes julkaisi pääteoksensa *Työllisyys, korko ja raha: Yleinen teoria*.

Keynes on yksi taloustieteen suurista. Hänet syrjäytti viime vuosisadan lopulla uusklassinen talusteoria,

kuva 7

kun valtio toisensa jälkeen alkoi uskoa markkinoiden itsensä korjaavaan mekanismiin.

Nykyään tunnetuimpia keynesiläisiä on taloustieteen nobelisti Paul Krugman, joka on profiloitunut Euroopan kristuspolitiikan kriitikkona. Krugman on usein osannut tiennyt etukäteen, mitä Euroopassa olisi pitänyt tehdä.

Keynesiläisen talouspolitiikan perussääntö on, että heikossa taloustilanteessa on otettava velkaa ja lisättävä kysyntää. Kun julkinen sektori on alijäämäinen, yksityinen sektori rikastuu ja sillä on varaa investoida ja pitää talous liikkeessä.

Mallia voi katsoa Yhdysvalloista. George W. Bush reagoi keväällä 2008 puhjenneseen finanssikriisiin välittömästi 160 miljardin dollarin elvytyspaketilla. Samana syksynä presidentiksi valittu Barack Obama käski ensi toimikseen keskuspankin ostaa 800 miljardilla dollarilla valtion velkakirjoja, eli siis painaa seteleitä. Keskuspankin ja valtiovarainministeriön vetämä elvytys jatkui tämän vuoden lokakuuhun asti, ja Yhdysvaltojen kasvu on ollut jo vuosia vakaata.

Vielä 2008 Euroopassakin uskottiin Keynesin pienen hetken ajan. Silloin koko euroalue elvytti José Manuel Barroson johdolla.

Nyt ne ajat ovat takana.

Suomessa Keynesin sanomaa ei levitä kovaäänisesti yksikään valtakunnan talousviisaista, vaan päävastuu on kahdella helsinkiläisellä jatko-opiskelijalla: Lauri Holapalla ja Jussi Ahokkaalla.

He edustavat jälkikaynesiläistä suuntaa. Se korostaa rahataloutta. Raha on kahden tahon välinen velkasuhde, joka luodaan aina tyhjistä, joten se ei sinänsä lopu koskaan.

Holappa ja Ahokas pitävät uusklassista talousteoriaa puutteellisena, vaikka se on kehikko, jota etabloituneet talousviisaat pitävät kaikkeen sopivana ja jota opetetaan kaikissa Suomen korkeakouluissa. Vastavaroisesti jälkikaynesiläisyys on Vartiainen ja Pohjolalle lähinnä pienen kuppikunnan ideologia, joka ei kuulu taloustieteen piiriin.

Ero ajattelutavoissa on merkittävä. Uusklassiset taloustieteilijät yrittävät pujottaa talouskaavoja yhteiskunnan luomiin rajoitteisiin, kun jälkikaynesiläisyys yrittää luoda taloutta, jonka alaisuudessa yhteiskunnan saisi korjatuksi.

Holapalle ja Ahokkaalle eurokriisi on Euroopan laajuinen sosiaalinen kriisi, joka johtuu paastopolitiikasta. Paastopolitiikka taas on tekosyy ajaa "uusliberaalin blokin" yhteiskunnallisia tavoitteita myös Suomessa.

Blokkiin ei kuulu pelkkiä markkinauskaisia taloustieteilijöitä, vaan myös elinkeinoelämän johtoa ja poliittista eliittiä, jotka ajattelevat samalla tavoin. Pukumiehiä, joilla on valtaa.

"Uusliberaali blokki selvästi uskoo, että tällä politiikalla on negatiivisia kasvuvaiikutuksia, mutta samalla kasvua käytetään sen oikeuttajana. Se on jännä ristiriita", Holappa sanoo.

Hänen mukaansa nollakorkotilanteessa järkevästi kohdistettu elvytys maksaisi itsensä takaisin ja vähentäisi julkista velkaantumista tehokkaammin kuin leikkaukset. Mutta tuntuu, että se on uusliberaaleille irrelevantti kysymys.

"Heillä on tietyt yhteiskuntapoliittiset tavoitteet,

jotka liittyvät aika isosti meidän yhteiskuntajärjestelmän muuttamiseen, hyvinvointivaltion alaspäin ja hashtag norminpurkutalkoisiin. Siellä on nähty, että nyt kansan keskuudessa on kriisimiellala ja byrokraatiaviha, niin on helppo paukuttaa läpi muutoksia, jotka on olleet latentteina olemassa jo vuosia."

KEYNESILÄISYYS on kysyntäpolitiikkaa. Kysyntä ja tarjonta kohtaavat aina, kun resursseja on käyttämättä. Siksi elvytys, eli rahan kaataminen koneistoon, on kuin bensiniä, jolla käynnistää kulutus ja työllistää ihmisiä.

Holappa ja Ahokas pitävät selvänä, että Eurooppa ja Suomi on tuomittu rämpiämään niin pitkäksi aikaa, että Saksa taipuu elvyttämään. Muutamassa vuodessa Saksan kysyntä hiipuu niin, että Merkelin linjan on pakko muuttua ja Saksan rahahanojen aueta. Muuten Eurooppa on jumissa ja pysyy.

Tällä hetkellä Suomen julkinen sektori säästää, yksityinen sektori säästää, eikä vienti vedä. Siksi rahavirrat ja kysyntä ovat tyrehtyneet eikä talous nouse.

Se on ajanut Suomen spiraaliin: Mitä enemmän kasvu hidastuu, sitä enemmän julkinen velkaantumisasiaste kasvaa ja sitä enemmän ajetaan läpi leikkauksia, jotka hidastavat kasvua ja lisäävät eriarvoistumista ja kansalaisten epävarmuutta entisestään.

Koreografia on täysin sama kuin Etelä-Euroopan eurokriisimaissa.

"Jos nyt puhutaan, että suomalainen hyvinvointivaltio ei ole vielä hävinnyt mihinkään, niin jos ja kun tämä jatkuu vielä kolme vuotta, niin kyllä se sitten on. Jo nyt leikataan tutkimuksesta ja tuotekehityksestä, joissa piti olla tänä maan kilpailuetu", Ahokas sanoo.

Holapan ja Ahokkaan puheissa Suomi on ollut seitsemän vuotta kriisissä, jota näyttää seuraavan lisää kriisejä. Nykyisen sosiaalisen kriisin jälkeen luvassa on ekologinen kriisi.

Mutta nyky-Suomessa luontopuhe ei vetoa, vaan välinpitämättömyydellä pikemminkin rehennellään. Ja kuten hallituksen suosiojulistuksesta voi huomata, luonto on uhrattavissa joka tilanteessa mahdollisten työpaikkojen tieltä.

Holappa ja Ahokas arvioivat, että ihmiset saadaan kiinnostumaan ekologiasta vasta silloin, kun heillä on muuten riittävän turvattu olo ja usko yhteiskunnan vakauteen. Siihen, että arki jatkuu normaalina, vaikka kriisiä yritetään helpottaa.

"Ekologinen kriisi on kaikkein tärkein, siitä ei ole kahta sanaa", Holappa sanoo.

"Mutta ennen kuin me ratkaistaan globaali massatyöttömyysongelma, eriarvoistumiskehitys ja muu sosiaalinen kriisi, me ei voida ratkaista sitä."

PAAVO JÄRVENSIVU puhuu asioista, joilla harva haluaa lattehetkeään häiritteävän.

Järvensivu on Aalto-yliopiston talouskulttuurin tutkija. Hänen skenaarionsa on synkkä: talouskasvuajattelu pitää niin tiukkaa otetta politiikasta, että ilmastonmuutosta ei saada torjuttua.

Vaihtoehtoja on oikeastaan yksi: muutos. Eri asia on, millaisesta muutoksesta on kyse. Luonnontieteellisen konsensuksen mukaan nykyistä vauhtia jatkuva kasvu johtaa siihen, että 30-50 vuoden sisällä globaali biosfääri saavuttaa romahduspisteensä.

Silloin kukaan ei tiedä, mitä tapahtuu.
 Toinen vaihtoehto on hillitä talouskasvua pakkokeinoin, lähinnä tiukalla päästökaupalla.
 Historiallisesti tällaisessa rajoittamisessa ei ole mitään uutta. Britanniassa autolla ajaminen huvin vuoksi oli kielossa koko toisen maailmansodan ajan, koska bensiniä oli säästettävä.

Järvensivun mukaan meillä on vain muutama vuosi aikaa aloittaa muutokset kohti jälkifossiilista yhteiskuntaa. Muutokset voisivat olla niitä, jotka ovat nyt tulleet esille järkevinä elvytyskohteina: uusiutuvat energiavarat, älykäs sähköverkko tai julkisen liikenteen infrastruktuuri.

Samalla pitäisi keksiä, kuinka päästä hiljalleen irti talouskasvusta. Se kun ei näytä jatkuvan.

"Jos meillä hyvinvointipalvelut on sidottu talouskasvuun, pitäisi laittaa maan parhaat voimat miettimään, miten siitä yhteydestä pääsisi eroon", Järvensivu sanoo.

On luonnontieteellinen itsestäänselvyys, että uusiutuville energioilla ei voida koskaan korvata fossiilisia polttoaineita. Niiden kaivamisen tai poraamisen hyötysuhde taas laskee vuosi vuodelta, kunnes jossain pisteessä se ei kannata.

Sitä usklassinen taloustiede ei huomioi, koska se pohjautuu teoriaan, ei empiirisiin testeihin.

"Resurssikysymyksen ei pitäisi olla ideologinen tai vihervassarikysymys, vaan sen pitäisi tulla talouden ytimen. On käsittämätöntä, että taloustiede on resurssien optimaalista allokoointia mutta täysin irtautunut resurkseista", Järvensivu huokaa.

Myös ilmastomuutoksen kannalta talouskasvun jatkuminen näyttää mahdottomalta – ainakin, ellei teknologista ihmettä tapahdu. Jo nyt Kööpenhaminan ilmastokokouksen julistama tavoite, kahden asteen lämpeneminen vuonna 2050, on Britannian johtaviin ilmastotutkijoihin kuuluvan professori Kevin Andersonin mukaan käytännössä karannut.

Tilanteessa, jossa globaali hiilidioksidipäästöjen huippu olisi vuonna 2020, kahden asteen tavoitteeseen pääseminen vaatisi päästöjen leikkaamista kahdeksalla prosentilla joka vuosi.

Tähän asti yhden prosentin päästövähennys on vaatinut Britannian hallitukselle teetetyt Sternin raportin mukaan vähintään maailmantalouden taantumaa. Neuvostoliiton romahtaessa globaalit päästöt vähenivät viidellä prosentilla.

Neljän asteen noususta seuraisi tuhoa jo pelkätään siitä, että merenpinta nousisi metrillä tai parilla ja jopa puolet Intian vehnä- ja Yhdysvaltain maissisadoista tuhoutuisi. Silti kansainvälinen energijärjestö IEA on pelotellut jopa kuuden asteen nousun olevan mahdollinen.

VALTAVIRRRAN TALOUSTIETEILIJÄT uskovat, että ilmastopelko on turhaa. Kuten historiassa tähänkin asti, teknologia ja innovaatiot huolehtivat talouskasvusta ja ratkaisevat ympäristöongelmat.

Talouden mekanismit tasaavat Suomen kasvun pitkällä tähtäimellä kahden prosentin uralle, kuten Vartiainen arvioi.

VATTin uuden raportin mukaan valtaosa päästövähennyksistä saadaan aikaan teknologian avulla, ja ilmastopoliittikka hidastaa vuoden 2020 jälkeen vientiä vain "hieman".

Paavo Järvensivu on toinen, joka vannoo jälkikenesiläisyyden nimiin. Hän pitää sitä ainoana uskottavana talousteorianana, joka antaa yhteiskunnalle edes jonkinlaisen mahdollisuuden siirtyä hallitusti niukkojen resurssien maailmaan.

Koska raha on velkasuhde ja keskuspankkiraha luodaan tyhjästä, taloudellisesti suvereenilta valtiolta se ei lopu koskaan kesken. Omalla valuutallaan valtio voi luvata kaikille työtä ikuisesti, mikä takaa jatkuvan rahavirran ja kysynnän. Liiallinen inflaatio vältettäisiin ennen muuta säätelemällä ostovoimaa verotuksella, ja kun täystyöllisyys saavutettaisiin, rahahanoja kiristettäisiin, Järvensivu kertoo.

Silloin rahatalouden ja fyysisten resurssien välinen kytkös katkeaisi. Rahamääräinen talous voisi periaatteessa kasvaa loputtomasti – mutta se ei olisi kenellekään enää mikään tavoite.

VUONNA 1930 Yhdysvalloissa oli juuri puhjennut suuri lama. Samana vuonna John Maynard Keynes maalaili esseessään Economic Possibilities for Our Grandchildren maailmaa sata vuotta myöhemmin.

Kuva oli kaunis: maailmassa olisi tarpeeksi työvoimaa, jotta ihmiset saisivat tuotettua kaiken, mitä tarvitsivat. Yhteiskunta pyörisi harmonisena.

Keynesille talous oli aina tekninen ongelma, joka pitää ratkaista. Sen vuoksi, että ihmiskunnalla olisi niin paljon tärkeämpääkin ajateltavaa.

ARTIKKELIN LÄHTEINÄ ON KÄYTETTY TIMO HARAKAN KIRJAA SUURI KIRISTYS (SCHILDTS & KÖDERSTRÖM, 2019) JA NAOMI KLEININ KIRJAA THIS CHANGES EVERYTHING (ALLEN LANE, 2014). LISÄKSI JUTTUN ON HAASTATELTU HELSINGIN YLIOPISTON YMPÄRISTÖPOLITIIKAN PROFESSORIA JANNE HUKKISTA.

kuva 9

3.2 Valintaperusteet analysoitaville talousjutuille

Kapitalismin 10 käskyä- ja *Ei nouse* -talousjutut valikoituivat opinnäytetyöhön analysoitaviksi siksi, että Suomen kompuroiva talous on erittäin ajankohtainen aihe niin kevään eduskuntavaaleja ajatellen kuin muutenkin, sillä se vaikuttaa jokaisen elämään jollain tavalla.

Onkin mielenkiintoista selvittää, millä eri ja samoin tavoin *Voima* ja *Ylioppilaslehti* lähestyvät tätä aihetta. Esimerkiksi Voiman jutun kirjoittaneiden Ahokkaan ja Holapan voisi lehden kriittisen linjan tuntien ottavan erittäin voimakkaasti kantaa tämänhetkisen talousjärjestelmän puutteisiin.

Lehtien vertailu juttujen pohjalta tehtävän tekstianalyysin kautta on mielekästä, sillä ne kertovat kohdemediastaan todella paljon esimerkiksi juttuun valittujen haastateltavien, sen pituuden ja kielen kautta. Lisäksi analyysissä tarkastellaan kirjoittajien käyttämiä retorisia vaikutuskeinoja ja muita ratkaisuja. Niistä enemmän analyysikehikkoa avaavassa seuraavassa kohdassa.

3.3 Argumentoinnista

Koistinen nostaa esille systemaattista retoriikkaa tutkineen **Chaim Perelmanin** retoriikkateorian, jonka avulla filosofi ja oikeustieteilijä pyrki selvittämään, millä perusteilla jokin asia on ”hyvää, huonoa tai vaikkei oikeudenmukaista.” (Koistinen, 2003)

Koistisen mukaan Perelmanin teorioissa argumentointi muodostuu erilaisista keinoista, joiden mukaisesti argumentointi kulloinkin etenee. Argumentointiprosessi etenee Perelmanin mukaan joko **assosiatiivisesti** tai **dissosiatiivisesti**. Assosiatiivinen argumentointi liittyy yhteen erilaisia elementtejä ja asioita ja dissosiatiivinen puolestaan etenee eroavaisuuksien korostamisen keinoin. (Koistinen, 2003)

Assosiatiivinen argumentointi on jaettavissa edelleen kvasiloogiseen, todellisuuden rakentamiseen vetoavaan tai tuota rakennetta muokkaavaan argumenttiin. Kvasilooginen argumentti rakentuu matemaattisten esimerkiksi matemaattisten suureiden varaan perusteluun. Todellisuuden rakenteesta ponnistava argumentointi nojaa puolestaan esimerkiksi syy-seuraus – suhteisiin. Todellisuuden rakennetta muokkava argumentti puolestaan voi olla arvolatauksella varustettu metafora eli kielikuva, joka värittää lukijan ajatusmaailmaa. (Koistinen, 2003)

Dissosiatiiivinen argumentti erottaa toisistaan itsestään selvinä pidettyjä elementtejä tai asioita. Perelmanin mukaan yhtenä esimerkkinä tästä voisi olla se, että ”lain tulkinnan” merkitys suhteellistuu, kun ”lain kirjain” pääsee nousemaan absoluuttiseksi arvoksi. (Koistinen, 2003)

Koistisen mukaan Perelmanin mielestä ”*argumentointi tähtää yhteisymmärryksen saavuttamiseen ja tästä syystä se edellyttää henkistä kontaktia*” ja näin päästään Perelmanin teorian toiseen osaluueeseen eli yleisöön. Sen keskeinen merkitys on Perelmanin mukaan kasvanut näkemyksen pohjalta, ”*jonka mukaan jostain asiasta tulee yleinen totuus vain siten, että jokin yleisö hyväksyy sen tosiasiksi ja sitoutuu sen paikkaansapitävyyteen.*” (Koistinen, 2003)

Perelman jakaa yleisön käsitteen kahdeksi yleisötyypiksi, **universaali-** ja **osayleisöksi**. Universaaliyleisö on kaikkien normaalien ja arvostelukykyisten ihmisten muodostama kokonaisuus ja osayleisö puolestaan on jollain tavalla rajautunut kuulijoiden tai lukijoiden joukko, johon vetoamiseksi on vedottava erityisintresseihin. Universaaliyleisön vakuuttamiseksi argumenteissa on nostettava esille kyseisessä kulttuurissa vallitsevaa legitiimiä arvopohjaa.

Koistisen mukaan Perelmanin retoriikkateorian kolmantena kulmana on **esisopimus**, joka määrittää ”*argumentoijan ja yleisökonstruktion välisen alueen, josta myös argumentin vaikuttavuus kumpuaa.*” Esisopimukset ”*reaalisuudesta*” puolestaan koskevat ja määrittävät sitä, mitä pidetään totena, todennäköisenä ja normaalina. Tähän liittyy myös käsite **lokus**, joka on ”*yhteismaa (puhujan ja kuulijan välillä); alue, josta ei tarvitse neuvotella.*”

Lokus on jaettavissa kvantitatiiviseen ja kvalitatiiviseen kategoriaan, joista kvantitatiivinen nojaa määrällisiin perusteisiin, kuten rahaan. Kvalitatiivinen puolestaan nojaa laadulliseen paremmuteen ja uskomukseen, että laatu voittaa määrän.

Koistisen mukaan Perelmanin teorian käsitteistö on myös journalistisen tekstin analysoinnin kannalta erittäin käyttökelpoinen, sillä sen avulla tekstiä voi tarkastella kolmelta eri tasolta. Perelmanin oppien pohjalta voidaan näet analysoida yksittäisiä argumentteja, puhuteltavan ja puhujan eli tässä lukijan ja kirjoittajan välistä suhdetta sekä tekstin tuottamaa, yhteisesti jaettavaa todellisuutta arvomaailmoineen ja maailmankäsityksineen.

Koistinen kuitenkin muistuttaa, että tällaisessa analyysissä on vaarana sortua ”*monimutkaiseen käsitesaivarteluun tai abtaaseen purismiin ’oikeasta tulkintatavasta*”, ja hänen mukaansa analyysissä olisikin syytä keskittyä siihen, kuinka lähtökohdista päädytään tietynlaisiin johtopäätöksiin.

Koistisen mukaan tässä on tärkeässä asemassa myös sen selvittäminen, ”miten tekstin tasolla tuotetaan tietynlaista todellisuutta.”

3.4 Analyysikehikon esitleminen

Tässä opinnäytetyössä arvioidaan ja analysoidaan edellä esiteltyjä *Voiman* ja *Ylioppilaslehden* talousjuttuja seuraavanlaisen analyysikehikon avulla, jossa katsotaan, mitä retorisia keinoja jutuis-
sa on käytetty ja kuinka paljon.

Taulukon lopussa oleva Muut-kohta tulee täydentymään analysoinnin edetessä, mikäli juttuja tutkiessa vastaan tulee listan ulkopuolisia retorisia keinoja

Retorinen keino	<i>Voima</i>	<i>Ylioppilaslehti</i>	Yhteensä
Väite	0	0	0
Syy-seuraussuhteet	0	0	0
Viittaus	0	0	0
Metafora	0	0	0
Muut	0	0	0

4 Talousjuttujen analysointia – elitismiä ja politiikkaa

4.1 *Kapitalismin 10 käskyä* -talousjutun analysointi

4.1.1. Jutun otsikko ja ingressi

Ahokkaan ja Holapan kirjoittaman jutun otsikko viittaa kymmenellä käskyllään kristilliseen uskoon ja juutalaisuuteen liittyviin käskyihin, jotka Mooses sai *Raamatussa* Siinain vuorella kivitauluhin painettuina Jumalalta (2. Moos. 20:1-17).

Otsikko nostaakin kapitalismin provosoivasti Jumalan asemaan, jolla on varaa jaella käskyjä ja komennella Suomen valtiota ryhtyä noudattamaan niitä. Tällaista tulkintaa tukee myös se, että itse jutussa jokainen käsky on kirjoitettu, kuten *Raamatussakin*, imperatiivisissa eli käskevässä muodossa.

Kapitalismin kymmenen käskyä -jutun ingressi noudattelee jutun kirjoittamalla Ahokkaan ja Holapan iskevän ”*viimeisen naulan talousviisaiden arkkuun...*”. Voimakas kielikuva arkusta ja viimeisen naulan iskemisestä antavat ymmärtää, että talousviisaat ovat tekemässä kuolemanvakavaa virhettä leikkausohjelmillaan, ja kaksikko yrittää syrjäyttää heidät kokonaan tarjoamalla aivan toisenlaista vaihtoehtoa. Tästä vastakkainasettelusta kertookin ingressin päättävä sivulause ”*Suomi ei pelastu leikkauslistoilla, vaan täystyöllisyydellä?*”, jolloin kaksi täysin erilaista vaihtoehtoa pannaan vastakkain.

Näistä Ahokkaan ja Holapan kannattama vaihtoehto on jätetty viimeiseksi selkeästi siksi, koska siitä päästään kätevästi teesejä edeltävän leipätekstin aiheisiin.

4.1.2. Teesien pohjustus

Jo ensimmäisen kappaleen ensimmäisessä lauseessa annetaan ymmärtää, että kirjoittajat ovat tuomassa kaivattua, vaihtoehtoista linjaustaan esille väittämällä, että ”*Suomalainen talouspoliittinen keskustelu on väritöntä ja yksitoikkoista. Asiantuntija toisensa jälkeen toistelee samoja totuuksia: kestävyysvaje on kurottava umpeen miljardien sopeutustoimilla, työn tarjontaa on lisättävä ja kilpailukykyä on parannettava.*

Mitään todellista vaihtoehtoa talouskurille ja työn tarjonta -mantralle eivät ole kyenneet esittämään sen kummemmin eduskunnan oppositiopuolueet kuin hallituksessa istuvat vasemmistopuolueetkaan.”

Viittaamalla asiantuntijoiden kieltämättä tutunoloisiin kommentteihin sopeutustoimista ja kilpailukyvyistä he tuovat esille sen, kuinka ”*sen kummemmin eduskunnan oppositiopuolueet kuin hallituksessa istuvat vasemmistopuolueetkaan*” eivät ole onnistuneet tarjoamaan vaihtoehtoja ”*talouskurille ja työn tarjonta -mantralle.*”

Nimittämällä päättäjien puheita ja suunnitelmia mantraksi Ahokas ja Holappa argumentoivat sen puolesta, kuinka kansanedustajien tarjoama vaihtoehto on muuttunut heidän mielestään epämääräiseksi ratkaisuksi, josta pidetään epävarmoina kiinni.

Ahokas ja Holappa muistuttavat ”*Suomen 1990-luvun alun leikkauspolitiikan katastrofaalisista seurauksista*” ja ”*millaisia seurauksia Etelä-Euroopan kriisitalouksien hevoskuurilla on ollut.*” Kaksikko ei kuitenkaan lähde avaamaan näitä seurauksia millään tavalla, vaan selkeästi odottavat, että lukijalla itsellään on tietoa esimerkiksi Kreikan nykytilanteesta tai siitä, kuinka monet entiset yrittäjät kärsivät edelleen toissavuosisikymmenen kurjien vuosien veloista.

He lähtevät taustoittamaan ”*valtavirtaista*” uusklassista talousteoriaa, jossa ”*Suomalalaisen talouskonsensuksen juuret ovat*”. Tällä korostetaan Ahokan ja Holapan oman näkökannan ainutlaatuisuutta ja sen alleviivaamista jatketaan kohdalla, jossa huomautetaan että ”*Yhdessäkään suomalaisessa yliopistossa ei taloustieteen tai kansantaloustieteen laitoksilla opeteta mitään muuta kuin uusklassista teoriaperinnettä.*” Tällainen vastakkainasettelu oman aatteen harvinaisuudella ja ainutlaatuisuudella vie juttua kerran kohti elitististä talousjournalismia.

Elitismi jatkuu myös seuraavassa kappaleessa, jossa Ahokas ja Holappa väittävät poliittisen eliitin ja median kuvittelevan, ”*että taloustieteen sisällä vallitsisi jonkinlainen tiukan finanssipolitiikan ja työn tarjonnan lisäämisen ympärille rakentunut konsensus.*” Samalla kaksikko tulee tölväisseeksi uusklassisen talousteorian omia heikkouksia, mutta samalla myös asettavansa oman jälkikeynesiläisyytensä siinä mielessä kiintoisaan toiseen valoon, ettei sekään välttämättä vastaa kaikkien ryhmien tarpeisiin.

Toisaalta Ahokas ja Holappa ottavat tämän takaisin kohdassa, jossa väittävät, että ”*Uusklassiselle taloustieteelle on kuitenkin olemassa pitkälle kehittyneitä akateemisia vaihtoehtoja, vaikka niillä ei olekaan vahvaa asemaa Suomessa.*” Tällä he korostavat sitä, miten uuskeynesiläinen taloustiede on tuntemattomuudestaan huolimatta erittäin vakavasti otettava vaihtoehto; tämä alustaa pohjustuksen toisella puolikkaalla alkavaa, kattavampaa jälkikeynesiläisyyden esittelemistä.

Nimittämällä jälkikeynesiläistä taloustiedettä ”erityisen merkittäväksi” Ahokas ja Holappa onnistuvat jälleen korostamaan oman suuntauksensa tärkeyttä ja erityisyyttä. Keynesin, Minskyn, Kaldorin ja Godleyn kaltaisten tutkijoiden nimien listaaminen taas tuo esittelyyn mukaan elitismin vivahdetta, sillä tavallinen lukija tai talousasioihin vihkiytymätön tuntee luultavasti edellä mainituista herroista korkeintaan Keynesin nimen nimenomaan tämän perustaman taloustieteen ansiosta.

Onneksi Ahokas ja Holappa avaavatkin jälkikeynesiläisyyttä seuraavassa kappaleessa rinnastamalla sen kapitalismin jatkeeksi; siinä missä kapitalismi päätöksineen ja ratkaisui-
neen perustuu siihen, ”että valmistetut hyödykkeet saadaan myytyä markkinoilla”, jälkikeynesiläisten mielestä talouspolitiikassa tulee ”keskittyä turvaamaan riittävä kokonaiskysynnän taso”. Tätä korostetaan vielä kertomalla valtion keinoista lisätä kokonaiskysyntää ja sitä kautta täystyöllisyyttä. Muodostamalla tästä syy-seuraus -ketjun Ahokas ja Holappa saavat jälkikeynesiläisyyden tuntumaan loogiselta ja luonnolliselta osalta kapitalismia.

Onkin mielenkiintoista, miten esseitä pohjustava teksti päättyy lauseeseen, jonka mukaan ”jälkikeynesiläiset talouspoliittiset suositukset voidaan tiivistää kymmeneen käskyyn”. Ahokas ja Holappa ilmeisesti ajavat suositusten muuttumisella käskyiksi Raamattu-viittauksen ohella sitä, että jälkikeynesiläisyydestä ammentavat ehdotukset ovat kaksikon täysin toteuttamiskelpoisia ja absoluuttisia.

4.1.3. Ensimmäinen teesi: ”Aseta talouspolitiikan päämääräksi täystyöllisyys”

Heti ensimmäisen teesin otsikossa näkyy jälleen viittaus *Raamattuun*, kun kaikkien teesien otsikot ovat käskymuodossa kymmenen käskyn tyyliin: ”Aseta talouspolitiikan päämääräksi täystyöllisyys”. Tällä myös tehdään heti hajurako tämänhetkisiin leikkausten täyteisiin tulevaisuudensuunnitelmiin.

Ahokas ja Holappa jatkavat käskynjaon osalta väittämällä, miten ”Talouspoliittisen päätöksenteon pitää perustua aina päätösten reaalityöläisiin seurauksiin.” Nostaessaan budjetin tasapainottamisen ”järjettömäksi talouspoliittiseksi tavoitteeksi” he eivät kuitenkaan kerro lainkaan, miten se tehdään tai millä tavoin se on haitallista ”tuotannolle, työllisyydelle ja talouden vakaudelle.” Näitä kolmea listatessaan kaksikko kuitenkin kertoo, mihin kaikkiin talouden osa-alueisiin budjetin tasapainottaminen vaikuttaa.

Seuraavaksi Ahokas ja Holappa esittävät väitteen siitä, että ”*Finanssipolitiikalla pitäisi pyrkiä täystyöllisyyteen.*” Tällä jatketaan teesin otsikon kaltaisella linjalla, mutta nyt he sentään selittävät, kuinka täystyöllisyys olisi saavutettavissa julkisen sektorin kompensatioilla ja että ”*valtion on pyrittävä tukemaan korkeaa investointiastetta tarjoamalla yksityiselle sektorille edullista rahoitusta ja tekemällä investointeihin kannustavia veroratkaisuja.*” Investointiasteen ja veroratkaisujen kaltaiset sanat ovat jälleen taloussanastoon tutustumattomille pahimmillaan melkoista jargonia.

Teesi kuitenkin loppuu sinänsä aika tyhjentävästi, eikä jätä hirveästi jatkokysymyksiä – tässä on piirre, joka koskee melkein kaikkia Ahokkaan ja Holapan teesejä. Ne toimisivat vallan hyvin myös itsenäisinä kokonaisuuksina ja julkaisuina.

4.1.4. Toinen teesi: ” Turvaa valtion maksukyky kaikissa tilanteissa”

Ahokas ja Holappa selittävät toisen teesinsä aluksi, mitä rahapoliittisesti suvereeni valtio tarkoittaa pääväitteenään se, että ”*Tällainen valtio ei voi milloinkaan ajautua maksukyvyttömäksi, koska se voi aina tarvittaessa rahoittaa kulutuksensa omasta keskuspankistaan saatavilla luotoilla.*”

Luettelemalla rahapoliittisesti suvereeniksi valtioiksi Yhdysvallat, Britannian ja Japanin ja jälleen väittämällä, että näillä on ”*muuta paremmat mahdollisuudet harjoittaa aktiivista kysynnänsäätelyä*”, Ahokas ja Holappa peilaavat niitä yhteisvaluutan yhteen sitomiin eurovaltioihin, joiden ”*maksukyky ei ole turvattu, sillä Euroopan keskuspankilla ei ole oikeutta ostaa jäsenvaltioiden velkakirjoja. Jos valtiot tarvitsevat rahoitusta, niiden on haettava sitä markkinoilta. Jos sijoittajat eivät usko valtion takaisinmaksukykyyn, se voi joutua maksamaan lainasta kohtuuttoman kovan korkoa.*”

Näin kaksikko korostaa euromaiden yksinäisyyttä huonoina hetkinä ja epävarmuutta, jota ne joutuvat kokemaan korkomenettelyineen päivineen. Siksi Ahola ja Holappa muistuttavatkin toisen teesin viimeisessä lauseessa, että ”*talous- ja rahaliiton sääntöjä pitäisi muuttaa siten, että eurovaltioiden on mahdollista rahoittaa kulutuksensa suoraan EKP:sta.*”

Tässä on mielenkiintoista se, että Ahokas ja Holappa eivät lähden vastustamaan yhteisvaluutaa, vaan luovat oman ratkaisunsa eurovaltioille ja korostavat näin Euroopan keskuspankin roolia ja siis euroalueen yhtenäisyyden säilyttämistä.

4.1.5. Kolmas teesi: ”Järjestä kattava perusturva ja työttömyysturva”

Ahokas ja Holappa lähtevät kolmannessa teesissään avaamaan automaattisen vakauttajan käsitettä ja kertovat, että ”*automaattisten vakauttajien ansiosta kokonaisuksyynnän täydellinen romahtaminen pystytään torjumaan pahojenkin finanssikriisien yhteydessä, kuten nähtiin vuosien 2007–2009 finanssikriisin aikana.*” Näin he korostavat sitä, kuinka nuo vakauttajat voisivat pitää talouden edes jonkinlaisessa liikkeessä myös nyt.

Kaksikon mukaan automaattisten vakauttajien käyttäminen tarkoittaisi sitä, että ”*valtio alkaa maksaa työnsä menettäneille ihmisille kompensationsa työttömyyskorvauksia ja verottaa heitä aiempaa kevyemmin*”, mikä kyllä kuulostaa hyvältä mutta vähän pintapuoliselta. He eivät näet käsittele tässä kohdassa lainkaan sitä, miten tekstissä myöhemmin mainittavan ”*riittävän julkisen kulutuksen takaaminen*” oikein toteutettaisiin ”*kattavan perusturvan, [ja] hyvän työttömyysturvan*” rinnalla; tämä teesi jää vähän hämäräperäiseksi.

Myöskin väite ”*Automaattiset vakauttajat ovat barkinmanvaraisia finanssipoliittisia toimenpiteitä tehokkaampia, koska ne reagoivat välittömästi subdannetilanteen muutokseen.*” on vähän kapulakielinen ja epäselvä ilmaisultaan, sillä miten esimerkiksi työttömyyskorvausten rahallinen määrä pystyy elämään suhdanteiden vanavedessä?

4.1.6. Neljäs teesi: ”Takaa aina täystyöllisyys julkisella työllistämällä”

Ahokas ja Holappa jatkavat edellisen teesin teemoilla puhuessaan siitä, miten ”*edes korkean investointiasteen ylläpitäminen ja aktiivinen finanssipolitiikka eivät välttämättä pysty yksin takaamaan täystyöllisyyttä.*” Tässä kuitenkin puhutaan jälleen korkeasta investointiasteesta ja aktiivisen finanssipolitiikan käsitteistä, joita ei avata tai selitetä lainkaan. Myöskin nuo ”*pienetkin talouden negatiiviset merkit*”, joihin yritykset saattavat reagoida, jäävät arvoituksellisiksi.

Ahokas ja Holappa kuitenkin hakevat perustelulle täystyöllisyyden saavuttamisesta siitä, että siihen pääseminen on heidän mukaansa ”*kapitalismin historiassa aina edellyttänyt suurta julkisten työpaikkojen määrää.*” Näin he perustelevat, että julkisen sektorin on kapitalistisessa systeemissä jatkossakin turvattava työtä.

Mielenkiintoisinta tässä kohdassa on kuitenkin se, että Ahokas ja Holappa puhuvat lopputeesin ajan konditionaalissa siitä, kuinka ”*julkinen sektori voisi turvata täystyöllisyyden kai-*

keissa tilanteissa luomalla niin sanotun työtakuujärjestelmän”, kuinka ”työtakuutoista ansaittaisiin normaalia kuukausipalkkaa, joka ylittäisi selvästi perusturvan tason” ja niin edelleen.

Konditionaalinen käyttäminen tuntuu aiempien teesien käskymuotoisten otsikoiden ja itse tekstien suuremman tyylin jälkeen aikamoiselta liennytykseltä ja erikoiselta ratkaisulta. Ainoastaan ”Työtakuulla tarkoitetaan järjestelmää, jossa julkinen sektori on valmis työllistämään kaikki työkäiset ja -kykyiset ihmiset” -lauseella Ahokas ja Holappa muistuttavat julkisen sektorin vastuusta tarjota työtä ihmisille.

Teesin loppupuolella Ahokas ja Holappa tekevät kuitenkin selvästi työtakuujärjestelmälleen ja sen ehdoilla pesäeron vastikkeelliseen sosiaaliturvaan vaateineen, ”jota sosiaali- ja terveysministeri Paula Risikko (kok) on Suomeen tuomassa.” Luettelemalla, kuinka ”Työtakuutoista ansaittaisiin normaalia kuukausipalkkaa, joka ylittäisi selvästi perusturvan tason. Työtakuutoihin osallistuminen olisi vapaaehtoista, ja työtakuutoista kieltäytyneet olisivat oikeutettuja perusturvaan.” ja sitten muistuttamalla, että ”kyse ei siis olisi vastikkeellisesta sosiaaliturvasta” Ahokas ja Holappa piikittelevät varsin tiukkaa ja työttömien mahdollisuuksia kaventavaa Risikon sosiaaliturvaa. Tässä kohdassa heidän jutussaan on siis selkeästi havaittavissa piilopoliittisia ja kantaaottavia elementtejä.

4.1.7. Viides teesi: ”Turvaa aina rahoitusjärjestelmän vakaus”

Viides teesi alkaa väitteellä, jonka mukaan ”Rahoitusjärjestelmän epävakaus on nykykapitalismissa reaalityaloudellisten ongelmien tärkein syy. Globaali finanssikriisi on ollut tästä malliesimerkki.”

Tätä seuraava kappale avaa jälleen kovin kapulakielimäisesti kovin väittein siitä, miten ”lyhyen aikavälin voittoihin pyrkivä ja yksityisen velan varaan rakentuva spekulatiivinen rahoitusmarkkinatoiminta altistaa reaalityaloudellisen tuotannon ja tulokehityksen syville kriiseille. Vaikka taantumia voidaan kysynnänsäätelyllä torjua, myös rahoitusjärjestelmän epävakautteen on syytä puuttua.” Vaikka esimerkiksi spekulatiivista rahoitusmarkkinatoimintaa kuvataankin kertomalla, miten se toimii, Ahokas ja Holappa eivät vaivaudu selittämään, kuinka se oikein altistaa ”reaalityaloudellisen tuotannon ja tulokehityksen syville kriiseille.”

Tämän jälkeen seuraa melkoisesti aika käsitteellistä ja jopa vähän jargonmaiseksi menevää taloustekstiä, jossa vilahtelevat likviditeetin, pankkisäätelyn ja varjopankkien kaltaiset käsitteet ja kuinka niiden pitäisi pelata yhteen. Tämän jälkeen seuraa tiukka väite, jonka

mukaan ”keskuspankin tulee tukea ensisijaisesti yrityksiä ja kotitalouksia rahoittavaa talletuspankkitoimintaa. Vastuun annetuista luotoista pitää säilyä alkuperäisellä rahoittajalla, joten luottojen paketointi arvopapereiksi tulee kitkeä.” Sen lisäksi, että edellisteesin lopulla noussut konditionaali hylätään tässä kohdassa, väite arvopapereiksi paketoinnista tuodaan esille negatiivisessa valossa puhumalla siitä, kuinka se pitäisi ”kitkeä”; tällä Ahokas ja Holappa antavat ymmärtää ”pakettiratkaisun” olleen liki rikkaruohomainen ratkaisu, joka on vainnut markkinoita ja sitonut liäksi rahaa ja omaisuutta.

Kuitenkin lause, jonka mukaan ”rahoituksen painopiste tulee siirtää spekulatiivisesta tuottavaan toimintaan”, jää aika yksinäiseksi ja epämääräiseksi teesin loppuun, sillä tuosta tuottavasta toiminnasta ei puhuta teesissä lainkaan aikaisemmin.

Mitä pidemmälle kaksikon artikkelia lukee, sen sekavammaksi se menee erilaisten talouskäsitteiden pyöriessä ympärillä ja tahdin lähinnä kiihtyessä. Vaikka Ahokkaan ja Holapan juttu onkin selkeää luettavaa ja asioista pääsee jyvälle viimeistään parin lukukerran jälkeen, kaksikon tapa jättää avainkäsitteitä avaamatta alkaa häiritä. On selvää, että heidän juttunsa edustaa tässä mielessä elitististä talousjournalismia, joka vaatii lukijaltaan melkoisesti taustatietoa ja -ymmärrystä talouden mekanismeista ja nykytilanteen taustoisista.

4.1.8. Kuudes teesi: ”Ylläpidä vaihtotaseen tasapainoa teollisuuspolitiikalla”

Käskymuotoisen ”Ylläpidä vaihtotaseen tasapainoa teollisuuspolitiikalla” -otsikon jälkeen jatkaa edellisteesin rahamarkkinoiden arviointia. Tässä vaiheessa lukijalle valkenee, että teesien teemat liittyvät hyvin vahvasti toisiinsa, eivätkä ole vain erillään kelluvia yleiskäsitteilyjä.

Toisaalta Ahokas ja Holappa jatkavat tyypilliseen tapansa vaihtotaseen tasapainottamisesta kertoessaan ominaisella, talouskäsitteitä suosivalla linjallaan. Kuivan asiallinen linja ja asiapitoiset lauseet muuttuvat yhdessä vähän raskaiksi nautittaviksi: ”Jos tärkeitä resursseja, kuten vaikkapa energiatuotteita, on hankittava talousalueen ulkopuolelta, voi valuuttarajoitteesta tulla lopulta tuotantorajoite: tuotantoon tarvittavia energiatuotteita ei enää pystytä hankkimaan, koska valtion ulkomaiset valuuttavarannot eivät riitä.”

Ahokas ja Holappa perustelevat kuitenkin konkreettisesti vaihtotaseen tasapainotto-
muuden alijäämineen olevan suuri riski ”*rahapoliittisen suvereniteetin menettäneille valtioille, kun-
ten Suomelle*”, koska ”*ilman ulkomailta tulevia tulovirtoja taloutta uhkaa maksukyvyyn menetys, kun-
ten euroalueen kriisivaltioiden tarinat osoittavat.*”

Tämä on mielenkiintoinen kohta, sillä Ahokas ja Holappa viittaavat jutussaan vain muu-
taman kerran Suomen ulkopuoliseen talouselämään näin konkreettisesti. Toisin kuin
Onnisen talousjutussa, kaksikko liikkuu omassa artikkelissaan aika yleistasolla ja puhuu
asioista Suomen näkökulmasta, kun taas *Ei nouse* -jutussa Suomen talouskurimus on vain
yksi näkökulma.

Tässä vaiheessa lukija myös huomaa viimeistään sen, miten Ahokkaan ja Holapan tee-
seissä asioiden käsittely ja esittäminen etenevät aina samanlaisella rakenteella: aluksi kak-
sikko esittelee hyvin suppeasti teesinsä teemat, sitten käydään läpi, mitä tapahtuu tai on
käynyt, jos asioihin ei olla puututtu ajoissa ja lopussa Ahokas ja Holappa tarjoilevat kehi-
tys ehdotuksen.

Näin käy myös kuudennen teesin lopussa, jossa kaksikko väittää, että edellä mainittujen
syiden takia ”*talouden tuotantorakennetta on ohjattava sellaiseksi, että tuotettavilla hyödykkeillä on
kysyntää myös ulkomailla. Tämä voidaan toteuttaa esimerkiksi tekemällä valtionyhtiöiden kautta
huomattavia investointeja vientisektorille. Täten riittävät valuuttavirrat voidaan turvata ja vaihtotaseen
liialliset alijäämät voidaan padota.*”

4.1.9. Seitsemäs teesi: ”Huolehdi siitä, että palkkainflaatio ei kiihdy”

Ahokas ja Holappa jatkavat suositustensa esittämistä siitä lähtökohdasta, että ”*kun talou-
den lähestyy täystyöllisyyttä ja tuotantoresurssien täysimääräistä käyttöä, binnannousupaineet kasva-
vat.*” Tällä he viittaavat edellisteeseihin, joita noudattamalla ikään kuin oltaisiin päästy ti-
lanteeseen, jossa työtä piisaa ja resurssien hyödyntäminen on tehokasta ja järkevää. Näin
lukija voi lähestyä teesejä myös ihan konkreettisenä ohjekirjana, jonka askelia seuraamal-
la voidaan päästä huomattavasti parempaan taloudelliseen tilanteeseen.

Onkin erikoista, että Ahokas ja Holappa palaavat neljännen teesin teemoihin kertomalla,
että ”*täystyöllisyydessä sekä kysyntä- että kustannusinflaatiota onkin pyrittävä hillitsemään. Valtio
voi vaikuttaa kysyntäinflaatioon leikkaamalla yksityisten toimijoiden ostovoimaa verottamalla sekä
kohdentamalla kulutustaan niille talouden lohkoille, joilla resursseja on vielä käyttämättä.*”

Ratkaisuna he tarjoilevat palkankorotuslupajärjestelmän, jonka toimiessa ” *valtio laskee liikkeelle palkankorotuslupia, joita yritykset voivat ostaa toisiltaan samoin kuin päästökaupassa.*”

Tässä ollaan Ahokkaan ja Holapan jutun kanssa tyypillisessä tilanteessa, jossa he eivät vaivaudu avaamaan päästökaupan käsitettä tarkemmin, vaikka se on heidän ratkaisumallinsa kannalta erittäin oleellinen käsite; sen ymmärtäminen auttaisi ymmärtämään, kuinka yritykset voivat hommata itselleen noita lupia.

Myös viimeinen kappale menee aika talousjargoniksi, kun Ahokas ja Holappa väittävät, että ” *asettamalla palkankorotusten tason oletetun tuottavuuskasvun suuruiseksi valtio voi estää kustannusinflaatiokierteen syntymisen eli sen, että tuotteiden hintoja joudutaan jatkuvasti nostamaan palkankorotusten vuoksi.*” Erityisesti alkulaiseen puhe oletetun tuottavuuskasvun suuruudesta on jälleen kerran aika kapulakielistä, mutta teesin lopuksi he sentään selittävät, että miten kustannusinflaatiokierre syntyy.

4.1.10. Kahdeksas teesi: ”Takaa tasainen tulonjako”

Kahdeksas teesi alkaa suoralla väitteellä, jonka mukaan ” *tasainen tulonjako on eheän, solidaarisen ja demokraattisen yhteiskunnan perusta.*” Tällä Ahokas ja Holappa ottavat kierrellen kantaa siihen, kuinka Suomessa tuloerot ovat lähinnä viimeisten kehnojen vuosien aikana lähinnä jyrkentyneet. Tähän he ehdottavat yksinkertaista lääketta: ” *Siksi valtion tulee verotusta ja kulutustaan säätelemällä pyrkiä hillitsemään talouden tuloerojen kasvua.*”

Onkin mielenkiintoista, että Ahokas ja Holappa nostavat esille sen, kuinka ” *tasainen tulonjako edistää yhteenkuuluvuuden tunnetta ja vähentää ihmisten välistä epäluuloa.*”. Tällaisen aspektin esille nostaminen talousjutussa on mielenkiintoinen tempaus, joka kuitenkin unohtuu, kun he alkavat puhua makrotaloudellisista vaikutuksista: ” *Mitä suuremmaksi tuloerot kasvavat, sitä pienemmäksi talouden kulutusalttius muodostuu. Tämä on seurausta siitä, että suurituloiset säästävät tuloistaan merkittävän osan, mikä vaikuttaa luonnollisesti myös talouden kokonaiskeysynnän tasoon.*”

Teesinsä lopussa Ahokas Holappa kytkevät tulonjaon takaisuuden aikaisempiin suosituksiinsa, koska ” *tulonjaon pitäminen tasaisena verotuksen, tulonsiirtojen ja matalan ohjauksen avulla on tavoiteltavaa myös rahatalouden kasvun ja työllisyyden näkökulmasta*” ja näin se tuntuu luontevammalta osalta kokonaisuutta.

4.1.11. Yhdeksäs teesi: ”Turvaa talouden ekologinen ja sosiaalinen kestävyys”

Ahokas ja Holappa jatkavat ohjeistustaan väitöksellä siitä, kuinka ”*taloudellisen toiminnan lähtökohdana oltava ekologinen ja sosiaalinen kestävyys*” siitä huolimatta, että ”*talouspolitiikan tavoitteeksi asetetaan täystyöllisyys ja tuotantoresurssien täysimääräinen käyttö.*”

Tässä on mielenkiintoisena ristiriitana se, että työntekijöiden tai tuotantoresurssien täysimääräinen käyttäminen ja ekologinen ja sosiaalinen kestävyys eivät sovi hirveän helposti yhteen, eivätkä Ahokas ja Holappa oikein tarjoakaan mitään kovin konkreettista, vaikka uhoavatkin, että ”*Rahatalouden vakaa toiminta ja kestävä kehitys eivät ole toisiaan poissulkevia.*”

Ahokas ja Holappa antavat mahdollisia uusiutuviin energiamuotoihin ja haittaveroihin nojaavia ratkaisumalleja esitellessään ymmärtää, että ekologiset seikat ovat helposti ratkaistavissa. Sitä vastoin Onnisen lopussaan hyvin syvälle ekologisiin aspekteihin sukeltava talosujuttu esittää melkoisia uhkakuvia maapallomme tulevaisuudesta ja siitä, kuinka taloudellinen ahdinko ja sen pakonomainen kasvattaminen työntävät luonnon tieltään. Pilkka käy joskus jonkun muun nilkkaan, sillä Ahokkaan ja Holapan jutussa ympäristöasiat jäävät hyvin pintapuolisiksi: hehkutus siitä, kuinka kysynnänsäätely ”on siis myös talouden ja yhteiskunnan rakenteisiin vaikuttamista” jää vähän mainospuhemaiseksi ja pinnalliseksi verrattuna herrojen aiemmissä teeseissä esittämiin talouspohdintoihin.

4.1.12. Kymmenes teesi: ”Edistä kansainvälisen Keynes-suunnitelman toteuttamista”

Viimeisessä ja kymmenessä teesissään Ahokas ja Holappa lähtevät sävyiltään propagandistisen ja käskymuotoisen ”*Edistä kansainvälisen Keynes-suunnitelman toteuttamista*” -otsikon jälkeen pureutumaan rahajärjestelmiin ja niiden uudelleenrakennuksiin, ”*jotta edellä esitetty talouspolitiikka olisi realismia globaalisti.*”

Ahokas ja Holappa kertovat teesinsä aluksi siitä, miten ainoastaan suurimmat taloudet voivat saavuttaa ”*talouspoliittisen autonomian*” reservivaluutta-aseman tai tuotantoresurssien omavaraisuuden avulla. Sitten he kertovat Keynesin ehdottomasta, demokraattisemmak-

si mainostamastaan mallista, jossa muutettavissa olevat valuuttakurssit, kansainväliset reservivaluutat ja kansainvälinen kokonaiskysynnän säätely näyttelevät suurta osaa.

He jakavat töitä kansainväliselle valuuttojen ja niiden vaihtosuhteiden kehittymistä valvovalle selvitysluotolle ja valtiovarainministeriölle. Hyvin käsitteellisten selitysten jälkeen Ahokas ja Holappa päättävät juttunsa leipätekstin lauseeseen, jonka mukaan ”*Keynesin suunnitelman toteuttaminen loisi edellytykset kansainväliselle kysynnänsäätelypolitiikalle ja globaalille täystyöllisyydelle*”. Tällainen syy-seuraussuhdetta painottava päätös tuntuu kieltämättä vähän mainosmaiselta ja antaa ymmärtää, että Keynesin suunnitelmia noudattamalla saisi oman valtion kunnan kohonemisella myös kansainvälisten markkinoiden notkistumisen kaupan päälle.

4.1.13. Jutun kainaloteksti: ”Professoreiden päätön selvitys”

”*Professoreiden päätön selvitys*” -otsikolla varustettu kainaloteksti arvostelee kovin sanoin helmikuussa 2014 julkaistua **Bengt Holmströmin, Sixten Korkmanin ja Matti Pohjo-**lan selvitystä eli Ahokkaan ja Holapan sanoin ”*asiantuntija-arviota Suomen talouden kriisistä*” järjestömäksi. Asiantuntija-arvion esittäminen näin kyseenalaistaa kolmikon kykyä toimia asiantuntijan roolissa, semminkin kun Ahokas ja Holappa toteavat selvityksen olevan ”*mainio osoitus suomalaisen talouspoliittisen keskustelun kummallisuudesta*.”

Aluksi Ahokas ja Holappa kuitenkin kehuvat, että ”*selvityksen empiirinen osuus on kokeneiden tutkijoiden laadukasta perustutkimusta*”, mutta että se perustuu ”*paljolti vertailuun Suomen ja Ruotsin välillä*.”

Ahokas ja Holappa arvostelevat kolmikon ristiriitaisuutta, kun nämä ensiksi kertovat teollisuuden ”*huonosta hintakilpailukyvyistä*” ja että Ruotsissa ”*talouden elpyminen ei ole nojannut tehdasteollisuuteen vaan palvelualoihin*.” Tämän jälkeen professoriryhmä on edelleen suosittelemassa ”*kysyntää leikkaavan talouskuripolitiikan jatkamista. Suomen vientisektorin ongelmat liittyvät uusien investointien puutteeseen ja kapeaan vientituotevalikoimaan, mutta tätäkin ongelmaa ekonomistiryhmä korjaisi lähinnä vain pienillä panostuksilla start-up-yrityksiin*.” Vähättelevästi ”*ekonomistiryhmäksi*” nimetyn kokoonpanon ratkaisut panostaa leikkausten keskellä start-up yrityksiin saavat Ahokkaalta ja Holapalta murskatuomion, sillä heidän mielestään pitäisi keskittyä Suomen vientisektorin ongelmiin eli ”*uusien investointien puutteeseen ja kapeaan vientituotevalikoimaan*”.

Kaksikko nimittääkin professoreita ”*uusklassisen taloustieteen vangeiksi*”, jotka eivät voi suositella Suomeen ”*kotimaisen kysynnän tukemista ja mittavaa investointiohjelmaa vientisektorille*”. Ahokas ja Holappa eivät kuitenkaan avaa syytä tähän suosittelemattomuuteen. Joutuuko se siitä, että nuo kolme kuuluvat mahdollisesti uusliberaaliin blokkiin, josta he puhuvat Onnisen talousjutussa?

Kainalon lopuksi Ahokas ja Holappa antavat tylyn tuomion siitä, miten ”*professorit ovat valmiita sulkemaan silmänsä todellisuudelta ja beittäytymään toiveajattelun varaan*” ”*koska valtavirtaisen talusteorian mukaan kokonaiskysynnällä on merkitystä vain lyhyellä aikavälillä*”. Näin olen Ahokas ja Holappa tuomitsevat kolmikön lyhytnäköisiksi opportunisteiksi, jotka jostain syystä eivät voi antaa Suomelle oikeita neuvoja.

4.1.14. Jutun nosto

Ahokkaan ja Holapan jutun ainoa nosto löytyy lehden sivulta 27 ja sivun kolmannen palstan keskeltä: ”*Suomalaisessa talouspolitiikassa leikkausten vaikutus työllisyyteen sivuutetaan kokonaan*” tiivistää omalla tavallaan koko jutun keskeisimmän sanoman, joka yrittää ohjeistuksellaan johdattaa Suomea pois tulevien leikkausten mahdollisuudesta. Tällainen toteamus tuntuu kuitenkin vähän omituiselta nostolta, sillä Ahokkaan ja Holapan jutussa nämä leikkaukset eivät ole todellakaan pääroolissa. Jos taas he olisivat nostaneet esille lauseen esimerkiksi keynesiläisyyteen liittyen, juttu olisi tuntunut kokonaisuutena entistä enemmän mainosmaiselta. Onkin vaikea päättää, mitä elementtiä Ahokkaan ja Holapan monipuolisessa ja yllättävän runsaassa jutussa olisi pitänyt lähteä nostamalla korostamaan, sillä he eivät paneudun mihinkään yksittäiseen osa-alueeseen tai näkökulmaan järin syvällisesti – ellei heidän omaansa lasketa.

4.2 *Ei nouse* -talousjuttun analysointi

4.2.1. Jutun otsikko ja ingressi

Onnisen talousjutun *Ei nouse* -otsikko viittaa Suomen rapakunnossa olevaan talouteen rinnastamalla sen tässä muodossa olevalla otsikollaan erektiovaivoihin ja ehkä myös hulluttomuuteen. Tällainen ratkaisu on mielenkiintoinen siihen nähden, että otsikon ympärillä on kaunis vaalea nainen. Tällä ehkä korostetaan sitä, että vaikka Suomella olisikin mielihaluja saada taloutensa nousemaan, niin ei vain Onnisen jutusta selviävien seikkojen takia voi nyt tapahtua. Jutun otsikko siis kiteyttää hyvin sen, miten kovassa pattitilanteessa ollaan.

Myös jutun ingressi jatkaa yhtä armottomalla linjalla julistamalla aluksi, että ”*Suomen taloudella ei ole pitkään aikaan mennyt hyvin. Mitä, jos ei mene jatkossakaan?*” Tosiasian esittäminen yhdistettynä otsikkoon on karua, mutta toimivaa. Kysymys saa lukijan lukemaan juttua, koska tämä odottaa vastauksen löytyvän jutusta itsestään.

4.2.2. Jutun ensimmäinen kappale

Onninen aloittaa juttunsa kuvaamalla, miten ”*Läntisen demokratian viisaat miehet*” luennoivat Eduskunnan valtiovarainkunnassa; luettelemalla **Sixten Korkmanin, Juhana Vartiaisen** ja **Pertti Haaparannan** läntisen demokratian viisaiksi miehiksi hän nostaa viisikon asemaan ”*talousviisaiks?*”, kuten jutussa myöhemmin sanotaan, joita on kuunneltava tässä vaikeassa tilanteessa. Viisikon kuulemisen erityisyyttä painotetaan kertomalla, että se on ”*ensimmäinen laatuaan*”.

Onninen väittää myös, ”*että Suomen tulevaisuus näyttäisi pimeältä*” ja että ”*Vuosi toisensa jälkeen tunnelin päähän ennustetaan valoa. Vielä kun joku tietäisi, kuinka se sytytetään.*” Kuvaamalla Suomen tulevaisuuden pimeäksi, valoa kaipaavaksi kohteeksi Onninen kuvaa sitä, kuinka kovasti tänne tarvitaan apua, mutta rinnastamalla sen vaikeaan valon sytyttämiseen tunnelin päässä, ettei apua ole helppoa antaa.

Sitten seuraa tyyli väitös: ”*Tänä vuonna Suomen talous supistuu. EU-komission ennuste sen tulevalle kolmelle vuodelle on euromaiden heikoin, ellei miniatyyrihallio Kyprosta lasketa.*” Tässä Onni-

nen panee vastakkain pienen saarivaltion ja pinta-alaltaan isohkon Suomen, joilla molemmilla menee neliökilometrien määrästä riippumatta aivan yhtä huonosti. VÄIT Onnisen mukaan manannut ”jopa *Alexander Stubb Dagens Industrin* kolumnissaan *Suomen tuleville vuosille synkkyyttä, jos jotain ei tehdä.*” Viittaamalla Stubbin reaktioon Onninen korostaa tilanteen vakavuutta, kun positiivisella mielellä asioihin suhtautuva ja innokkaasti somettava pääministerikin on myöntänyt vakavan paikan olevan päällä.

Jotain asialle tekemisestä päästäänkin hyvin taas edellä mainitun viisikon pariin, kun ”*valiokunnalle puhuvien pukumiesten suut suoltavat paljon puhuttuja ongelmia tutuin sanankääntein. Rakenteellisia uudistuksia, palkkamalattia ja kansallisia katastrofeja. Lisäksi Suomea riivaavat rakenteellinen alijäämä ja kestävyysvaje, eli se, kuinka julkisen sektorin menot kasvavat ja tulot laskevat väestön lisääntyessä.*” Nämä käsitteet ja povaukset ovat jälleen tuttuja uutisista ja asiantuntijoiden puheista. On kuitenkin merkille pantavaa, että Onninen ei esimerkiksi avaa ”*kansallisista katastrofeista*” puhuessaan, mitä ne tarkkaan ottaen ovat. Tarkoittaako Onninen, että edellä mainitut rakenteelliset uudistukset ja palkkamalatti ovat esimerkiksi yt-neuvottelujen muodossa noita kansallisia katastrofeja? Hän kuitenkin avaa rakenteellisen alijäämän ja kestävyysvajeen kaltaisia käsitteitä.

Vertaamalla Korkmanin puhetta helminauhaan Onninen tarkoittaa, kuinka Suomea koskevat huonot uutiset ovat määrältään niin suuria ja limittyvät toisiinsa (kuten alijäämä ja kestävyysvaje esimerkiksi tekevät), joten ne voivat muodostaa vuolaan virran. Onninen kuitenkin painottaa talousviisaiden eroja kertomalla Korkmanin edustavan ”*keskitietä, [hän] toivoo niin rakennuudistuksia kuin investointeja. Valtion taloudellisen tutkimuskeskuksen (Vatt) ylijohtaja Juhana Vartiaisen mielestä nykytilanteessa investointeihin ei ole varaa, vaan julkinen sektori tarvitsee kunnan mylläämistä.*” Vertaamalla Korkmanin ja Vartiaisen mielipide-eroja investointien ja mylläämisen suhteen Onninen kuvaa sitä, miten viisi viisasta miestäkään eivät ole samoilla linjoilla näissä asioissa. Mylläämisestä puhuessaan Onninen painottaa Vartiaisen aikomusta painaa julkisen sektorin palveluita alas säästöjen saamiseksi, eikä sana ”myllääminen” anna todellakaan tälle hankkeelle kovin positiivista sävyä.

”*Professori Pertti Haaparanta eroaa yleislinjasta punaisen takkinsa lisäksi sillä, että hän vaatii elvytystä. Ihan sama millaista.*” Haaparannan kohdalla käytetty ihan sama -ilmaisu puolestaan kuvaa tilanteen kehnoutta ja epätoivoisuutta ja sitä tosiasiaa, että huonoina aikoina myös kaikensorttinen elvytys tulee kipeästi tarpeeseen.

Haaparannan punaisesta takista puhuessaan ja professorin elvytysaikeita tuodessaan esiin Onninen tulee rinnastaneeksi punaiseen väriin liittyvän rakkauden elvytykseen ja huolenpitoon maastamme, kun Korkman ja Vartiainen tappelevat rakenneuudistustensa ja mylläystensä kanssa. Valinta on mielenkiintoinen, sillä punaista väriä korostaessaan Onninen tuo tunteet esille Haaparannan kommentissa. Se tuntuu talousjutussa vähän erikoiselta ratkaisulta.

Onninen kuitenkin tasapainottaa tunteikkuutta muistuttamalla, että ”*toimetkin ovat vain toive, sillä ongelma ei koske vain Suomea, vaan koko euroaluetta. Sen kituminen jatkuu jo seitsemättä vuotta. Ja kun nykyinen taantuma on ratkaistu, pitäisi vielä purkaa kotoinen kestävyysvaje ja lopulta ilmastonmuutos.*” Listaamalla kaikki talouteen liittyvät ongelmat ja ilmastonmuutoksenkin hännänhuipuksi Onninen muistuttaa sekä siitä, kuinka syvissä vesissä tässä oikein uidaan, että oman juttunsa sisällöstä, joka ponnistaa Suomen taloudellisesta sudenkuopasta pohtimaan ympäristön hyvinvointia ja tuota ilmastonmuutosta.

Hän kuitenkin korostaa ilmastonmuutosta jättämällä sen listassa viimeisiksi ja kirjoittamalla omalle rivilleen, että ”*Vain siten talouskasvu voi jatkuu.*” Näin Onninen muistuttaa, että ilmastokysymyksen ratkomatta jättäminen tekee tällä planeetalla elämisen vähintäänkin haastavaksi, jolloin myös talouskasvukaan ei kehity. Jättämällä siis tärkeimmän viimeiseksi hän tulee joko tahallaan tai tahattomasti korostaneeksi, kuinka nykyiset taloushuolet ovat pieniä lillukanvarsia verrattuna siihen, että meiltä lähtisi ns. planeetta alta.

4.2.3. Jutun toinen ja kolmas kappale

Juttunsa toisessa ja kolmannessa kappaleessa Onninen kertoo euroalueen kriisin tähänastisia vaiheita palaamalla kesäkuuhun 2010, kun Harvardin yliopiston taloustieteen professori Alberto Alesina käytti viisitoista ”*minuuttia antaakseen koko Euroopalle opetuksen.*” Onninen vertaa EU-johtajille esitelmöineen Alesinan luennoimista juttunsa alussa kuvattuun tilanteeseen, jossa ”*läntisen demokratian viisaat miehet*” luennoivat suomalaisille päättäjille omia näkemyksiään.

Onninen selittää Alesinan laajentavan supistamisen teorian olevan ”*juuri niin paradoksaalinen kuin nimensä antaa ymmärtää. Teorian mukaan julkinen velkaantuminen pysähtyy ja talous kääntyy nousuun alijäämiä leikkaamalla.*” Kuvaamalla Alesinan teorian olevan ”*niin paradoksaalinen kuin nimensä antaa ymmärtää*” Onninen tekee tiettäväksi, ettei kannata tällaista teo-

riaa, joka leikkaa esimerkiksi julkisia palveluita; myöhemmin tekstissä paljastuu, mitä seurauksia tällä on ollut Kreikalle.

Onninen taustoittaa lisää Kreikan tilannetta siteeraamalla Alesinaa: *”Opetus kuuluu: ”Älkää tehkö, kuten Kreikka.”* Onninen ei anna kreikkalaiselle finanssipolitiikalle järin korkeita tyyli pisteitä: korostamalla sitä, miten Kreikka on hoitanut *”talouttaan aivan miten sattuu”* ja kuinka *”maan puolueet olivat kampanjoineet lähinnä sillä, kuka tarjoaa kansalle eniten ja avokätisimmin.”* hän muistuttaa, että kreikkalaiset ovat olleet aika leväperäisiä viimeisen kymmenen vuoden ajan alijäämän piilottamisesta puhumattakaan.

Lopulta Onninen kuitenkin asettuu mielenkiintoisesti vähän Kreikan puolelle kertomalla, miten siitä tuli *”EU:n poliittinen pelinappula, jonka tilanteesta oikein kukaan ei halunnut olla vastuussa. Ei Kreikka itse, eikä EU.”* Tällä Onninen kuvaa, miten Kreikka joutui pelinappulan tavoin mukaan suurempiin kuvioihin, joissa sillä ei ollut mitään sananvaltaa. Korostamalla sitä, miten *”oikein kukaan ei halunnut olla vastuussa”* Kreikan orpo sysintä paljastuu kaikessa tyydydessään.

Nimittämällä EU-komission, Euroopan keskuspankin ja IMF:n muodostamaa trioa ”troikaksi” eli hevosvaljakoksi Onninen vähättelee edellä mainittuja tahoja lähinnä tahdottomiksi toimijoiksi, jotka yhdessä *”syötti[vät] maalle Alesinan lääkkeen. Se oli kaikkien aikojen ankarin sopeutusohjelma.”* EU-komissio nostetaan troikasta suurimmaksi tuomitsijaksi, joka osoittelee Kreikan paisunutta julkista sektoria ja Onninen kuvaa, miten kaksinaismoralistisesti *”puhkivelkaantuneet keskieuropalaispankit, jotka olivat mahdollistaneet Kreikan törsäyksen antamalla sille ahneuspäissään liikaa luottoa”* jätettiin ihan kokonaan huomiotta. Kuvaamalla noita keskuspankkeja puhkivelkaantuneiksi ja ahneiksi Onninen osoittaa, että tässä tarinassa myös muut tahot ovat olleet sotkemassa Kreikan taloutta sen oman holtittomuuden takia. Jos pankit olisivat pysäyttäneet Kreikan ajoissa, pankkikriisistä ei olisi muuttunut velkakriisiä, kuten Onninen huomauttaa siirtymällä tarinassaan seuraavaan vaiheeseen ja kappaleeseen.

4.2.4 Jutun neljäs kappale

Onninen jatkaa troikan kylmänviileän toiminnan kuvaamista, kuinka se *”on pakottanut Italian, Irlannin, Portugalin ja Espanjan samalle kiristyskuurille. Millään niistä ei pitänyt olla mitään hätää, ellei EU-komissio olisi onnistunut säikäyttämään sijoittajia pelottelemalla Kreikan velkautaudin tarttumisella.”* Tällä Onninen kuvaa, miten EU-komissio on oikeastaan pahentanut

tilannetta. Suurimman kritiikin Onninen kuitenkin osoittaa uusklassisista taloustiedettä kohtaan, joka Onnisen mukaan ”*kuvittelee olevansa luonnontiede, vaikka se on ihmistiede.*” Onninen osoittaa seuraavalla esimerkillä klassisien taloustieteen ampuvan itseään jalkaan: ”*Järjestelmä uskoo, että ihminen on rationaalisen abne, eikä välitä muista. Sopentuksen idea on tasa-painottaa markkinat siihen kuntoon, että sijoittajien luottamus palaisi. Sen uusklassisen taloustieteen mekanismi tekee luvuilla ja väkisin, välittämättä ihmisistä tai resursseista.*” Onninen rinnastaa uusklassisen taloustieteen ja sitä toteututtavan troikan yhteen, joka on saanut aikaan paljon tuhoa Kreikassa, mitä tulee maan työllisyyteen ja terveydenhuollon rapautumiseen: ”*Siksi Kreikassa neljännes maan asukkaista on nyt työttöminä, malaria leviää ihmisten välillä ja vuotuiset HIV-tartunnat ovat yli 30-kertaistuneet.*”

Onninen muistuttaa myös, että muissakin Välimeren kriisimaissa tilanne on vain pahentunut: ”*Portugalista nuoret pakenevat siirtomaihin Angolaan ja Mosambikiin töiden perässä, ja Espanjan tuloerot ovat kasvaneet EU:n suurimmiksi.*” Näin Onninen onnistuu vähän mustavalkoisesti saamaan aikaan vaikutelman, että Kreikan ja muiden kriisimaiden muutokset huonompaan ovat yksin uusklassisen taloustieteen ja EU-komission, Euroopan keskuspankin ja kansainvälisen valuuttarahaston IMF:n syytä. Tämä tuntuu hieman oudolta, sillä Onninen ei ole *Voiman* talousjutun tapaan ainakaan tietävästi jälkikeynesiläisyyden tai minkään muunkaan taloustieteen kannattaja. Voikin olla, että *Voiman* jutun jälkikeynesiläisyyttä huokuva aiheenkäsittely saattaa herkistää ja hämätä tässä.

Myös Suomen päälle povataan synkkiä pilviä, sillä ”*ensi vuonna kestävyysvajetta ja velkaa leikataan kolmen miljardin euron sopentuksilla.*” Tilanteen epärealisuutta korostetaan myös ennen tätä, kun Onninen huomauttaa myös Suomen saaneen ”*osansa eurooppalaisesta kiristyspolitiikasta*”. Tässä kiristyspolitiikan voi joko ymmärtää tarkoittavan edellä mainittua laajentavan supistamisen teoriaa tai sitten ihan sananmukaista kiristämistä: joko teette näin tai joudutte ulos Euroopan Unionista. Tällaiset mielleyhtymät joko yhdessä tai erikseen eivät luo kovin luottavaista maaperää.

Onninen väittääkin, että ”*luottamuskeijua ei vain näy*” ja näin kuvaa sitä odottavien uskonvan satuihin ja ylipäättänsä epärealistisesti siihen, että Euroopan tilanne kohentuisi tällä tavalla: ”*Kriisi jatkuu, eikä yksityinen puoli ole onnistunut korvaamaan julkisen puolen leikkauksia.*”

Onninen jatkaa synkkien pilvien maalailua kirjoittamalla Euroopan kysyntäpulasta ja siitä, kuinka ”*kaikki maat joutuvat kilpailemaan koko ajan kovemmin toisiaan vastaan koko ajan*

vähenevästä ostovoimasta.” Tilanne on siis jatkuvasti tukaloituva ja mieletön, jota ei ainakaan auta Onnisen ”*paastoksi*” nimittämä säästökuuri.

Yllättävästi Onninen ottaa seuraavaksi kritiikin kohteekseen Saksan, jonka ”*vaihtotase on ollut vuosia selvästi ylijäämäinen, eli toisin sanoen vienti vetää ja raba valuu muualta Saksaan.*”

Maalla on kuitenkin omat ongelmansa, sillä Onnisen mukaan Saksassa ”*autobahnit murenevat käsiin ja talouden rakenteet laboavat.*” Nostamalla esille autobahnit Onninen kuvaa Saksan moottoriteille annetulla yleisnimellään ongelmia, jotka liittyvät kyseiseen maahan. Onninen ei kuitenkaan pohjusta tätä autobahn-esimerkkiään, ja lukijalle jää vähän hämentynyt olo siitä, ovatko ne moottoritiet oikeasti murentumassa Saksassa vai eivät?

Vertaamalla rahakirstun päällä vahdissa istuvaa Angela Merkeliä Roope Ankan Onninen luo mielikuvan pattitilanteesta, jossa Ankkalinnan äveriäin mutta samalla kitsain henkilö säilöo kaikkia rahojaan kuutionmuotoisessa säiliössä, eivätkä ne liiku mihinkään, rahaa ei kulu eikä mikään etene.

Onninen tekee uuden viittauksen saksankielistä *hausfrau*-sanaa hyödyntämällä: ”*Saksasta on tullut EU:n rikas mutta yrmeä hausfrau, joka laittaa Finnjetin buffetissa lohja käsilaukekuunsa ja pakottaa muut ottamaan nuukailusta mallia.*” Nostamalla esiin kotirouvan käytöksen Saksan ja Suomen välillä liikennöineillä Finnjet-aluksilla Onninen kuvaa Saksan käytöstä myös kansainvälisillä rahamarkkinoilla ja Euroopan Unionissa: vaatimalla säästökuureja ja kovia otteita mutta samalla itse elämällä muihin maihin verrattuna aikamoisessa yltäkylläisyydessä.

Tällainen on Onnisen mukaan mahdollista, koska ”*euroa ei johda kukaan.*” Vaikka lause on sikäli totta, se jää kuitenkin vähän irralliseksi huomioksi, sillä sitä ei avata tai perustella millään tavalla; äskenhän kerrottiin, että Saksa pääsäröi koko euroaluetta. Sillä on tietenkin tilaisuus johtaa muita, koska kukaan ei todella johda euroa, mutta jonkinlaista johdattelevuutta tähän päätelmään jää kyllä kaipaamaan.

Kappaleen lopuksi Onninen vertaa euroalueen tämänhetkistä euroalueen ”*pysähdyksen olevan pidempi kasvuton kausi kuin Yhdysvaltain 1930-luvun lama. Lokakuussa euroalue kääntyi jo kolmanteen taantumaa seitsemän vuoden aikana.*” Vertaamalla nykyistä kriisiä pysähdykseksi Onninen jatkaa tuomalla esille Euroopan pysähtyneisyyden Saksan nihkeilyn takia. Myös vertaus Yhdysvaltojen 1930-luvun lamaan ja tämänhetkisen kriisin pituuteen

siihen nähden antaa aika painajaismaisen mielikuvan siitä, mitä todella voi tapahtua, jos se venyy.

Kappaleen lopussa Onninen kysyykin jälleen nykyiseen kriisiin liittyen: ”*Mitä, jos sille ei vain näy loppua?*” saadakseen lukijan koukuttumaan ja jatkamaan seuraavaan kappaleeseen.

4.2.5 Jutun viides kappale

Onninen tekee uuden kappaleen alussa yllättävän siirron Aalto-yliopiston taloustieteen laitokselle ja painottaa, miten nyt ollaankin siirretty koko Euroopan mittakaavasta Economicumin toiseen kerrokseen Arkadiankadulle, jossa ”*tajuua, kuinka paljon Suomen virallista talousviisautta on kasautunut neliömetrimääräisesti pienelle alueelle. Sixten Korkman ja Pertti Haaparanta ovat parin huoneen päässä toisistaan. Seuraavat pari huonetta ja ollaan taloustieteen professori Matti Pohjolan huoneessa.*”

Näin hän tulee myös korostaneeksi jälleen miesten talousviisautta kirjoittamalla Suomen virallisen talousviisauden kasautumisesta; tällä Onninen luo kontrastin myöhemmin jutussa haastateltaville, huomattavasti marginaalisempaa suuntautumista edustaville Ahokkaalle ja Holapalle, jotka ovat siis myös Voiman talousjutun takana.

Onninen kuitenkin keskittyy tässä vaiheessa kertomaan, kuinka Pohjola, Korkman ja ”*Massachusetts Institute of Technologyn taloustieteen professori Bengt Holmström kirjoittivat talvella raporttimuotoiset askelmerkit Suomen talouskasvulle.*” Tällaisella askelmerkkejä painottavalla vertauksella hän korostaa, minkälainen asema herroilla on: he ovat päässeet kirjoittamaan Suomi-neidolle mahdollisen tulevan koreografian talouskuvioihin liittyen.

Sitten Onninen paljastaa, että ”*virallisten rivien väliin*” mahtuu kolmikon toive ”*uudesta Nokiasta. Vai mitä muuta tieto- ja viestintäteknologian (ict) kehittämisestä syntynyt uusi innovaatio voisi muka tarkoittaa.*”

Heti paljastuksen perään heitetty retorinen kysymys vahvistaa Onnisen mielikuvaa siitä, että herrat haikailevat Nokian kaltaisen ihmeen perään. On kuitenkin mielenkiintoista, että Onninen kuvaa Nokia-toiveiden lipsahtamista ”*virallisten rivien välistä*”; tämä herättää lukijan kiinnostumaan siitä, mitä on epävirallisten rivien välissä, mikä puolestaan ohjaa vähän ohitse aiheesta.

On myös mielenkiintoista, miten Onninen kertoo ict-alan olevan raportin mukaan ”*yhä Suomen vahvuus. Sen varaan kannattaa laskea, koska insinöörien osaaminen ei ole kadonnut mihinkään, vaikka Nokia sortuikin.*” Puheet Nokian sortumisesta tuntuvat vähän liioittelevilta, sillä eihän yhtiö oli hävinnyt mihinkään tai mennyt edes konkurssiin, sen matkapuhelinvalmistus vain siirtyi Microsoftin holveihin. Tämä kohta iskee silmään Onnisen sen tekstistä, sillä se ei oikeastaan pidä edes paikkaansa, mikäli sortuminen ottaa sananmukaisesti,

Onnisen jutussa ensimmäisen ja kovin synkkäsävyyisen sitaatin pääsee sanomaan Matti Pohjola, joka puhuu ”*umpikujasta*”, siitä kuinka ”*ekonomistit on erimielisiä, päättäjät on erimielisiä*” ja lopuksi että ”*pitkällä tähtäimellä näyttää hyvin synkältä.*” Pohjolan kommentti on siis linjassa Onnisen jutun synkkämielisen otsikon kanssa.

Synkistely jatkuu Onnisen jutussa, kun hän kirjoittaa, miten ”*Pohjola avaa tietokoneensa ja näyttää nipun diagrammeja. Käyrät osoittavat alas. Se on rakennemuutoksen kuva.*” Tämän jälkeen Onninen paljastaa, että alasuuntaisissa käppyröissä ja rakennemuutoksissa ”*ei toki ole mitään uutta. Teollisuuden osuus Suomen elinkeinorakenteesta on laskenut tasaisesti viimeiset 40 vuotta. Nokian vuoksi teollisuus oli Suomelle pitkään tärkeämpi kuin vaikkapa Ruotsille.*”

Sitten Onninen jatkaa synkällä väittämällä yhtäkkiä, että ”*nyt vahvat alat, ict-, metsä- ja metalliteollisuus ovat kaikki alamäessä, eikä Suomi oikein tiedä, mitä tekisi.*” Hän myös palaa edelliskappaleen teemoihin muistuttamalla siitä, miten ”*vientiä tarvittaisiin, mutta Eurooppa ei vedä.*”

Kappaleensa lopussa Onninen nostaa esille Pohjolan sitaatin Suomen teollisen kuvan yksinkertaisuudesta ja houkuttelee sillä lukijaa jatkamaan juttunsa lukemista. Lukijaa jäänee taatusti kiinnostamaan Pohjolan sanat siitä, että ”*Suomen teollinen kuva onkin jälleen aika yksinkertainen.*” Tässä kohdassa herää kysymys, mitä tuo jälleen tarkoittaa, Nokia menettämisen jälkeenkö vai jotain muuta?

4.2.6 Jutun kuudes kappale

Onnisen talousjutun kuudes kappale lähtee taustoittamaan Suomen nykytilannetta kertomalla, kuinka maamme talouden ”*varsinainen peikko ristittiin ”kestävyysvajeeksi” vuonna*

2006, kun valtiovarainministeriön virkamiehet puhuivat siitä Helsingin Sanomien mielipidekirjoituksessaan.” Kuvaamalla kestävyysvajetta varsinaiseksi peikoksi Onninen korostaa sitä, miten kestävyysvajesta ”on tullut valtakunnanpolitiikan ja talousjargonin trendisana” ja kieltämättä se tuntuu olevan esillä vähän väliä erilaisissa medioissa: esimerkiksi hs.fi:ssä kestävyysvaje toi hakusanana 24 osumaa maaliskuun 2015 ajalta. Toisaalta tähän saattoivat vaikuttaa lähestyvät vaalit, joiden takia talousasiat ovat muutenkin näyttävästi tapetilla.

Onninen kuitenkin avaa kestävyysvajetta väittämällä, että ”on itsestään selvää, että Suomen väestö ikääntyy, minkä vuoksi eläkkeitä tarvitaan koko ajan enemmän kuin niille on maksajia.” Tämä on kuitenkin vähän ylimalkaisesti avattu kestävyysvaje, ja on mielenkiintoista, miten Onninen kirjoittaa tämän tilanteen olevan ”itsestään selvää”; kenelle se on, Onniselle itselleen vaiko *Ylioppilaslehden* lukijoille?

Tämän jälkeen Onninen toteaa, että ”Julkiset ennusteet ovat olleet silkkaa Stetson-Harrisonia riippuen siitä, kuka arvioi ja koska. Siksi kestävyysvaje voi näyttää vuoroin vaarattomalta ja vuoroin likimain maailmanlopulta. Julkisuudessa kaubisteltu valtiovarainministeriön ennuste viiden prosentin vajeesta bruttokansantuotteesta on hurjimmasta päästä. Alimmilla arvioilla vajeesta selvitettäisiin, vaikkei eläkeikää edes nostettaisi.” Vertaamalla julkisten ennusteiden uskottavuutta puhtaasti hatusta vetämiseen ja omasta päästä keksimiseen Onninen kuvaa hyvin ristiriitaa, joka on kestävyysvajeseen liittyvien kauhukuvien ja realististen odotusten välillä, jotka eivät vaatisi edes eläkeiän nostamista.

Onninen kuitenkin tuo jutussaan seuraavaksi esille sen, kuinka Pohjolan mukaan ”nyt tarvitaan tarkkaa talouspolitiikkaa. Koko euroalueen kannattaisi elvyttää, mutta siihen Saksa taas ei suostu.” Tällä muistutetaan jälleen jutun alkupuolen Saksan nihkeilystä, joka pitää koko euroaluetta jumissa. Sooloilukaan ei kannata elvyttämisen suhteen, sillä silloin ”velkaantumisen voisi paisua tulevina vuosina niin, että se näkyisi myös luottomarkkinoilla, eikä vain A-kirjainten katoamisena luottoluokituksesta.”

Tällä Onninen viittaa siihen, kuin tärkeänä suomalaiset pitävät noita luottoluokituksia ja niiden ylläpitämistä. Puhuessaan suomalaisesta mentaliteetista lainan ottamiseen ja oman kelpoisuuden ilmaisemisesta erilaisin luottoluokitusarvosanoin hän korostaa sitä, miten Suomen pelastamisessa on Saksan nihkeilyn lisäksi mukana myös ihan kotimaista penseyttä ja epäluuloa. Toki lainan ottamisessa ja elvyttämisessä on omat riskinsä.

Sitten Onninen hyödyntää Pohjolan sitaattia siitä, miten epävarmalta Suomen taloudellinen tulevaisuus näyttää kertomalla noidankehästä, johon tässä ollaan luisuttu: ”*Meillä ei olisi mitään ongelmaa kasvun hidastumisen kanssa, jos julkinen sektori ei velkaantuisi näin voimakkaasti. Jos tämä vauhti jatkuu, siitä tulee hirveä taakka tuleville sukupolville, jos talous ei käänny kasvuun.*”

Tilanteen kinkkisyys ja ongelmallisuus tulee esille vielä Onnisen kirjoittaessa ”*mutta kun ei tiedetä, mikä aikanaan nykäisee kasvun liikkeelle, ei ole paljon mitä tehdä. Ainut vaihtoehto ovat rakennemuutokset. Sekin on talousjargonia ja tarkoittaa sitä, että ihmiset laitetaan tavalla tai toisella tekemään enemmän töitä.*” Kohta, jossa Onninen sanoo, ettei ole paljoa tehtävissä talouskasvua odotellessa, tuntuu vähän oudon pessimistiseltä. Eikö juuri nyt kannattaisi olla jo tekemässä jotain talouskasvun vuoksi eikä odottaa ihmettä tai nimittää mahdollisesti hyvinvointivaltiota purkavia ja elinolosuhteita ja työtilannetta kurjentavia rakennemuutoksia?

Toisaalta Onninen ojentaa vastuuta huhtikuussa 2015 valittaville kansanedustajille Pohjolan sitaattia hyödyntämällä: ”*Seuraavan hallituksen aikana pitäisi tehdä suuret päätökset, Pohjola peräänkuuluttaa.*”

Yhtenä tämän hetken kuumimpana kysymyksenä ovatkin nuo seuraavan hallituksen päätökset Suomen kehittämisestä, ja Onninen saa jälleen lukijan koukuttumaan lupaamalla että noita päätöksiä ”*löytää samasta rakennuksesta, kahta kerrosta ylempää*”, Suomen virallisen talousviisauden tyysijassa kun edelleen ollaan.

4.2.7 Jutun seitsemäs kappale

Onninen esittelee uuden haastateltavan eli Juhani Vartiaisen, jonka edellisessä kappaleessa mainituista, suurista päätöksistä koostuva ”*lista on pitkä.*”

Tämän jälkeen Onninen luettelee omille riveilleen asetettuja, Vartiaisen listan kohtia ja julistaa niiden olevan ”*rakennemuutoksia par excellence.*” Tällä Onninen tarkoittaa esimerkiksi kannustinloukkuihin ja kodinhoidontukiin ja niiden lakkauttamisiin ja purkamisiin liittyvien uudistusten olevan rakennemuutoksia siinä mielessä erinomaisia, että ne edelliskappaleen määritelmän mukaan tarkoittavat sitä, ”*että ihmiset laitetaan tavalla tai toisella tekemään enemmän töitä.*”

Onninen kuitenkin asettaa mielenkiintoisesti Vartiaisen hieman marttyyrimäiseen asemaan kertomalla, kuinka tämä on ”*ibastellut Twitterissä Suomen 1970-luvun peruskoulu-uudistusta*” ja miten nykyään on vaikeaa saada mitään uusia päätöksiä läpi.

”*Se oli uudistus, joka muutti resurssien käyttöä, yhteiskunnallista tasa-arvoa, koski saavutettuihin etuihin ja mullisti Suomen. Nyt poliittinen järjestelmä on sellainen, ettei se olisi enää mahdollista. Aina kaivetaan esiin häviäjät, media rummuttaa sitä, ja etujärjestöt suojaavat saavutettuja etuja, Vartiainen puuskahtaa.*”

Näin Onninen kuvaakin sitä, kuinka vaikeaa Suomessa on Vartiaisen mielestä lyödä läpi kovin merkittäviä muutoksia tai edes ehdottaa niitä, sillä media ja etujärjestöt tekevät kaikkensa jarruttaakseen uusien asioiden etenemistä omilla tahoillaan. Näin Onninen liittää nämä nihkeilyt yhteen Saksan elvyttämättömyyden kanssa.

Vartiainen kuitenkin yllättää jutussa julistamalla, että ”*päiväpolitiikassa vatvotut lapsilisät ja kalastusmaksut ovat hänestä Suomen talouden kannalta nappikauppaa*” ja että ”*niistä kiistely on pikkuisen surrealistista ja ionescomaista menoa*”. Tällaiset lohkaisut ja kommentit ovat kovasanaiselta Vartiaiselta sinänsä tuttuja ja odotettavia, mutta Onninen ei valitettavasti vai- vaudu oikein selittämään, miksi Vartiainen vertaa esimerkiksi lapsilisistä keskustelua romanialais-ranskalaisen **Eugène Ionescon** teksteihin; näin nopeasti siitä pois siirtymisestä jaa lähinnä mieleen, että Vartiainen on todella ylimielinen.

Onkin ristiriitaista, että Onninen kirjoittaa tämän jälkeen siitä, kuinka ”*Vartiaisen mukaan uudistuksia tarvitaan, jotta kestävyysvaje ei pelottaisi enää kuin ennen. Julkisella puolella olisi varaa ehyttää eurotalouden kääntymistä odotellessa.*”

Sitten Onninen syöksähtää kirjoittamaan raportista, jonka Vartiainen ja Borg tekevät Suomen taloustilanteesta: ”*Suomi on tilannut heiltä viralliset neuvot, kuinka suomalaisesta hyvinvointivaltiosta saadaan sellainen, että se on varaa ylläpitää. Siinä hyvinvointivaltiossa nykyistä useamman pitää maksaa yhteiskunnalle takaisin saamansa palvelupaketti, joka sisältää kaiken ultraäänikuvista yliopistoon. Takaisinmaksun valuuttana toimii työ.*”

Käyttämällä kielikuvaa, jonka myötä jokaiselle suomalaiselle tipahtaa maksettavaksi ”*palvelupaketti, joka sisältää kaiken ultraäänikuvista yliopistoon. Takaisinmaksun valuuttana toimii työ.*” Tällä Onninen kuvaa sitä, kuinka uudessa mallissa tuosta maksettavaa riittäisi sen tarjoamien palveluiden edestä yksilön kuolemaan asti.

Onninen povaa uudistuksia vertaamalla niitä kappaleen alussa esitettyyn Vartiaisen listaan, jota ”*kuunnelleessa vaikuttaa selvältä, millaisia uudistuksia kaksikko aikoo ehdottaa.*” Näin hän tuo esille sen mahdollisesti tärkeimpiä kohteita, jotka olisivat jääneet lokakuussa 2014 juttua lukeneelta etäisiksi.

Kun Onninen kysyy Vartiaiselta, miksi leikkausten myötä muualla Euroopassa ”*tuloerot ovat venähtäneet ja työttömyys kasvanut*”, Vartiainen käyttää ohjaa keskustelun muualle ja julistaa: ”*Musta tuntuu, että vasemmistossa on epäluulo, että tää on vain veruke purkaa hyvinvointivaltio. Ainakin se on mun osalta traaginen väärinkäsitys. Mä en oo purkamassa hyvinvointivaltiota, enkä oo mikään veronalentaja*”.

On mielenkiintoista, että Onninen on sisällyttänyt sitaatissaan Vartiaisen sanoman puhekielisessä asussa; sillä hän ehkä pyrkii kuvaamaan sitä, kuinka Vartiainen on lähtenyt kiivaasti puolustautumaan ja korostamaan vasemmiston epäluuloa siitä, kuinka uudistukset ovat ”*vain veruke purkaa hyvinvointivaltio*” ja että se on hänen osaltaan ”*traaginen väärinkäsitys*”. Vähän selityksenmakuiset kommentit vahvistavat vaikutelmaa siitä, että Vartiainen on joko pihalla kaikesta tai sitten tietää tarkkaan, miten asiat ovat menossa selittäessään, ettei ole ”*purkamassa hyvinvointivaltiota*” eikä ole ”*mikään veronalentaja*”.

”*Sen vuoksi mun on vaikea nähdä, että talouskuria käytettäisiin keppihevosenä hyvinvointivaltion purkamiselle. En mä oo sellaisia ihmisiä nähnyt. Voi olla, että olen sitten naiivi.*”

Onninen onnistuu saamaan Vartiaisesta mielenkiintoisen ristiriitaisia kommentteja irti, joista paistaa esille selkeä selittely. Onninen ja Vartiainen palaavat kuitenkin asiaan puhuessaan siitä, kuinka ”*ei usko paastopolitiikan lisäävän työttömyyttä täällä samalla tavalla kuin muissa maissa. Se, että Euroopan laajuisena talouskuri tekee niin, on hänen mukaansa ollut järkeville ihmisille koko ajan selvää.*”

Vartiainen tulee näistä ”*järkevästä ihmisistä*” puhuessaan ja talouskurin itsestään selvistä vaikutuksista puhuessaan liittäneeksi itsensä mukaan näihin ”*järkeviin ihmisiin*”, koska on tiukan talouskurin kannalla.

Vartiainen puhuu kuitenkin asiaa kertoessaan, kuinka ”*tää [ei] olisi järkevää talouspolitiikkaa*”, jos ”*euroalue olisi yksi maa.*” Hän alleviivaa sen ristiriitaisuutta kertoessaan siitä, kuinka ”*Saksan pitäisi ehyttää, mutta se ei halua kantaa yksin vastuuta koko euroalueen politiikas-*

ta. Mutta kun ei ole varsinaista liittovaltiota, kaikki tekevät mitä haluavat” euroalue tarvitsisi selkeän johtajan tai edes liittovaltiosysteemin, mutta koska Saksa ei ole valmis ensimmäiseen hommaan, on koko euroalue sekasorron vallassa.

4.2.8 Jutun kahdeksas kappale

Onninen aloittaa juttunsa seitsemännen kappaleen väitteellä, jonka mukaan ”*suomalaisen politiikan mitta on se, kuinka vaikeita päätöksiä hän tekee.*” Tällä hän korostaa sitä, kuinka päättäjien omaa kelpoisuutta punnitaan nyt ja tullaan tulevien vaikeiden vuosien aikana punnitsemaan.

Onninen perustelee väitteensä paikkaansa pitävyyttä sillä, että ”*se sopii suomalaiseen mentaliteettiin. Ensin ajatellaan, että itku pitkästä ilosta, sitten kärsi kärsi, niin kirkeamman kruunun saat.*” Näin hän tulee kuvanneeksi, miten kirkkaan kruunun voi saada hyviä aikoja seuraavasta itkusta ja kärsimyksestä, jonka aikana toimimisesta tuo kruunukin lopulta saadaan.

Kuitenkin Onninen on mielenkiintoisesti nostanut heti tämän jälkeen **Tommi Uschanovin** kommentin siitä, ”*miksei kukaan tunnu pitävän mahdollisena tällaista itku pitkästä itkusta -vaihtoehtoa?*” Onnisen mukaan Uschanovin mielestä kun Suomessa ”*ei uskota, että politiikalla voitaisiin juurikaan vaikuttaa talouteen. Suomessa lama on kuin ukkoskuuro, jonka tullessa mennään sisälle suojaan ja odotellaan, kunnes se on ohi.*”

Tämä liittyy kappaleen alkupuolen vertaukseen siitä, miten huonot ja hyvät ajat vuorottelevat, ne ovat luonnollisia vaihteluita jotka seuraavat toisiaan eikä niille voi tehdä mitään.

Onninen väittää, että ”*suomalaiset subtantuvat talouteen yltiöpessimistisesti. Juuri nyt tosin on Uschanovin mielestä aihettakin synkistelyyn.*” Näin hänen mielestään nyt synkälle realismille on aihetta ja että se sopii tähän hetkeen kerrankin: ”*On kuin se hetki vuorokaudesta, jolloin rikinäinen kello näyttää oikeaa aikaa.*”

Uschanovin kommentti siitä, kuinka kaikki puolueet yrittävät kevään vaaleissa ”*käyttää talouspessimismää ja muuta politiikkaa lyömäaseina omien tarkoituksien ajamiseen*” on hauska ti ristiriidassa kokoomuksen eduskuntavaaliehdokkaana toimivan Vartiaisen kanssa, sillä

monet puolueet ovat luonnollisesti nostaneet Suomen kehnon taloustilanteen keskeiseksi vaaliteemaksi.

Seuraavaksi Onninen avaa tarkemmin suomalaisten penseää suhtautumista velan ottoon kertomalla, että ”*Suomessa valtionvelka ajatellaan berkästi samanlaisena kuin kotitalouden velka. Se on vipppi, jonka ottamista tulee välttää ja joka tulee maksaa takaisin.*” Vertaamalla valtionvelkaa vippiin Onninen tekee viittauksen pari vuotta sitten rehottaneisiin pikavippipalveluihin, jotka tarjosivat asiakkaalle helposti suuriakin summia tekstiviestä vastaan. Pikavippien pimeänä puolena olivat vain naurettavan suuret korot, joiden perinnät aiheuttivat monille ongelmia – vertauksessa paljastuukin suomalaisten mahdollinen pelko velan mahdollisesta maksukyvyttömyydestä ja siitä seuraavista rangaistuksista.

Onninen nostaa vielä esille äärimmäisiä esimerkkejä Suomen historiasta, jolloin Suomi on ollut valmis tinkimään jopa maanpuolustuksen kaltaisista, sota-aikana erittäin oleellisista asioista velan välttämiseksi. Onninen selittää nykytilanteeseen joutumisen edellä olevilla esimerkeillä, joiden myötä ”*tuntuu selvältä, miksi Suomessa on sen suuremmitta mukinnoita miellytty EU:n paastopoliitiikan linjaan, eikä ehytyksestä edes puhuta. Poliitikoille on kansan silmissä monesti kovempi päätös ehdottaa velanottoa kuin leikkauksia. Suomessa jo nollabudjetin tekeminen katsotaan ehyttämiseksi.*”

Esimerkkejä vyöryttämällä Onninen onnistuu tuomaan kyllä sanomansa esille, mutta suomen velanottovastaisuus alkaa näiden kaikkien esimerkkien valossa tuntua vähän naurettavalta – mikä on varmasti ollut Onnisen tarkoituksena, kun tämä kertoo, että ”*Suomessa jo nollabudjetin tekeminen katsotaan ehyttämiseksi.*” Samoin kohta jossa kerrotaan, että ”*Kun kansainvälinen valuuttarahasto IMF patistaa Eurooppaa ottamaan velkaa ja rakentamaan infrastruktuuria, suomalaiset eivät ota sitä kuuleviin korviinsa*” paljastaa vain sen, miten itsepäisyys tekee lähinnä hallaa kenelle tahansa – Saksan takia koko Eurooppa pon pysähtynyt ja Suomessa mikään ei myöskään liiku, kun ei olla elvyttämässä ja pitämässä talouden rattaita liikkeessä.

Onninen myös kertoo Uschanovin suulla siitä, miten pelkästään velanottamisesta puhuminen leimaa ihmisen Suomessa: ”*Kun suomalaiset talousviisaat esittävät velkaantumisen mahdollisuutena, he lakkaavat olemasta talousviisaita*”, Uschanov sanoo.” Velkaantumista pidetään niin pahana ja järjettömänä tekona, että se tuhoaa ihmisen oman vaikutusvallan. Tässä vaiheessa velkaantumisen stigmatisointiin menevä Onnisen analyysi alkaa mennä jo naurettavuudessaan vähän ylitsevuotavaksi.

Siksi hän tekee viisaan teon vaihtaessaan näkökulmaa ja kertoessaan, miten ”*elinkeinoelämän kärki ja talousviisaiden leegio on nousut Suomen tärkeimmäksi eliittiryhmäksi*” maamme ta-
loudellisten kriisien myötä. Hän kuitenkin jälleen koukuttaa lukijan kertomalla näistä
miehistä ”*joilla on valtaa*” ja paljastamalla, että on olemassa myös ”*miehiä, joiden mielestä
juuri näillä miehillä on liikaa valtaa.*” Toiston ja vastakkainasettelun kautta Onninen luo
mielenkiintoisen asetelman seuraavaa kappaletta ajattelen: keitä nämä toiset miehet oi-
kein ovat?

4.2.9 Jutun yhdeksäs kappale

Onnisen juttu jatkuu kahdeksannessa kappaleessaan John Maynard Keynesin esittelemi-
sellä aika mahtipontisesti: ”*Jos jonkun harteille voisi kuvitella laskevansa eurokriisin kaatajan vii-
tan, olisi matkattava 1930-luvulle. Silloin brittiläinen ekonomisti **John Maynard Keynes** julkai-
si pääteoksensa Työllisyys, korko ja raha: Yleinen teoria.*” Keynesin mainitseminen ”*euro-
kriisin kaatajana*” luo tästä mielikuvan pelastajana ja messiaana.

Tämän jälkeen Onninen esittää väitteen, jonka mukaan ”*Keynes on yksi taloustieteen suuris-
ta.*” Tämä yhdistettynä edellislauseen haikailuun 1930-luvulle saa aikaan vaikutelman
Keynesistä supermiehenä, joka ratkaisisi kaikki talouden ongelmat saman tien. Kertoes-
saan Keynesin syrjään joutumisesta uusklassisen talousteorian tieltä ”*kun valtio toisensa
jälkeen alkoi uskoa markkinoiden itsensä korjaavaan mekanismiin*” Onninen esittää Keynesin
puolesta kääntymisen vähän oudosti kuittaamalla muutoksen niin, että valtiot alkoivat
markkinoiden itsensä korjaavuuteen - nyt selitys jää vähän laihanlaiseksi. On selvää ettei
juttua voi paisuttaa loputtomiin kertomalla sinänsä epäoleellisista asioista, mutta olisi ol-
lut kiva saada tietää, miksi usko Keynesin teorioihin ehtyi.

Seuraavaksi Onninen esittelee jutussaan taloustieteen nobelisti Paul Krugmanin, ”*joka on
profiloitunut Euroopan kuristuspolitiikan kriitikkona. Krugman on usein osannut tiennyt etukäteen,
mitä Euroopassa olisi pitänyt tehdä.*” Tässä Onninen esittää jälleen yhden keynesiläisen ih-
meidentekijänä, joka on tiennyt ratkaisuisista ennen muita. Onninen myös ottaa kantaa
jälleen jutun alussa esitettyihin tietoihin supistuspolitiikasta, jota on harjoitettu Euroo-
pan kriisimaissa ja nimittää sitä ”*kuristuspolitiikaksi*” ja korostaa, miten politiikka on kir-
jaimellisesti salvannut maiden toimintaa ja estänyt niitä toimimasta kunnolla. VIITTAUS

Sitten Onninen esittää keynesiläisen talouspoliittisen teorian, jonka mukaan ”*heikossa taloustilanteessa on otettava velkaa ja lisättävä kysyntää. Kun julkinen sektori on alijäämäinen, yksityinen sektori rikastuu ja sillä on varaa investoida ja pitää talous liikkeessä.*” Näin hän tuo esille sen, kuinka edellä mainittu kuristuspolitiikka on tehnyt aivan päinvastaista; tällaisella vastakkainasettelulla tulee ilman muuta selväksi, miten parempi ratkaisu tuo keynesiläinen talouspolitiikka olisi ollut.

Tämä vastakkainasettelu jatkuu, kun Onninen kirjoittaa, että ”*Mallia voi katsoa Yhdysvalloista. George W. Bush reagoi keväällä 2008 puhjenneseen finanssikriisiin välittömästi 160 miljardin dollarin elvytyspaketilla. Samana syksynä presidentiksi valittu Barack Obama käski ensi toimikseen keskuspankin ostaa 800 miljardilla dollarilla valtion velkakirjoja, eli siis painaa seteleitä. Keskuspankin ja valtiovarainministeriön vetämä elvytys jatkui tämän vuoden lokakuuhun asti, ja Yhdysvaltojen kasvu on ollut jo vuosia vakaata.*”

Vaikka amerikkalaiset eivät olekaan suoraan toimineet keynesiläisyyden nimissä, elvytys on selkeästi kannattanut nihkeilyn sijaan, vaikka Onninen ei kerrokaan tarkemmin, kuinka paljon ja missä määrin ”*Yhdysvaltojen kasvu on ollut jo vuosia vakaata.*”

Tähän vastakkainasetteluna Onninen toteaa lyhyesti Euroopan elvytyskokeiluista, että ”*vielä 2008 Euroopassakin uskottiin Keynesiin pienen hetken ajan. Silloin koko euroalue elvytti José Manuel Barroson johdolla. Nyt ne ajat ovat takana.*”

Tässä kohdassa olisi ollut mielenkiintoista saada tietää, miten eurooppalaiset yrittivät elvyttää ja kuinka se aikoinaan loppui. Tässä kappaleessa Onninen on vetänyt aika reilusti mutkia suoriksi ja joko laskenut lukijan taustatietojen varaan tai vain pidä näitä taustatietoja oleellisina, mikä on outoa, sillä Yhdysvaltojen elvytyspaketeista ja velkakirjakaupoista hän kyllä kirjoittaa.

Onninen kuitenkin palaa kertomaan, kuinka ”*Suomessa Keynesin sanomaa ei levitä kovaäänisesti yksikään valtakunnan talousviisaista, vaan päävastuu on kahdella helsinkiläisellä jatko-opiskelijalla: Lauri Holapalla ja Jussi Ahokalla.*” Tässä hän asettaa edellä esitellyt valtakunnan talousviisaat ja helsinkiläiset jatko-opiskelijat vastakkain kertomalla, että keynesiläisyys on niin vaatimattomasti esillä, että Ahokas ja Holappa ovat pääasiassa vastuussa miehen ajatusten levittämisestä.

Onninen jatkaa Ahokaan ja Holapan esittelyä kertomalla heidän edustavan ”*jälkikeynesiläistä suuntaa. Se korostaa rahataloutta.*” Onninen kuitenkin tiivistää jälkikeynesiläisyyden aika yksinkertaisesti toteamalla ykskantaan, että ”*Raha on kahden tahon välinen velkasuhde, joka luodaan aina tyhjistä, joten se ei sinänsä lopu koskaan.*” Tässä kohdin hän ei kuitenkaan tule selvittäneeksi, millä tavalla raha näyttäytyy kahden tahon välisenä velkasuhteena, ja myös rahan tyhjistä luominen jää vähän arvoitukselliseksi.

Ahokkaan ja Holapan näkökantojen selvittäminen jatkuu, kun Onninen kertoo heidän pitävän ”*uusklassista talousteoriaa puutteellisena, vaikka se on kehikko, jota etabloituneet talousviisaat pitävät kaikkeen sopivana ja jota opetetaan kaikissa Suomen korkeakouluissa.*”

Uusklassisen talousteorian esittäminen kehikkona kertoo sen asemasta Suomessa puhumattakaan siitä, että Onninen mainitsee sitä opetettavan ”*kaikissa Suomen korkeakouluissa.*” Talousviisaiden nimittäminen ”*etabloituneiksi*” taas luo heistä hauskaasti mielikuvan sivistyssanoilla briljeeraavista herroista, jollaisen syntymistä Onninen ei ainakaan pyri välttelemään juttunsa edetessä. Edellisen kaltaiseksi kuvattujen Vartiaisen ja Pohjolan mukaan jälkikeynesiläisyys onkin ”*lähinnä pienen kuppikunnan ideologia*”, mikä kertoo tällaisella sanavalinnalla lähinnä vähättelevästä suhtautumisesta jälkikeynesiläisyyteen.,

Onninen jatkaakin vastakkainasettelua kuvaamalla, että ”*Ero ajattelutavoissa on merkittävä. Uusklassiset taloustieteilijät yrittävät pujottaa talouskaavoja yhteiskunnan luomiin rajoitteisiin, kun jälkikeynesiläisyys yrittää luoda taloutta, jonka alaisuudessa yhteiskunnan saisi korjatuksi.*”

Uusklassisten taloustieteilijöiden talouskaavojen pujottaminen yhteiskunnan luomiin rajoitteisiin kuulostaa näin ilmaistuna vähän tuulimyllyjä vastaan taistelemiselta; lisäksi pujottaminen yhdistyy helposti epämääräiseen näpertämiseen ja näin Onninen luo uusklassisteista pilkkua viilaavan ja pikkutarkan mielikuvan. Sitä vastoin jälkikeynesiläisten yritys ”*luoda taloutta, jonka alaisuudessa yhteiskunnan saisi korjatuksi?*” kuulostaa joko tahattomasti tai tarkoitukselta aika mahtipontiselta ja utopistiselta. Tällaisilla ratkaisuille tulee selväksi, että Onninen nostaa jälkikeynesiläiset altavastaaajina toimivien sankareiden asemaan ja kuvaa uusklassisteja edellä mainittuun tapaan etabloituneiksi näprääjiksi, jotka eivät pyri kehittämään omia systeemejään, vaan taistelevat epätoivoisesti rajoja vastaan.

Sitten Onninen esittää väitteen, jonka mukaan ”*Holapalle ja Ahokkaalle eurokriisi on Euroopan laajuinen sosiaalinen kriisi, joka johtuu paastopolitiikasta. Paastopolitiikka taas on tekosyy ajaa ’uusliberaalin blokin’ yhteiskunnallisia tavoitteita myös Suomessa.*” Näin hän yhdistää jutun

aikana esimerkiksi kuristuspolitiikkana ja hevoskuurina tunnetun, nyt hillitymmän nimityksen eli paastopolitiikan saaneen politiikan hieman yllättäen yhteiskunnalliseen vastakainasetteluun puhuessaan ”uusliberaalista blokista”, johon ei Ahokkaan ja Holapan mukaan ”kuulu pelkkiä markeinauskoisia taloustieteilijöitä, vaan myös elinkeinoelämän jobtoa ja poliittista eliittiä, jotka ajattelevat samalla tavoin. Pukumiehiä, joilla on valtaa.” Lainauksen viimeinen lause puolestaan linkittää lukijan ajatukset edelliskappaleen loppuun, jossa puhutaan ”talousmiesteen leegiosta” eli miehistä, ”joilla on valtaa.”

Onninen kuitenkin nostaa uusliberaalista blokista esille mielenkiintoisen ristiriidan liittyy tähän paastopolitiikkaan sillä ”Uusliberaali blokki selvästi uskoo, että tällä politiikalla on negatiivisia kasvuvaiikutuksia, mutta samalla kasvua käytetään sen oikeuttajana. Se on jännä ristiriita’, Holappa sanoo.” Tällä Onninen kuvaa sitä, kuinka blokki käyttää tehokkaasti keksimäänsä paastopolitiikkaa kahdessa eri tarkoituksessa ajaakseen omia etujaan, mikä alkaa kyllä valua jo kyseenalaisten salaliittoteorioiden puolelle.

Holappa kertoo Onnisen jutussa, kuinka ”nollakorkotilanteessa järkevästi kohdistettu elvytys maksaisi itsensä takaisin ja vähentäisi julkista velkaantumista tehokkaammin kuin leikkaukset. Mutta tuntuu, että se on uusliberaaleille irrelevantti kysymys.” Hieman kapulakielisesti ilmaistu ”nollakorkotilanteessa järkevästi kohdistettu elvytys” ei välttämättä aukea monelle talouden kiemuroita vähemmän tuntevalle, mutta sen kuvaaminen, kuinka elvytys on uusliberaaleille ”irrelevantti kysymys” liittyy hauskaasti monien päättäjien tapaan kiertää kiusallisia tai hankalia kysymyksiä nimittämällä vuoroin irrelevantteiksi ja vuoroin miksi tahansa.

Edellä mainittu salaliittoteoriahenkisyys vain kasvaa, kun ilmeisesti Holappa kertoo siitä, kuinka tuolla blokilla ”on tietyt yhteiskuntapolitiittiset tavoitteet, jotka liittyvät aika isosti meidän yhteiskuntajärjestelmän muuttamiseen, hyvinvointivaltion alasajoon ja hashtag norminpurkutalkoisiin. Siellä on nähty, että nyt kansan keskuudessa on kriisimieliä ja byrokraatiaviha, niin on helppo paukuttaa läpi muutoksia, jotka on olleet latenteina olemassa jo vuosia.” Erityisesti vuodatus yhteiskuntajärjestelmän muuttamisesta, hyvinvointivaltion alasajosta ja ”hashtag norminpurkutalkoisista” viittaavat aika suoraan sosiaalisessa mediassa ja erityisesti hashtag-merkkejä tunnistesanojen edessä käytävässä Twitterissä viihtyvään pääministeri **Alexander Stubb**in, joka on kokoomuksen linjalla taistelemassa elvytystä vastaan selittämällä voimakkaasti, että elvytykset ovat ”Kreikan tie”.

Holappa siis laskee pääministerimme kuuluvan uusliberaaliin blokkiin, joka on valmis vaikka tviittaamaan hashtagilla #norminpurkutalkoot. Tämä kertoo Holapan mielikuvan

Stubbista olevan someaktiivinen poliitikko, joka on tekemässä vakavista asioista, kuten hyvinvointivaltion purkamisesta, sisältöä tärkeälle Twitter-tililleen. Tällainen asenne luo Stubbista aika ylimielisen ja kaksinaamaisen mielikuvan, mikä on ollut eittämättä Holapan ja Onnisenkin tarkoitus.

4.2.10 Jutun kymmenes kappale

Onninen jatkaa jutussaan keynesiläisyyden käsittelemistä julistamalla sen olevan ”*kysyntäpolitiikkaa. Kysyntä ja tarjonta kohtaavat aina, kun resursseja on käyttämättä. Siksi elvytys, eli rahan kaataminen koneistoon, on kuin bensiniä, jolla käynnistää kulutus ja työllistää ihmisiä.*”

Vertaamalla rahaa bensiniin Onninen synnyttää lukijan mielessä kuvan siitä, kuinka elvyttäminen panisi jälleen koko homman käyntiin; sananlasku ”kuin bensaa liekkeihin” tulee myös tähän liittyen mieleen yhtä konkreettisenä vertauksena.

Sitten Onninen kertoo Ahokkaan ja Holapan pitävän selvänä, ”*että Eurooppa ja Suomi on tuomittu rämpimään niin pitkäksi aikaa, että Saksa taipuu ehyttämään.*” Näin hän jälleen painottaa Saksan roolia Euroopan tulevaisuudessa ja että kaikki riippuu siitä: ”*Muutamassa vuodessa Saksan kysyntä hiipuu niin, että Merkelin linjan on pakko muuttua ja Saksan rahahanojen aueta. Muuten Eurooppa on jumissa ja pysyy.*” Tulevaisuus vaikuttaa siis sikäli positiiviselta, että muutos on jossain vaiheessa tulossa – tosin vasta sitten, kun Saksalla itsellään menee kehnosti.

Tämän jälkeen Onninen hieman toistaa itseään kertaamalla, että ”*Tällä hetkellä Suomen julkinen sektori säästää, yksityinen sektori säästää, eikä vienti vedä. Siksi rahavirrat ja kysyntä ovat tyrehtyneet eikä talous nouse. Se on ajanut Suomen spiraaliin: Mitä enemmän kasvu hidastuu, sitä enemmän julkinen velkaantumistaso kasvaa ja sitä enemmän ajetaan läpi leikkauksia, jotka hidastavat kasvua ja lisäävät eriarvoistumista ja kansalaisten epävarmuutta entisestään. Koreografia on täysin sama kuin Etelä-Euroopan eurokriisimaissa.*” Tällainen tiivistelmä jutussa puhutuista teemoista tuntuukin tarpeelliselta, sillä muutaman kappaleen kuluessa Onninen siirtyy nyt vellovasta eurokriisistä muihin asioihin.

Onninen ei kuitenkaan malta olla heittävästi piikkiä vielä kerran päättäjien suuntaan. ”*Jos nyt puhutaan, että suomalainen hyvinvointivaltio ei ole vielä hävinnyt mihinkään, niin jos ja kun tämä jatkuu vielä kolme vuotta, niin kyllä se sitten on. Jo nyt leikataan tutkimuksesta ja tuotekehityksestä, joissa piti olla tän maan kilpailuetu’, Ahokas sanoo.*” Tämä vahvistaa pessimistisesti odotuksia siitä, että mikäli Saksan taipumisessa menee vielä ne kaksikon lupaamat pari

vuotta, suomalainen hyvinvointivaltio on mennyttä kalua; ristiriitaista onkin se, että päättäjät ovat olleet valmiina leikkaamaan Suomelle tärkeistä sektoreista, ja kevään 2015 vaalien jälkeinen kokoonpano näyttää, mistä kaikesta muustakin tullaan leikkaamaan ja supistamaan.

Onninen jatkaa kertauslinjaansa muistuttamalla siitä, että *”Holapan ja Ahokkaan puheissa Suomi on ollut seitsemän vuotta kriisissä, jota näyttää seuraavan lisää kriisejä.”* Tämän jälkeen Onninen siirtyy jutussaan ihan muille alueille julistamalla, että *”nykyisen sosiaalisen kriisin jälkeen luvassa on ekologinen kriisi.”* Puhumalla ilmastonmuutoksen aiheuttamista ongelmista kriisinä hän niputtaa *”ekologisen kriisin”* samaan sarjaan muiden kriisien kanssa, mikä kertoo sen vakavuudesta jo tässä vaiheessa.

Ennen ekologiseen kriisiin paneutumistaan Onninen kuitenkin julistaa, että *”nyky-Suomessa luontopube ei vetoa, vaan välinpitämättömyydellä pikemminkin rebennellään. Ja kuten hallituksen suonsuojelupäätöksestä voi huomata, luonto on uhrattavissa joka tilanteessa mahdollisten työpaikkojen tieltä.”* Tähän rinnastuvat lukijan mielessä sosiaalisen kriisien myötä esille tuodut, suomalaisten asenneongelmat velanottoa ja talouden ongelmiin puuttumista ajatellen.

Tämä pohdinta ja rinnastus jatkuu, kun Onninen kertoo Ahokkaan ja Holapan pohdinoista siitä, kuinka *”ihmiset saadaan kiinnostumaan ekologiasta vasta silloin, kun heillä on muuten riittävän turvattu olo ja usko yhteiskunnan vakauteen. Siihen, että arki jatkuu normaalina, vaikka kriisiä yritetään helpottaa.”* Tässä tulee esille se ristiriita, että ihmiset (eli Suomen kansalaiset) eivät voisi tämän teorian mukaan kiinnostua ympäristöasioista tulevien heikkojen vuosien aikana lainkaan.

Ristiriitaisuus jatkuu myös siinä, kuinka Holappa hehkuttaa ekologisen kriisin olevan *”kaikkein tärkein, siitä ei ole kahta sanaa”*, mutta samalla kuitenkin Holappa sanoo näin: *”Mutta ennen kuin me ratkaistaan globaali massatyöttömyysongelma, eriarvoistumiskehitys ja muu sosiaalinen kriisi, me ei voida ratkaista sitä.”* Lukija jää vähän pöllämystyneenä miettimään kappaleen lopuksi, mikseivät päättäjät ja muut voisi paneutua tärkeimpään kriisiin eli ekologiseen kriisiin ensimmäisenä ja vasta sitten siirtyä pohtimaan muita asioista. Miksi tällainen tärkeysjärjestys on olemassa ja mitä järkeä siinä on? On myös mielenkiintoista, että Onninen käsittelee talouden aspekteja leijonanosan verran jutussaan ja vasta ihan sen loppumetreillä siirtyy pohtimaan ekologisia näkökulmia? Onko tämä tietynlainen kannanotto siihen, että kaikkialla pohditaan talouspulmia ekologisten ongelmien sijaan?

4.2.11 Jutun yhdestoista kappale

Onninen pohjustaa juttunsa kymmenennen kappaleen alussa ekologista kriisiä esittelemällä Paavo Järvensivun, joka ”*puhuu asioista, joilla harva haluaa lattehetkeään häiritävän.*” Tämä kertoo siitä, miten vakavien asioiden kanssa Järvensivu on tekemisissä, ja Onninen esittelee hänet niiden kautta: ”*Järvensivu on Aalto-yliopiston talouskulttuurin tutkija. Hänen skenaarionsa on synkkä: talouskasvuajattelu pitää niin tiukkaa otetta politiikasta, että ilmastonmuutosta ei saada torjuttua.*” Onnisen vertaus lattehetken häiritsemiseen ilmastonmuutoasioilla on kuitenkin mielenkiintoinen, sillä se luo mielikuvan siitä, että ihmiset ovat mieluummin täysin välinpitämättömän tietämättömiä tälläkin hetkellä nousevista ekologisista ongelmista ja juovat mieluummin kahvia, jonka eettisyys ja tulevaisuus ovat kyseenalaisia ja epävarmoja.

Onninen esittää väitteen, jonka mukaan ”*vaihtoehtoja on oikeastaan yksi: muutos. Eri asia on, millaisesta muutoksesta on kyse. Luonnontieteellisen konsensuksen mukaan nykyistä vauhtia jatkuva kasvu johtaa siihen, että 30–50 vuoden sisällä globaali biosfääri saavuttaa romahtuspisteensä.*” Näin hän perustelee, että muutos on tarpeellinen tulevaisuudessa romahtavan biosfäärin takia, sillä niin käydessä Onninen toteaa lakonisesti, että ”*silloin kukaan ei tiedä, mitä tapahtuu.*” Onninen luo tulevaisuudesta epävarman ja vaarallisen mielikuvan.

Ilmastonmuutoksen hillitsemisestä ja sen keinoista Onninen mainitsee, että ”*Toinen vaihtoehto on hillitä talouskasvua pakkokeinoin, lähinnä tiukalla päästökaupalla.*” Perusteluita tällaiselle ehdotukselle hän hakee historiasta kertomalla, että ”*Historiallisesti tällaisessa rajoittamisessa ei ole mitään uutta. Britanniassa autolla ajaminen huvin vuoksi oli kiellossa koko toisen maailmansodan ajan, koska bensiniä oli säästettävä.*” Toteamalla, että tällaisissa toimissa ei ole historiallisesti ”*mitään uutta*” hän myös tulee vähän kritisoi-neeksi moisia kieltoja ja rajoituksia; voisiko esimerkiksi ympäristöasioista tiedottamalla ja yritysten omavastuuta korostamalla saada parempia tuloksia aikaiseksi? Tuosta sanavalinnasta syntyy näet vaikutelma, että pakkokeinotkaan eivät ole Onnisen mielestä paras vaihtoehto.

Onninen kuitenkin iskee jälleen aikarajoitteet esille toteamalla, että ”*Järvensivun mukaan meillä on vain muutama vuosi aikaa aloittaa muutokset kohti jälkifossiilista yhteiskuntaa.*” Hän linkittää tarvittavat muutokset niiksi, ”*jotka ovat nyt tulleet esille järkevinä elvytyskohteina: uusiutuvat energiavarat, älykäs sähköverkko tai julkisen liikenteen infrastruktuuri.*” Onninen ei kui-

tenkaan lähde esimerkiksi avaamaan, mitä hän tarkoittaa älykkäällä sähköverkolla tai julkisen liikenteen infrastruktuurilla.

Onninen kuitenkin palaa pohtimaan talouskasvua ja sitä, kuinka siitä pitäisi päästä ”*biljalleen irti*” koska ”*se kun ei näytä jatkuvan.*” Järvensivu toteaaakin, että ”*Jos meillä hyvinvointipalvelut on sidottu talouskasvuun, pitäisi laittaa maan parhaat voimat miettimään, miten siitä yhteydestä pääsisi eroon*”. Onkin kummallista, että Onninen ei ole lähtenyt selvittämään tätä asiaa sen laajemmin tai syvällisemmin, vaan vain esittää Järvensivun sitaatin niine hyvi-
neen ja jatkaa eteenpäin.

Onninen esittää ”*luonnontieteellisenä itsestäänsehyytensä*” syy-seuraus-ketjun siitä, miten ”*uusiutuvilla energioilla ei voida koskaan korvata fossiilisia polttoaineita. Niiden kaivamisen tai poraamisen hyötysuhde taas laskee vuosi vuodelta, kunnes jossain pisteessä se ei kannata.*” Olisi mielenkiintoista tietää, mistä Onninen on löytänyt tämän argumentin ja kuinka hän perustelisi sitä tarkemmin. Kappaleen kahdessa lauseessa on selkeä ristiriita, kun korvaamattomia fossiilisia polttoaineita ei jossain vaiheessa vain enää kannata kaivaa.

Tämä ristiriita kaadetaankin jälleen uusklassisen taloustieteen syyksi: se ei Onnisen mukaan huomioi tätä, koska uusklassinen taloustiede ”*pohjautuu teoriaan, ei empiirisiin testeihin.*” Tällainen syyte tuntuu tyypilliseltä erilaisiin teorioihin kohdistetulta argumentilta: ne kuulostavat paperilla hyviltä, mutta ne eivät toimi käytännössä. Näin Onninen onnistuu jälleen kaivamaan maata uusklassisen taloustieteen jalkojen alta.

Seuraavaksi Onninen siteeraa Järvensivun huokaisuksi puettua kommenttia siitä, kuinka ”*resurssikysymyksen ei pitäisi olla ideologinen tai vihervassarikysymys, vaan sen pitäisi tulla talouden ytimeen.*” Tällä Järvensivu viittaa siihen, kuinka tärkeä resurssikysymys ja siitä puhuminen rinnastetaan yleensä lähinnä vähättelevästi ”*vihervassarikysymyksiä*”, jolloin sen esittäjää eikä esitettyä argumenttia pidetä lainkaan vakavasti otettavana. Järvensivu jatkaa vielä järjestelmän kritisointia toteamalla, että ”*on käsittämätöntä, että taloustiede on resurssien optimaalista allokoointia mutta täysin irtautunut resursseista.*” Onninen ei kuitenkaan lähde selittämään, mitä ”*resurssien optimaalinen allokointi*” tarkoittaa, ja näin tämä kohta saattaa jäädä monelta taloutta vähemmän ymmärtävältä epäselväksi.

Onninen myös kertoo, miten ”*jo nyt Kööpenhaminan ilmastokokouksen julistama tavoite, kahden asteen lämpeneminen vuonna 2050, on Britannian johtaviin ilmastotutkijoihin kuuluvan professori Kevin Andersonin mukaan käytännössä karannut. Tilanteessa, jossa globaali hiilidioksidipäästöjen*

huippu olisi vuonna 2020, kahden asteen tavoitteeseen pääseminen vaatisi päästöjen leikkaamista kahdeksalla prosentilla joka vuosi.”

Tällainen ympäristöasioiden vyöryttäminen tuntuu kaikkiaan hieman yllättävältä talouspainotteisen alun jälkeen, mutta kertoo painajaismaisen armottomalla faktavyörytyksellään siitä, kuinka mahdottomalta talouskasvun ja ilmastonmuutoksen hillitseminen kuu-
lostavat. ”*Tähän asti yhden prosentin päästövähennys on vaatinut Britannian hallitukselle teetetyn Sternin raportin mukaan vähintään maailmantalouden taantumaa*” kertoo karua kieltään siitä, miten keho taloustilanne auttaa edes vähän ympäristöä. Myös Onnisen maininta siitä, kuinka ”*Neuvostoliiton romahtaessa globaalit päästöt vähenivät viidellä prosentilla*” tukee tätä tul-
kintaa.

Onninen kuitenkin jopa pelottelee lukijaa kertomalla neljän asteen noususta seuraavan tuhoa ”*jo pelkästään siitä, että merenpinta nousisi metrillä tai parilla ja jopa puolet Intian vehnä- ja Yhdysvaltain maissisadoista tuhoutuisi. Silti kansainvälinen energiajärjestö IEA on pelotellut jopa kuuden asteen nousun olevan mahdollinen.*” Kappale päättyikin melkoiseen kuumotukseen siitä, mitä voi tapahtua vähiten vaarallisessa tapauksessa. Tällaisten seurausten kohtaaminen tuntuukin kamalalta juuri siksi, koska lukija oivaltaa niiden välttämisen olevan liki mahdotonta samaan aikaan nousevan ja kiihtyvän talouskasvun rinnalla.

4.2.12 Jutun kahdestoista kappale

Onninen aloittaa juttunsa toiseksi viimeisen kappaleen esittämällä väitteen, jonka mukaan ”*valtavirran taloustieteilijät uskovat, että ilmastopelko on turhaa. Kuten historiassa tähänkin asti, teknologia ja innovaatiot huolehtivat talouskasvusta ja ratkaisevat ympäristöongelmat.*” Tällä hän kuvaa myös kliseistä asennetta, joka työntää epämiellyttävät kysymykset kauas tulevaisuuteen, jossa asiat ratkaistaan – onhan näin tapahtunut historiassa aina ennenkin.

Onninen kirjoittaa myös siitä, kuinka ”*VATTin uuden raportin mukaan valtaosa päästövähennyksistä saadaan aikaan teknologian avulla*” ja että ”*ilmastopolitiikka hidastaa vuoden 2020 jälkeen vientiä vain ’hieman’*”. Kertomalla siitä, kuinka ilmastopolitiikka estää vientiä vain vähän, Onninen tulee paljastaneeksi jälleen nurinkurisen asenteen ekologisia kriisejä kohtaan, jonka mukaan tuotannosta ei saa tinkiä paremman huomisen saavuttamiseksi – tärkeimmät muutokset saadaan aikaan, kuten Onninen väittää, esimerkiksi vähempipäästöisen teknologian avulla eikä niinkään asennemuutoksella.

Sitten Onninen korostaa jälleen jälkikeynesiläisyyttä julistamalla Paavo Järvensivun pitävän Keynesin teoriaa ”ainoana uskottavana talousteorian, joka antaa yhteiskunnalle edes jonkinlaisen mahdollisuuden siirtyä hallitusti niukkojen resurssien maailmaan.” Sen jälkeen Onninen ja Järvensivu tiivistävät *Voiman* jutussa esitetyt teesit keynesiläisestä ihannevaltiosta, jonka toiminnan myötä ”rahatalouden ja fyysisten resurssien välinen kytkös katkeaisi.” Puheet siitä, kuinka ”rahamääräinen talous voisi periaatteessa kasvaa loputtomasti – mutta se ei olisi kenellekään enää mikään tavoite” tuntuvat hieman utopistisilta ja haaveelliselta päätökseltä toiseksi viimeiselle kappaleelle.

4.2.13 Jutun kolmastoista kappale

Juttunsa viimeisessä kappaleessa Onninen hyppää menneisyyteen ja kertoo siitä, miten vuonna 1930 Yhdysvaltojen suuren laman puhkeamisen aikoihin ”John Maynard Keynes maalaili esseessään *Economic Possibilities for Our Grandchildren maailmaa sata vuotta myöhemmin. Kuva oli kaunis: maailmassa olisi tarpeeksi työvoimaa, jotta ihmiset saisivat tuotettua kaiken, mitä tarvitsivat. Yhteiskunta pyörisi harmonisena.*” Tämä kohta toimii kontrastina finanssikriisien, globalisaation ja digitalisaation muokkaamalle 2010-luvulle, ja Onninen haluaakin tuoda esille, että 20 vuoden kuluttua käsissämme ei olekaan ehkä Keynesin maalaillemaa onnelaa, vaan jotain aivan muuta.

Jutun loppuhuipennuksena Onninen väittää vähän itseironisesti, että ”Keynesille talous oli aina tekninen ongelma, joka pitää ratkaista. Sen vuoksi, että ihmiskunnalla olisi niin paljon tärkeämpääkin ajateltavaa.” Nykyistä talouskriisiä käsitelleen ja ekologista kriisiä pintapuolisesti avanneen jutun lopetukseksi tällainen ratkaisu tuntuu, jos ei mitätöivän niin ainakin vähän vievän mattoa omien jalkojensa alta kuitenkin itseironisesti.

4.2.13 Jutun nostot

Onnisen jutun ainoana nostona on sivun 31 yläosassa oleva lause ”Saksasta on tullut EU:n rikas mutta yrmeä hausfrau, joka laittaa Finnjetin buffetissa lohja käsilaukkuunsa ja pakottaa muut ottamaan nuukailusta mallia.” Lauseen nostaminen näin isoon osaan vahvistaa jutun luomaa mielikuvaa siitä, miten Saksa yksin jarruttaa euroalueen kehitystä, muttei ainakaan tässä vaiheessa kärsi itse merkittävästi kurjuudesta saati köydydestä ainakaan päällisin puolin.

5 Loppupäätelmät

5.1 Voiman ja Ylioppilaslehden talousjuttujen arviointia

Voiman ja *Ylioppilaslehden* talousjuttujen analysoinnin myötä analyysikehikko niiden retorisisista keinoista näyttää tältä:

Retorinen keino	<i>Voima</i>	<i>Ylioppilaslehti</i>	Yhteensä
Väite	17	28	0
Syy-seuraussuhteet	4	13	0
Viittaus	4	11	0
Metafora	4	33	0
Vastakkainasettelu	6	14	0
Retorinen kysymys	0	3	0

Lyhyesti luonnehdittuna *Voiman* juttu oli luonteeltaan ohjelmainen katsaus Suomen taloustilanteeseen ja siihen, kuinka sitä voitaisiin lähteä kehittämään ja parantamaan. Onnisen *Ei nousse* -talousjuttu taas oli huomattavasti laajempi ja kattavampi katsaus nykytilanteesta ja myös tulevaisuudessa hämmöttävistä, muista kriiseistä.

Yhteisenä piirteenä kummassakin jutussa oli, miten kirjoittajat vetivät usein ns. mutkia suoriksi jättämällä useissa kohdissa tärkeitä talouskäsitteitä ja ilmiöiden seurauksia ja lähtökohtia selvittämättä. On tietenkin selvää, että ihan kaikkea jutussa esiintyvää ei voi avata loputtomiin, mutta ennen kaikkea *Voiman* juttu olisi jäänyt kaipaamaan melkoisesti lisäselvityksiä muutamista käsitteistä. Tällä haavaa molemmat jutut edustivat elitististä talousjournalismia runsaan talousjargoninsa takia, mutta *Voiman* juttu vei tässä kategoriasa pidemmän korren, sillä sen kaikkien vinkkeleiden tajuaminen vaatii parin lukukerran ohella myös hyvää tuntemusta taloustilanteen ja -sanaston kannalta.

Myös se, miten Onninen on valinnut omaan juttuunsa haastateltavaksi suomalaisia talousvaikuttajia, on elitistiseen talousjournalismiin viittavaa. Toisaalta hän tuo esille myös Uschanovin, Ahokkaan ja Holapan kaltaisia vaihtoehtoisia tai talousytimen ulkopuolella olevia vaikuttajia, mikä tasapainottaa juttua heti. Lisäksi Vartiaisen venkoilu Onnisen

haastattelussa ja lievä marttyyriasette ovat mielenkiintoisia sävyeroja muuten nopeasti etenevässä jutussa.

Onninen myös asettuu melkoisen vahvasti Ahokkaan ja Holapan puolelle kertoessaan nykyjärjestelmän puutteista ja verratessaan, kuinka Yhdysvalloissa elvyttäminen aloitettiin täällä talousongelmien alussa ja täällä niin tehtiin vain vähän aikaa. Ahokas ja Holappakaan eivät pidä kynttiläänsä vakan alla, vaan edellä mainitusti tuovat omat mielipiteensä ja ratkaisunsa esille sangen näyttävästi, ja arvostelevat kovin sanoin Bengt Holmströmin, Sixten Korkmanin ja Matti Pohjolan tekemää selvitystä Suomen taloustilanteesta. Nämä seikat tekevät kummastakin jutusta (piilo)poliittista talousjournalismia edustavan tekstin.

On myös huomattava, miten kaikki Onnisen jutun haastateltavat ovat miespuolisia henkilöitä. Se ei ole ehkä itse tekstianalyysin kannalta oleellista, mutta kertoo talousviisaiden sukupuolittumisesta varsinkin jutun alkupuolella, kun jutussa haastatellaan ns. setäkerhon edustajia.

Elitistinen talousjournalismi näkyy molemmissa jutuissa myös sillä tavalla, että molemmissa pyörivät jatkuvasti samat nimet ja jopa tekijät, sillä Ahokas ja Holappa esiintyvät *Ylioppilaslehden* jutussa haastateltavina, kun taas *Voiman* juttu oli heidän kynistään lähtöisin.

Ylioppilaslehden juttu avasi kattavammin esimerkiksi eurokriisin ja Suomen taloustilanteen noidankehää, jolloin se toi huomattavasti enemmän syy-seuraussuhteita esille ja sitä kautta tuntui kokonaisemmalta ja loogisemmalta kokonaisuudelta kuin *Voiman* teesikymmenikkö. Toisaalta Ahokas ja Holappa osasivat hyvin selventää muutamassa teesissä talouden rakenteita, joissa yksi osa vaikuttaa toiseen. Juttunsa lopussa he myös pystyivät punomaan jutun alussa hieman irrallisia teesejä yhteen kiitettävästi.

Jutuissa esitettyjen väitteiden osalta jutut olivat mielenkiintoisia, sillä vaikka *Ylioppilaslehden* jutussa niitä nähtiinkin runsaasti enemmän, *Voiman* juttu oli huomattavasti kantaaottavampi, sillä Ahokas ja Holappa osallistuivat vaihtoehtoisia taloussuuntia ja -suunnitelmia esitellessään huomattavasti Onnista enemmän kantaa keskusteluun Suomen taloudesta ja sen suhteen tehtävistä toimista.

Toisaalta taas Onninen ottaa käyttämillään metaforilla melkoisesti kantaa esimerkiksi Saksan rooliin eurokriisin ratkaisemisessa nimittämällä Saksaa ”*riikkaaksi mutta yrmeäksi hausfrauksi*”. Tällaiset tarkaisut tekevät Onnisen jutusta monipuolisemman kuin *Voiman* talousjutusta, jossa oikeastaan vain selitetään talousasiat halki, poikki ja pinoon toimival- la mutta vähän yksipuolisella asialinjalla.

Onninen pystyy kuljettamaan juttuaan paremmin eteenpäin nostattamalla lukijan mie- lenkiintoa kappaleidensa lopussa esimerkiksi retorisisilla kysymyksillä tai kirjoittamalla esimerkiksi siitä, kuinka on olemassa edellä mainittuja setäkerhoja vastustavia ”*miehiä, joiden mielestä juuri näillä miehillä on liikaa valtaa*.”

Sitä vastoin Ahokas ja Holappa eivät harjoita mitään tällaista, vaan latelevat taloustietoja teesi toisensa perään. Toisaalta myös Onninen syyllistyy tähän, sillä *Ei nouse* muuttuu edetessään liki hurrikaanimaiseksi, talous- ja ympäristöasioissa märehähtäväksi suoksi, joka tuntuu aika painajaismaisen raskaalta ja pitkältä. Sitä vastoin Ahokkaan ja Holapan juttu on huomattavasti optimistisempi ja toiveikkaampi; tässä on vain varjopuolena se, että jälkikeynesiläisyys tuodaan esille vähän messiasmaisena aatteena, joka pelastaa Suomen- kin, jos päättäjät vain ryhtyvät tekemään ratkaisuja sen mukaan. Toisaalta Onninenkin vähän vääristää jutun asetelmia asettumalla jälkikeynesiläisyyden puolelle ja esittämällä esimerkiksi edellä mainitun Vartiaisen vähän ristiriitaisena hahmona.

Lopuksi voisi todeta *Voiman* jutun edustavan hyvin kriittistä lehteään esittämällä täysin uusia vaihtoehtoja Suomen talouden kompuroinnin pysäyttämiseksi, mutta yksiniitisyys ja vähän turhan omaan paljon omaan napaan tuijottaminen varsinkin kymmenennessä teesissä vähän vesittää Ahokkaan ja Holapan artikkelia. Sitä vastoin *Ylioppilaslehd*en juttu on ”*ylkkärimäinen*” laaja, kattava ja kriittinenkin katsaus siihen, miksei Suomen talous ole lähdössä nousuun tulevien vuosien aikana. Artikkelin laajuus ei kuitenkaan käänny itse- ään vastaan Onnisen runsaiden metaforien avulla, mutta yllättävä jälkikeynesiläisyyden tukeminen tuntuu vähän oudolta. Molempien juttujen mutkien suoriksi oikominen vai- vaa lukemista jonkin verran varsinkin *Voiman* jutussa, joka kärsii myös teesivetoisuuten- sa takia vähän pakkotoistosta samanlaisen rakenteensa takia.

5.2 Aiheita jatkotutkimuksiin

Mahdollisia jatkotutkimuksia varten tämän opinnäytetyön pohjalta olisi mielenkiintoista haastatella kyseisten juttujen tekijöitä tehtyjen havaintojen ja ratkaisujen pohjalta ja kuulla, miten he perustelevat ne näin jälkikäteen.

Myös lehtien toimitusten haastatteleminen ja kyseleminen siitä, miten kyseiset jutut heidän mielestään edustavat lehtien linjaa ja perinteitä, olisi hyvä jatkosuunnitelma.

5.3 Arvio opinnäytetyöprosessista

Tekstianalyysin tekeminen kahdesta hyvin erilaisesta jutusta kahdessa hyvin erilaisessa lehdessä oli antoisaa ja opettavaista, ja antoi tilaisuuden kerrankin syventyä kahteen laajaan artikkeliin oikein ajan kanssa ja avata niitä kattavasti ja monipuolisesti niin tekniseltä kuin juttujen herättämien mielikuvienkin perusteella.

Lähteet

- Ahokas, J., Holappa, L. ”Kapitalismin 10 käskyä”. *Voima* 2/2014. Luettavissa <http://fifi.voima.fi/voima-artikkeli/2014/numero-2/kapitalismin-10-kaskya>, luettu 22.2.2015
- Helsingin Sanomat. ”Voima-lehti saa eniten tukea kulttuurilehdistä”. 24.3.2014. Luettavissa: <http://www.hs.fi/kulttuuri/a1395632415397>, luettu 3.3.2015.
- Kaaro, J. ”Taloudesta on tullut ainoa kurkistusreikämme todellisuuteen”. *Helsingin Sanomat*. 8.10.2014. Luettavissa: <http://www.hs.fi/tiede/a1412656569885>, luettu 5.3.2015.
- Kantola, A., Moring, I., Väliverronen, E. 2003. Media-analyysi – tekstistä tulkintaan. 3. painos., Palmenia-kustannus.
- Kantola, A., Mörä, T. 1998. Journalismia! Journalismia? WSOY.
- Kortti, J. 2013. Ylioppilaslehden vuosisata, Gaudeamus.
- Mikkonen, A. 1998. Rahavallan rakkikoirat – tositarinoita talousjournalismista. WSOY
- Onninen, O. ”Ei nouse”. Ylioppilaslehti 7/2014. Luettavissa: <http://ylioppilaslehti.fi/2014/11/ei-nouse/>, luettu 22.2.2015.
- Pietiläinen, T. ”Voima-lehden päätoimittaja sai potkut”. *Helsingin Sanomat*. 8.10.2014. Luettavissa: <http://www.hs.fi/kotimaa/a1412733054223>, luettu 28.2.2015
- Rantanen, Tuomas. ”voima puhuu | kriittinen markkinavoima”. *Voima* 1/2004. Luettavissa: <http://fifi.voima.fi/voima-artikkeli/2004/numero-1/voima-puhuu-kriittinen-markkinavoima>, luettu 27.2.2015.
- Voima*-lehden kotisivut. Luettavissa: <http://fifi.voima.fi/>, luettu 26.2.2015

*Ylioppilaslehd*en kotisivut, toimituksen tiedot ja mediatiedot. Luettavissa:

<http://ylioppilaslehti.fi/mediatiedot/>, luettu 22.2.2015

<http://ylioppilaslehti.fi/toimitus/>, luettu 22.2.2015

Suomisanakirja.fi. Mieli-pidelehden käsite. Luettavissa:

<http://www.suomisanakirja.fi/mielipidelehti>, luettu 15.4.2015.

● **Kapitalismin 10 käskyä**

Jussi Ahokas & Lauri Holappa

Tutkijat Jussi Ahokas & Lauri Holappa iskevät viimeisen naulan talousviisaiden arkuun: Suomi ei pelastu leikkauslistoilla, vaan täystyöllisyydellä.

Suomalainen talouspoliittinen keskustelu on väritöntä ja yksitoikkoista. Asiantuntija toisensa jälkeen toistelee samoja totuuksia: kestävyysvaje on kurottava umpeen miljardien sopeutustoimilla, työn tarjontaa on lisättävä ja kilpailukykyä on parannettava.

Mitään todellista vaihtoehtoa talouskurille ja työn tarjonta -mantralle eivät ole kyenneet esittämään sen kummemmin eduskunnan oppositiopuolueet kuin hallituksessa istuvat vasemmistopuolueetkaan.

Tämä tuntuu vähintäänkin oudolta, jos katsotaan, millaisia seurauksia Etelä-Euroopan kriisitilouksien hevoskuurilla on ollut. Voisi myös kuvitella, että Suomen 1990-luvun alun leikkauspolitiikan katastrofaalisista seurauksista olisi opittu jotakin.

Suomalaisen talouskonsensuksen juuret ovat valtavirtaisessa uusklassisessa talusteoriassa, jolla on Suomessa poikkeuksellisen vahva asema. Yhdessäkään suomalaisessa yliopistossa ei taloustieteen tai kansantaloustieteen laitoksilla opeteta mitään muuta kuin uusklassista teoria-perinnettä.

Tämän seurauksena esimerkiksi poliittinen eliitti ja media ovat alkaneet kuvitella, että taloustieteen sisällä vallitsisi jonkinlainen tiukan finanssipolitiikan ja työn tarjonnan lisäämisen ympärille rakentunut konsensus.

Uusklassiselle taloustieteelle on kuitenkin olemassa pitkälle kehittyneitä akateemisia vaihtoehtoja, vaikka niillä ei olekaan vahvaa asemaa Suomessa.

Erityisen merkittävä suuntaus on jälkikeynesiläinen taloustiede, joka on rakentunut etenkin John Maynard Keynesin mutta myös esimerkiksi Hyman P. Minskyn, Nicholas Kaldorin ja Wynne Godleyn tieteellisen työn varaan.

Jälkikeynesiläiset korostavat, että kapitalismi on kysyntävetoinen talousjärjestelmä: kaikki tuotanto- ja työllistämispäätökset perustuvat siihen, että valmistetut hyödykkeet saadaan myytyä markkinoilla. Näin ollen talouspolitiikassa pitää jälkikeynesiläisten mielestä keskittyä turvaamaan riittävä kokonaiskysynnän taso.

Valtio pystyy lisäämään kokonaiskysyntää tekemällä alijäämisiä budjetteja ja laajoja investointiohjelmia.

Aktiivisella kysynnänsäätelyllä voidaan saada aikaiseksi täystyöllisyys, jonka avulla ratkeaisivat myös julkisen talouden rahoitusongelmat.

Jälkikeynesiläiset talouspoliittiset suositukset voidaan tiivistää kymmeneen käskyyn.

1. Aseta talouspolitiikan päämääräksi täystyöllisyys

Talouspoliittisen päätöksenteon pitää perustua aina päätösten reaalitaloudellisiin seurauksiin. Esimerkiksi budjetin tasapainottaminen on järjetön talouspoliittinen tavoite, koska se on usein haitallista tuotannolle, työllisyydelle ja talouden vakaudelle. Tätä ei ole sisäistetty lainkaan suomalaisessa talouspolitiikassa, jossa leikkausten vaikutus työllisyyteen tunnutaan sivuutettavan kokonaan.

Finanssipolitiikalla pitäisi pyrkiä täystyöllisyyteen. Se onnistuu siten, että kun yksityinen sektori vähentää kulutustaan esimerkiksi taantuman aikana, on julkisen sektorin kompensoitava vähentynyt yksityinen kysyntä kasvattamalla omaa alijäämäänsä eli ottamalla velkaa.

Lisäksi valtion on pyrittävä tukemaan korkeaa investointiastetta tarjoamalla yksityiselle sektorille edullista rahoitusta ja tekemällä investointeihin kannustavia veroratkaisuja.

2. Turvaa valtion maksukyky kaikissa tilanteissa

Rahapoliittisesti suvereenilla valtiolla tarkoitetaan sellaista valtiota, joka ei ole merkittävässä määrin velkaantunut ulkomaisessa valuutassa, joka laskee liikkeelle oman valuuttansa ja jolla ei ole kiinteää valuuttakurssitavoitetta.

Tällainen valtio ei voi milloinkaan ajautua maksukyvyttömäksi, koska se voi aina tarvittaessa rahoittaa kulutuksensa omasta keskuspankistaan saatavilla luotoilla.

Rahapoliittisesti suvereenia valtioita ovat esimerkiksi Yhdysvallat, Britannia ja Japani. Näiden maiden ei tarvitse milloinkaan pelätä luottokelpoisuutensa puolesta, joten talouspolitiikan keskeisimmiksi rajoitteiksi jäävät enää hintatason ja valuuttakurssin vakaudesta huolehtiminen. Näillä valtioilla on muita paremmat mahdollisuudet harjoittaa aktiivista kysynnänsäätelyä.

Euroalueella jäsenvaltioiden maksukyky ei ole turvattu, sillä Euroopan keskuspankilla ei ole oikeutta ostaa jäsenvaltioiden velkakirjoja. Jos valtiot tarvitsevat rahoitusta, niiden on haettava sitä markkinoilta. Jos sijoittajat eivät usko valtion takaisinmaksukykyyn, se voi joutua maksamaan lainasta kohtuuttoman kovaa korkoa.

Talous- ja rahaliiton sääntöjä pitäisi muuttaa siten, että eurovaltioiden on mahdollista rahoittaa kulutuksensa suoraan EKP:sta.

3. Järjestä kattava perusturva ja työttömyysturva

Automaattisilla vakauttajilla tarkoitetaan sellaisia valtion tuloja ja menoja, jotka automaattisesti vakauttavat kokonaiskysyntää talouden suhdanteiden vaihdellessa. Esimerkiksi taantumassa valtion työttömyydenhoitomenot kasvavat ja verotulot vähenevät.

Käytännössä tämä tarkoittaa sitä, että valtio alkaa maksaa työnsä menettäneille ihmisille kompensationsa työttömyyskorvauksia ja verottaa heitä aiempaa kevyemmin.

Automaattisten vakauttajien ansiosta kokonaiskysynnän täydellinen romahtaminen pystytään torjumaan pahojenkin finanssikriisien yhteydessä, kuten nähtiin vuosien 2007–2009 finanssikriisin aikana.

Automaattiset vakauttajat ovat harkinnanvaraisia finanssipoliittisia toimenpiteitä tehokkaampia, koska ne reagoivat välittömästi suhdannetilanteen muutokseen.

Niinpä kattavan perusturvan, hyvän työttömyysturvan sekä riittävän julkisen kulutuksen takaaminen kaikkina aikoina on onnistuneen talouspolitiikan ennakoedellytys.

4. Taka aina täystyöllisyys julkisella työllistämisellä

Edes korkean investointiasteen ylläpitäminen ja aktiivinen finanssipoliittikka eivät välttämättä pysty yksin takaamaan täystyöllisyyttä. Yritykset saattavat reagoida herkästi pieniinkin talouden

negatiivisiin merkkeihin, jolloin talous saattaa suistua pois täystyöllisyydestä, vaikka kokonaiskysyntä olisi vahvaa.

Niinpä täystyöllisyyden saavuttaminen on kapitalismin historiassa aina edellyttänyt suurta julkisten työpaikkojen määrää.

Julkinen sektori voisi turvata täystyöllisyyden kaikissa tilanteissa luomalla niin sanotun työtakuujärjestelmän. Työtakuulla tarkoitetaan järjestelmää, jossa julkinen sektori on valmis työllistämään kaikki työikäiset ja -kykyiset ihmiset.

Työtakuutoista ansaittaisiin normaalia kuukausipalkkaa, joka ylittäisi selvästi perusturvan tason. Työtakuutoihin osallistuminen olisi vapaaehtoista, ja työtakuutoista kieltäytyneet olisivat oikeutettuja perusturvaan. Kyse ei siis olisi vastikkeellisesta sosiaaliturvasta, jota sosiaali- ja terveysministeri Paula Risikko (kok) on Suomeen tuomassa.

5. Turvaa aina rahoitusjärjestelmän vakaus

Rahoitusjärjestelmän epävakaus on nykykapitalismissa reaalityaloudellisten ongelmien tärkein syy. Globaali finanssikriisi on ollut tästä malliesimerkki.

Lyhyen aikavälin voittoihin pyrkivä ja yksityisen velan varaan rakentuva spekulatiivinen rahoitusmarkkinatoiminta altistaa reaalityaloudellisen tuotannon ja tulokehityksen syville kriiseille.

Vaikka taantumia voidaan kysynnänsäätelyllä torjua, myös rahoitusjärjestelmän epävakauteen on syytä puuttua.

Rahoitusjärjestelmän vakaus voidaan turvata rajoittamalla spekulatiivisen toiminnan tuottoja sekä keskuspankin maksuvalmiuslainojen saantia. Keskuspankin tarjoamaa likviditeettiä ei tule antaa ilmaiseksi rahoitusjärjestelmän epävakautta lisäävään toimintaan, kuten pankkisäätelyn ulkopuolella toimiville rahastoille. Näitä ovat esimerkiksi niin sanotut varjopankit, jotka myöntävät lainoja yrityksille ja sijoittajille, jotka eivät niitä muualta saa.

Keskuspankin tulee tukea ensisijaisesti yrityksiä ja kotitalouksia rahoittavaa talletuspankkitoimintaa. Vastuun annetuista luotoista pitää säilyä alkuperäisellä rahoittajalla, joten luottojen paketointi arvopapereiksi tulee kitkeä.

Rahoituksen painopiste tulee siirtää spekulatiosta tuottavaan toimintaan.

6. Ylläpidä vaihtotaseen tasapainoa teollisuuspolitiikalla

Vaikka valtion maksukyky olisi turvattu ja finanssipolitiikalle ei olisi markkinoiden asettamaa rahoitusrajoitetta, ulkomaisen valuutan riittävyys ja oman valuutan kurssin heikentyminen voivat yhä asettaa rajoituksia kysynnänsäätelypolitiikalle.

Jos tärkeitä resursseja, kuten vaikkapa energiatuotteita, on hankittava talousalueen ulkopuolelta, voi valuuttarajoitteesta tulla lopulta tuotantorajoite: tuotantoon tarvittavia energiatuotteita ei enää pystytä hankkimaan, koska valtion ulkomaiset valuuttavarannot eivät riitä.

Lisäksi valuutan heikentyminen ja alijäämäinen vaihtotase voivat johtaa inflaation kiihtymiseen kotimaassa.

Rahapoliittisen suvereniteetin menettäneille valtioille, kuten Suomelle, vaihtotaseen alijäämät ovat vieläkin suurempi riski. Ilman ulkomailta tulevia tulovirtoja taloutta uhkaa maksukyvyyn menetys, kuten euroalueen kriisivaltioiden tarinat osoittavat.

Siksi talouden tuotantorakennetta on ohjattava sellaiseksi, että tuotettavilla hyödykkeillä on kysyntää myös ulkomailla. Tämä voidaan toteuttaa esimerkiksi tekemällä valtionyhtiöiden kautta huomattavia investointeja vientisektorille. Täten riittävät valuuttavirrat voidaan turvata ja vaihtotaseen liialliset alijäämät voidaan padota.

7. Huolehdi siitä, että palkkainflaatio ei kiihdy

Kun talouden lähestyy täystyöllisyyttä ja tuotantoresurssien täysimääräistä käyttöä, hinnannousupaineet kasvavat. Tämä on ensinnäkin seurausta siitä, että monilla talouden lohkoilla on ylikysyntää. Toisaalta myös työntekijöiden neuvotteluasema paranee täystyöllisyyttä lähestyttäessä, jolloin vaarana on palkkojen ja hintojen nostokilpailu.

Täystyöllisyydessä sekä kysyntä- että kustannusinflaatiota onkin pyrittävä hillitsemään. Valtio voi vaikuttaa kysyntäinflaatioon leikkaamalla yksityisten toimijoiden ostovoimaa verottamalla sekä kohdentamalla kulutustaan niille talouden lohkoille, joilla resursseja on vielä käyttämättä.

Palkkainflaatioon voidaan vaikuttaa erilaisin tulopoliittisin keinoin, joista tehokkain on palkan-
korotuslupajärjestelmä. Siinä valtio laskee liikkeelle palkankorotuslupia, joita yritykset voivat
ostaa toisiltaan samoin kuin päästökaupassa.

Asettamalla palkankorotusten tason oletetun tuottavuuskasvun suuruiseksi valtio voi estää
kustannusinflaatiokierteen syntyminen eli sen, että tuotteiden hintoja joudutaan jatkuvasti nos-
tamaan palkankorotusten vuoksi.

8. Takaa tasainen tulonjako

Tasainen tulonjako on eheän, solidaarisen ja demokraattisen yhteiskunnan perusta. Siksi valti-
on tulee verotusta ja kulutustaan säätelemällä pyrkiä hillitsemään talouden tuloerojen kasvua.

Sen lisäksi, että tasainen tulonjako edistää yhteenkuuluvuuden tunnetta ja vähentää ihmisten
välistä epäluuloa, on sillä myös makrotaloudellisia vaikutuksia. Mitä suuremmaksi tuloerot kas-
vavat, sitä pienemmäksi talouden kulutusalttius muodostuu. Tämä on seurausta siitä, että suu-
rituloiset säästävät tuloistaan merkittävän osan, mikä vaikuttaa luonnollisesti myös talouden
kokonaiskysynnän tasoon.

Tulonjaon pitäminen tasaisena verotuksen, tulonsiirtojen ja matalan ohjauskoron avulla on
tavoiteltavaa myös rahatalouden kasvun ja työllisyyden näkökulmasta.

9. Turvaa talouden ekologinen ja sosiaalinen kestävyys

Vaikka talouspolitiikan tavoitteeksi asetetaan täystyöllisyys ja tuotantoresurssien täysimääräinen
käyttö, on taloudellisen toiminnan lähtökohtana oltava ekologinen ja sosiaalinen kestävyys.

Maapallon, ilmaston ja lähiympäristön kantokyky sekä hyvän elämän edellytykset on siis huo-
mioitava käytettävien resurssien maksimia määriteltäessä.

Rahatalous tulee alistaa näille rajoitteille, ja täystyöllisyyteen tulee pyrkiä ekologisen ja sosiaali-
sen kestävyuden ehdoilla. Rahatalouden vakaa toiminta ja kestävä kehitys eivät ole toisiaan
poissulkevia.

Kun investoimme yhteiskunnassamme uusiin energiamuotoihin ja rajoitamme kulutusta haittaveroin, harjoitamme samalla kysynnänsäätelyä. Kun rahoitusrajoitteita ei ole, voidaan talouspolitiikalla pyrkiä lyhentämään työaika ja jakamaan työtä tasaisesti kaikille sitä haluaville.

Kysynnänsäätely on siis myös talouden ja yhteiskunnan rakenteisiin vaikuttamista.

10. Edistä kansainvälisen Keynes-suunnitelman toteuttamista

Jotta edellä esitetty talouspolitiikka olisi realismia globaalisti, on kansainvälinen rahajärjestelmä rakennettava uusiksi. Tällä hetkellä todellisen talouspoliittisen autonomian voivat saavuttaa vain suurimmat taloudet, joiden ei reservivaluutta-aseman tai tuotantoresurssien omavaraisuuden vuoksi tarvitse huolehtia ulkomaisten valuuttojen saatavuudesta.

Tätä demokraattisempi kansainvälinen rahajärjestelmä olisi Keynesin toisen maailmansodan jälkeen ehdottama malli, joka perustui kiinteisiin, mutta muutettavissa oleviin valuuttakursseihin, kansainväliseen reservivaluuttaan (bancor) sekä kansainväliseen kokonaiskysynnän säätelyyn.

Valuuttajärjestelmää hallinnoisi kansainvälinen selvityslitto, joka hyväksyisi alueellisten valuuttojen ja kansainvälisen selvitysvaluutan vaihtosuhteiden muutokset silloin, kun niitä tarvittaisiin taloudellisten epätasapainojen hallitsemiseksi.

Järjestelmässä kiellettäisiin liialliset vaihtotaseiden yli- ja alijäämät. Tämä estäisi valtioita harjoittamasta pelkästään vientiin nojaavaa talouspolitiikkaa, joka ei tue globaalia kokonaiskysyntää. Jokaisen talousalueen finanssipoliittinen auktoriteetti, esimerkiksi valtiovarainministeriö, vastaisi kysynnänsäätelyn toteutuksesta.

Järjestelmä patoaisi rahoitusmarkkinakeinottelua, ylimääräistä säästämistä sekä talousalueiden välisiä epätasapainoja. Keynesin suunnitelman toteuttaminen loisi edellytykset kansainväliselle kysynnänsäätelypolitiikalle ja globaalille täystyöllisyydelle.

Jussi Abokkaan & Lauri Holapan teos Rahatalous haltuun – irti kurjistavasta talouspolitiikasta (Like) ilmestyy maaliskuussa. Kirjoittajat käsittelevät talouden ilmiötä myös Raha & talous -blogissaan, www.rahajatalous.fi.

Professoreiden päätön selvitys

Helmikuun viimeisellä viikolla julkaistiin laajaa julkisuutta saanut professoriryhmän ”asiantuntija-arvio” Suomen talouden kriisistä. Bengt Holmströmin, Sixten Korkmanin ja Matti Pohjolan selvitys on tehty pääministerin johtamalle talousneuvostolle, joka on hallituksen, eri etujärjestöjen ja Suomen Pankin yhteistyöelin. Selvitys on mainio osoitus suomalaisen talouspoliittisen keskustelun kummallisuudesta.

Selvityksen empiirinen osuus on kokeneiden tutkijoiden laadukasta perustutkimusta. Suomen talousongelmien analyysi perustuu paljolti vertailuun Suomen ja Ruotsin välillä.

On kiinnostavaa, että professorikolmikko kumoaa usein esitetyn näkemyksen, jonka mukaan Suomen Ruotsia heikompi tilanne johtuisi teollisuuden huonosta hintakilpailukyvyistä. Holmström, Korkman ja Pohjola osoittavat, että teollisuuden palkansaajakorvaukset ovat Suomessa aivan samalla tasolla kuin Ruotsissa. Samalla he osoittavat, että Ruotsin talouden elpyminen ei ole nojannut tehdasteollisuuteen vaan palvelualoihin.

Professoreiden johtopäätökset ovat kuitenkin ristiriidassa heidän empiirisen analyysinsa kanssa. Vaikka palvelualojen menestys elää kotimaisesta kysynnästä, suosittelee professoriryhmä kysyntää leikkaavan talouskuripolitiikan jatkamista. Suomen vientisektorin ongelmat liittyvät uusien investointien puutteeseen ja kapeaan vientituotevalikoimaan, mutta tätäkin ongelmaa ekonomistiryhmä korjaisi lähinnä vain pienillä panostuksilla start-up-yrityksiin.

Holmström, Korkman ja Pohjola ovat uusklassisen taloustieteen vankeja. Vaikka heidän empiiriset havaintonsa selvästi osoittavat, että Suomessa tarvittaisiin kotimaisen kysynnän tukemista ja mittavaa investointiohjelmaa vientisektorille, he eivät voi sellaista suositella.

Koska valtavirtaisen talousteorian mukaan kokonaiskysynnällä on merkitystä vain lyhyellä aikavälillä, professorit ovat valmiita sulkemaan silmänsä todellisuudelta ja heittäytymään toiveajattelun varaan.

Lauri Holappa & Jussi Ahokas

EI NOUSE

Suomen taloudella ei ole mennyt pitkään aikaan hyvin. Mitä, jos ei mene jatkossakaan?

Läntisen demokratian viisaat miehet istuvat rivissä. Korkman, Kiander, Vartiainen, Kotilainen, Haaparanta. Neljä mustaa puvuntakkia ja yksi punainen.

On lokakuun 21. päivä. Eduskunnan valtiovarainvaliokunnassa järjestetty julkinen kuuleminen on juuri päättymässä. Talousviisaiden kuuleminen on ensimmäinen laatuaan. Se on järjestetty siksi, että Suomen tulevaisuus näyttää pimeältä. Vuosi toisensa jälkeen tunnelin päähän ennustetaan valoa. Vielä kun joku tietäisi, kuinka se sytytetään.

Tänä vuonna Suomen talous supistuu. EU-komission ennuste sen tulevalle kolmelle vuodelle on euromaiden heikoin, ellei miniatyyrivaltio Kyprosta lasketa. Jopa Alexander Stubb manasi Dagens Industrin kolumnissaan Suomen tuleville vuosille synkkyyttä, jos jotain ei tehdä.

Valiokunnalle puhuvien pukumiesten suut suoltavat paljon puhuttuja ongelmia tutuin sanankääntein. Rakenteellisia uudistuksia, palkkamallia ja kansallisia katastrofeja. Lisäksi Suomea riivaavat rakenteellinen alijäämä ja kestävyysvaje, eli se, kuinka julkisen sektorin menot kasvavat ja tulot laskevat väestön lisääntyessä.

Professori Sixten Korkmanin puhe virtaa kuin helminauha. Hän edustaa keskitietä, toivoo niin rakenneuudistuksia kuin investointeja. Valtion taloudellisen tutkimuskeskuksen (Vatt) ylijohtaja Juhana Vartiaisen mielestä nykytilanteessa investointeihin ei ole varaa, vaan julkinen sektori tarvitsee kunnon mylläämistä. Professori Pertti Haaparanta eroaa yleislinjasta punaisen takkinsa lisäksi sillä, että hän vaatii elvytystä. Ihan sama millaista.

Mutta toimetkin ovat vain toive, sillä ongelma ei koske vain Suomea, vaan koko euroaluetta. Sen kituminen jatkuu jo seitsemättä vuotta. Ja kun nykyinen taantuma on ratkaistu, pitäisi vielä purkaa kotoinen kestävyysvaje ja lopulta ilmastonmuutos.

Vain siten talouskasvu voi jatkua.

Harvardin yliopiston taloustieteen professori Alberto Alesina tarvitsi kesäkuussa 2010 viisitoista minuuttia antaakseen koko Euroopalle opetuksen.

Alesina esitteli EU-johtajille laajentavan supistamisen teorian. Se on juuri niin paradoksaalinen kuin nimensä antaa ymmärtää. Teorian mukaan julkinen velkaantuminen pysähtyy ja talous kääntyy nousuun alijäämiä leikkaamalla.

Opetus kuului: ”Älkää tehkö, kuten Kreikka.”

Puoli vuotta aiemmin oli paljastunut, että Kreikka oli hoitanut talouttaan aivan miten sattuu. Koko vuosikymmenen vaaleissa maan puolueet olivat kampanjoineet lähinnä sillä, kuka tarjoaa kansalle eniten ja avokätisimmin. Velkaa oli otettu niin paljon, että maa yritti korjata alijäämänsä piiloon.

Vaikeuksiin Kreikka ajautui kuitenkin siksi, että siitä tuli EU:n poliittinen pelinappula, jonka tilanteesta oikein kukaan ei halunnut olla vastuussa. Ei Kreikka itse, eikä EU.

Lopulta Kreikalle tehtiin lainapaketti ja EU-komission, Euroopan keskuspankin ja kansainvälisen valuuttarahaston IMF:n muodostama troikka syötti maalle Alesinan lääkkeen. Se oli kaikkien aikojen ankarin sopeutusohjelma.

EU-komissio osoitteli sormellaan Kreikan paisunutta julkista sektoria. Pimentoon jätettiin ne puhkivelkaantuneet keskieuropalaispankit, jotka olivat mahdollistaneet Kreikan törsäyksen antamalla sille ahneuspäissään liikaa luottoa.

Pankkikriisistä tuli velkakriisi, ja Kreikasta varoittava esimerkki.

Sittemmin Troikka on pakottanut Italian, Irlannin, Portugalin ja Espanjan samalle kiristyskuurille.

Millään niistä ei pitänyt olla mitään hätää, ellei EU-komissio olisi onnistunut säikäyttämään sijoittajia pelottelemalla Kreikan velkataudin tarttumisella.

Hinta on ollut kova.

Vallalla oleva uusklassinen taloustiede kuvittelee olevansa luonnontiede, vaikka se on ihmistiede. Järjestelmä uskoo, että ihminen on rationaalisen ahne, eikä välitä muista. Sopeutuksen idea on tasapainottaa markkinat siihen kuntoon, että sijoittajien luottamus palaisi. Sen uusklassisen taloustieteen mekanismi tekee luvuilla ja väkisin, välittämättä ihmisistä tai resursseista.

Siksi Kreikassa neljännes maan asukkaista on nyt työttöminä, malaria leviää ihmisten välillä ja vuotuiset HIV-tartunnat ovat yli 30-kertaistuneet. Portugalista nuoret pakenevat siirtomaihin Angolaan ja Mosambikiin töiden perässä, ja Espanjan tuloerot ovat kasvaneet EU:n suurimmiksi.

Myös Suomi on saanut osansa eurooppalaisesta kiristyspolitiikasta. Ensi vuonna kestävyysvajetta ja velkaa leikataan kolmen miljardin euron sopeutuksilla.

Silti luottamuskeijua ei vain näy. Kriisi jatkuu, eikä yksityinen puoli ole onnistunut korvaamaan julkisen puolen leikkauksia.

Päinvastoin.

Koko Eurooppaa vaivaa kysyntäpula. Kaikki maat joutuvat kilpailemaan koko ajan kovemmin toisiaan vastaan koko ajan vähenevästä ostovoimasta. Tuloksia paasto ei ole tuonut vielä yhdessäkään Euroopan maassa.

Euroalueen keskellä on sen suurin talous Saksa. Sen vaihtotase on ollut vuosia selvästi ylijäämäinen, eli toisin sanoen vienti vetää ja raha valuu muualta Saksaan.

Silti siellä autobahnit murenevät käsiin ja talouden rakenteet lahoavat, kun liittokansleri Angela Merkel istuu vahdissa rahakirstun päällä kuin mikäkin Roope Anikka.

Saksasta on tullut EU:n rikas mutta yrmeä hausfrau, joka laittaa Finnjetin buffetissa lohta käsilaukkuunsa ja pakottaa muut ottamaan nuukailusta mallia.

Se on mahdollista, koska euroa ei johda kukaan.

Euroalueen nykyinen pysähdys on taloushistorian pisin: pidempi kasvuton kausi kuin Yhdysvaltain 1930-luvun lama. Lokakuussa euroalue kääntyi jo kolmanteen taantumiaan seitsemän vuoden aikana. Mitä, jos sille ei vain näy loppua?

Aalto-yliopiston taloustieteen laitoksella, Economicumin toisen kerroksen käytävällä Arkaadiankadulla tajuaa, kuinka paljon Suomen virallista talousviisautta on kasautunut neliömetrimääräisesti pienelle alueelle.

Sixten Korkman ja Pertti Haaparanta ovat parin huoneen päässä toisistaan. Seuraavat pari huonetta ja ollaan taloustieteen professori Matti Pohjolan huoneessa.

Pohjola, Korkman ja Massachusetts Institute of Technologyn taloustieteen professori Bengt Holmström kirjoittivat talvella raporttimuotoiset askelmerkit Suomen talouskasvulle.

Jos virallisten rivien väliin voi kirjata jotain, niin Pohjolan, Korkmanin ja Holmströmin raportti elättelee toiveita uudesta Nokiasta. Vai mitä muuta tieto- ja viestintäteknologian (ict) kehittämisestä syntynyt uusi innovaatio voisi muka tarkoittaa.

Raportin mukaan ict-ala on yhä Suomen vahvuus. Sen varaan kannattaa laskea, koska insinöörin osaaminen ei ole kadonnut mihinkään, vaikka Nokia sortuikin.

Muuten Pohjola ei ole sen toiveikkaampi kuin muutkaan.

”Ollaan tässä vähän umpikujassa. Sen takia ekonomistit on erimielisiä, päättäjät on erimielisiä. Kukaan ei oikein tiedä, mikä ratkaisisi tämän”, hän sanoo. ”On taantuma ja ikääntyminen. Pitkällä tähtäimellä näyttää hyvin synkältä.”

Synkkyyttä selventääkseen Pohjola avaa tietokoneensa ja näyttää nipun diagrammeja. Käyrät osoittavat alas. Se on rakennemuutoksen kuva.

Se ei toki ole mitään uutta. Teollisuuden osuus Suomen elinkeinorakenteesta on laskenut tasaisesti viimeiset 40 vuotta. Nokian vuoksi teollisuus oli Suomelle pitkään tärkeämpi kuin vaikkapa Ruotsille. Nyt vahvat alat, ict-, metsä- ja metalliteollisuus ovat kaikki alamäessä, eikä Suomi oikein tiedä, mitä tekisi. Vientiä tarvittaisiin, mutta Eurooppa ei vedä.

”Tässä paljastuu, että Suomen teollinen kuva onkin jälleen aika yksinkertainen”, Pohjola sanoo.

Suomen talouden varsinainen peikko ristittiin ”kestävyyssvajeeksi” vuonna 2006, kun valtiovarainministeriön virkamiehet puhuivat siitä Helsingin Sanomien mielipidekirjoituksessaan. Epämääräisyydestään huolimatta tai juuri sen vuoksi siitä on tullut valtakunnanpolitiikan ja talousjargonin trendisana.

On itsestään selvää, että Suomen väestö ikääntyy, minkä vuoksi eläkkeitä tarvitaan koko ajan enemmän kuin niille on maksajia.

Sopivat luvut vajeeseen jokainen voi kuitenkin arvata itse. Julkiset ennusteet ovat olleet silkkää Stetson-Harrisonia riippuen siitä, kuka arvioi ja koska. Siksi kestävyysvaje voi näyttää vuoroin vaarattomalta ja vuoroin likimain maailmanlopulta.

Julkisuudessa kauhisteltu valtionvarainministeriön ennuste viiden prosentin vajeesta bruttokansantuotteesta on hurjimmasta päästä. Alimmilla arvioilla vajeesta selvittäisiin, vaikkei eläkeikää edes nostettaisi.

Pohjolan mukaan kestävyysvaje on kuitenkin syy sille, että nyt tarvitaan tarkkaa talouspolitiikkaa. Koko euroalueen kannattaisi elvyttää, mutta siihen Saksa taas ei suostu. Jos Suomi lisäisi yksin julkista alijäämäänsä ja elvyttäisi, velkaantuminen voisi paisua tulevina vuosina niin, että se näkyisi myös luottomarkkinoilla, eikä vain A-kirjainten katoamisena luottoluokituksesta.

”Meillä ei olisi mitään ongelmaa kasvun hidastumisen kanssa, jos julkinen sektori ei velkaantuisi näin voimakkaasti. Jos tämä vauhti jatkuu, siitä tulee hirveä taakka tuleville sukupolville, jos talous ei käänny kasvuun.”

Mutta kun ei tiedetä, mikä aikanaan nykäisee kasvun liikkeelle, ei ole paljon mitä tehdä. Ainut vaihtoehto ovat rakenneuudistukset. Sekin on talousjargonia ja tarkoittaa sitä, että ihmiset laitetaan tavalla tai toisella tekemään enemmän töitä.

”Seuraavan hallituksen aikana pitäisi tehdä suuret päätökset”, Pohjola peräänkuuluttaa.

Nitä löytää samasta rakennuksesta, kahta kerrosta ylempää.

Juhana Vartiainen lista on pitkä.

Eläkeikää voisi nostaa yhä.

Työperäisen maahanmuuton voisi vapauttaa.

Kotihoidontuen voisi lopettaa.

Kannustinloukut pitäisi purkaa.

Ja pitäisi luoda matalapalkkatyöjärjestelmä, joka lisäisi kouluttamattomien suomalaisten työllisyyttä.

Kaikki rakenneuudistuksia par excellence.

Vielä, kun niitä saataisiin ajettua läpi. Pari päivää aiemmin VATTin ylijohtaja Vartiainen on ihastellut Twitterissä Suomen 1970-luvun peruskoulu-uudistusta.

”Se oli uudistus, joka muutti resurssien käyttöä, yhteiskunnallista tasa-arvoa, koski saavutettuihin etuihin ja mullisti Suomen. Nyt poliittinen järjestelmä on sellainen, ettei se olisi enää mahdollista. Aina kaivetaan esiin häviäjät, media rummuttaa sitä, ja etujärjestöt suojaavat saavutettuja etuja”, Vartiainen puuskahtaa.

Päivänpolitiikassa vatvotut lapsilisät ja kalastusmaksut ovat hänestä Suomen talouden kannalta nappikauppaa.

”Niistä kiistely on pikkuisen surrealistista ja ionescomaista menoa.”

Vartiaisen mukaan uudistuksia tarvitaan, jotta kestävyysvaje ei pelottaisi enää kuin ennen. Julkisella puolella olisi varaa elvyttää eurotalouden kääntymistä odotellessa.

Ensi keväänä Vartiainen ja Ruotsin väistynyt valtionvarainministeri, maltillisen kokoomuksen Anders Borg tekevät raportin Suomen taloustilanteesta.

Suomi on tilannut heiltä viralliset neuvot, kuinka suomalaisesta hyvinvointivaltiosta saadaan sellainen, että se on varaa ylläpitää. Siinä hyvinvointivaltiossa nykyistä useamman pitää maksaa yhteiskunnalle takaisin saamansa palvelupaketti, joka sisältää kaiken ultraäänikuvista yliopistoon. Takaisinmaksun valuuttana toimii työ.

Vartiaisen listaa kuunnellessa vaikuttaa selvältä, millaisia uudistuksia kaksikko aikoo ehdottaa. Hän sanoo, ettei Suomen iso julkinen sektori ei ole ongelma, vaan sen velkaantuminen on. Mutta kerrankin perisuomalaiselle velkapelolle on pätevä syy: hyvinvointivaltion pelastaminen työväestön vähetessä.

Mutta miksi politiikka sitten näyttää aivan muulta? Muualla Euroopassa julkisen sektorin leikkausten seurauksena tuloerot ovat venähtäneet ja työttömyys kasvanut.

”Musta tuntuu, että vasemmistossa on epäluulo, että tää on vain veruke purkaa hyvinvointivaltio. Ainakin se on mun osalta traaginen väärinkäsitys. Mä en oo purkamassa hyvinvointivaltiota, enkä oo mikään veronalentaja”, Vartiainen sanoo.

”Sen vuoksi mun on vaikea nähdä, että talouskuria käytettäisiin keppihevosenä hyvinvointivaltion purkamiselle. En mä oo sellaisia ihmisiä nähnyt. Voi olla, että olen sitten naiivi.”

Koska täällä suuret ikäluokat jäävät paraikaa eläkkeelle, Vartiainen ei usko paastopolitiikan lisäävän työttömyyttä täällä samalla tavalla kuin muissa maissa. Se, että Euroopan laajuisena talouskuri tekee niin, on hänen mukaansa ollut ”järkeville ihmisille koko ajan selvää.”

”Jos euroalue olisi yksi maa, niin ei tää olisi järkevää talouspolitiikkaa. Saksan pitäisi elvyttää, mutta se ei halua kantaa yksin vastuuta koko euroalueen politiikasta. Mutta kun ei ole varsinaista liittovaltiota, kaikki tekevät mitä haluavat.”

Suomalaisen politiikan mitta on se, kuinka vaikeita päätöksiä hän tekee.

Se sopii suomalaiseen mentaliteettiin. Ensin ajatellaan, että itku pitkästä ilosta, sitten kärsi kärsi, niin kirkkaamman kruunun saat.

”Sitä minä mietin, miksei kukaan tunnu pitävän mahdollisena tällaista itku pitkästä itkusta - vaihtoehtoa?” Tommi Uschanov kysyy puhelimesta.

Uschanov on tietokirjailija, joka on kirjoittanut suomalaisesta talouskulttuurista. Hänen mukaansa täällä ei uskota, että politiikalla voitaisiin juurikaan vaikuttaa talouteen. Suomessa lama on kuin ukkoskuuro, jonka tullessa mennään sisälle suojaan ja odotellaan, kunnes se on ohitse.

Muutenkin suomalaiset suhtautuvat talouteen yltiöpessimistisesti. Juuri nyt tosin on Uschanovin mielestä aihettakin synkistelyyn. On kuin se hetki vuorokaudesta, jolloin rikkinäinen kello näyttää oikeaa aikaa.

”Minä katson tätä jo voimakkaasti ensi kevään vaalien kannalta, tuleeko leikkauspolitiikasta ideologinen kynnyksikysymys. Kukaan ei sano sitä tietenkään ääneen, mutta kyllähän kaikki

varmasti koettavat käyttää taluspessimismii ja muuta politiikkaa lyömäaseina omien tarkoituseriensä ajamiseen”, hän sanoo.

Maailmanhistoriasta esimerkkejä velkansa maksaneista maista ei löydy, mutta Suomessa valti-onvelka ajatellaan herkästi samanlaisena kuin kotitalouden velka. Se on vippi, jonka ottamista tulee välttää ja joka tulee maksaa takaisin.

Silloinen Suomen Pankin pääjohtaja ja tuleva presidentti Risto Ryti ei suostunut ottamaan velkaa edes vahvistaakseen maanpuolustusta syksyllä 1939. Vuonna 1957 Suomen valtio pysäytti maksuliikenteensä, jätti laskut, lapsilisät ja eläkkeet maksamatta, jotta sen ei tarvinnut ottaa velkaa.

Siksi tuntuu selvältä, miksi Suomessa on sen suuremmitta mukinoitta miellytty EU:n paastopolitiikan linjaan, eikä elvytyksestä edes puhuta. Poliitikoille on kansan silmissä monesti kovempi päätös ehdottaa velanottoa kuin leikkauksia. Suomessa jo nollabudjetin tekeminen katsotaan elvyttämiseksi.

Kun kansainvälinen valuuttarahasto IMF patistaa Eurooppaa ottamaan velkaa ja rakentamaan infrastruktuuria, suomalaiset eivät ota sitä kuuleviin korviinsa.

”Vaikka Suomessa tai kansainvälisesti ollaan suositeltu enemmistöllä lisävelkaantumista kivuttomimmaksi poispääsyreitiksi tästä talouskriisistä, niin niitä neuvoja ei kuunnella. Kun suomalaiset talousviisaat esittävät velkaantumisen mahdollisuutena, he lakkaavat olemasta talousviisaita”, Uschanov sanoo.

1980-luvun lopulta lähtien Suomen kriisit ovat olleet lähinnä taloudellisia. Siksi elinkeinoelämän kärki ja talousviisaiden leegio on noussut Suomen tärkeimmäksi eliittiryhmäksi. Miehiksi, joilla on valtaa.

Sitten on miehiä, joiden mielestä juuri näillä miehillä on liikaa valtaa.

Jos jonkun harteille voisi kuvitella laskevansa eurokriisin kaatajan viitan, olisi matkattava 1930-luvulle. Silloin brittiläinen ekonomisti John Maynard Keynes julkaisi pääteoksensa Työllisyys, korko ja raha: Yleinen teoria.

Keynes on yksi taloustieteen suurista. Hänet syrjäytti viime vuosisadan lopulla uusklassinen talousteoria, kun valtio toisensa jälkeen alkoi uskoa markkinoiden itsensä korjaavaan mekaniin.

Nykyään tunnetuimpia keynesiläisiä on taloustieteen nobelisti Paul Krugman, joka on profiloitunut Euroopan kuristuspolitiikan kriitikkona. Krugman on usein osannut tiennyt etukäteen, mitä Euroopassa olisi pitänyt tehdä.

Keynesiläisen talouspolitiikan perussääntö on, että heikossa taloustilanteessa on otettava velkaa ja lisättävä kysyntää. Kun julkinen sektori on alijäämäinen, yksityinen sektori rikastuu ja sillä on varaa investoida ja pitää talous liikkeessä.

Mallia voi katsoa Yhdysvalloista. George W. Bush reagoi keväällä 2008 puhjenneseen finanssikriisiin välittömästi 160 miljardin dollarin elvytyspaketilla. Samana syksynä presidentiksi valittu Barack Obama käski ensi toimikseen keskuspankin ostaa 800 miljardilla dollarilla valtion velkakirjoja, eli siis painaa seteleitä. Keskuspankin ja valtiovarainministeriön vetämä elvytys jatkui tämän vuoden lokakuuhun asti, ja Yhdysvaltojen kasvu on ollut jo vuosia vakaata.

Vielä 2008 Euroopassakin uskottiin Keynesiin pienen hetken ajan. Silloin koko euroalue elvytti José Manuel Barroson johdolla.

Nyt ne ajat ovat takana.

Suomessa Keynesin sanomaa ei levitä kovaäänisesti yksikään valtakunnan talousviisaista, vaan päävastuu on kahdella helsinkiläisellä jatko-opiskelijalla: Lauri Holapalla ja Jussi Ahokkaalla.

He edustavat jälkikeynesiläistä suuntaa. Se korostaa rahataloutta. Raha on kahden tahon välinen velkasuhde, joka luodaan aina tyhjistä, joten se ei sinänsä lopu koskaan.

Holappa ja Ahokas pitävät uusklassista talousteoriaa puutteellisena, vaikka se on kehikko, jota etabloituneet talousviisaat pitävät kaikkeen sopivana ja jota opetetaan kaikissa Suomen korkeakouluissa. Vastavuoroisesti jälkikeynesiläisyys on Vartiaiselle ja Pohjolalle lähinnä pienen kuppikunnan ideologia, joka ei kuulu taloustieteen piiriin.

Ero ajattelutavoissa on merkittävä. Uusklassiset taloustieteilijät yrittävät pujottaa talouskaavoja yhteiskunnan luomiin rajoitteisiin, kun jälkikeynesiläisyys yrittää luoda taloutta, jonka alaisuudessa yhteiskunnan saisi korjatuksi.

Holapalle ja Ahokkaalle eurokriisi on Euroopan laajuinen sosiaalinen kriisi, joka johtuu paastopolitiikasta. Paastopolitiikka taas on tekosyy ajaa ”uusliberaalin blokin” yhteiskunnallisia tavoitteita myös Suomessa.

Blokkiin ei kuulu pelkkiä markkinauskoisia taloustieteilijöitä, vaan myös elinkeinoelämän johtoa ja poliittista eliittiä, jotka ajattelevat samalla tavoin. Pukumiehiä, joilla on valtaa.

”Uusliberaali blokki selvästi uskoo, että tällä politiikalla on negatiivisia kasvuvaikutuksia, mutta samalla kasvua käytetään sen oikeuttajana. Se on jännä ristiriita”, Holappa sanoo.

Hänen mukaansa nollakorkotilanteessa järkevästi kohdistettu elvytys maksaisi itsensä takaisin ja vähentäisi julkista velkaantumista tehokkaammin kuin leikkaukset. Mutta tuntuu, että se on uusliberaaleille irrelevantti kysymys.

”Heillä on tietyt yhteiskuntapoliittiset tavoitteet, jotka liittyvät aika isosti meidän yhteiskuntajärjestelmän muuttamiseen, hyvinvointivaltion alasajoon ja hashtag norminpurkutalkoisiin. Siellä on nähty, että nyt kansan keskuudessa on kriisimieliä ja byrokratiaviha, niin on helppo paukuttaa läpi muutoksia, jotka on olleet latentteina olemassa jo vuosia.”

Keynesiläisyys on kysyntäpolitiikkaa. Kysyntä ja tarjonta kohtaavat aina, kun resursseja on käyttämättä. Siksi elvytys, eli rahan kaataminen koneistoon, on kuin bensiniä, jolla käynnistää kulutus ja työllistää ihmisiä.

Holappa ja Ahokas pitävät selvänä, että Eurooppa ja Suomi on tuomittu rämpimään niin pitkäksi aikaa, että Saksa taipuu elvyttämään. Muutamassa vuodessa Saksan kysyntä hiipuu niin, että Merkelin linjan on pakko muuttua ja Saksan rahahanojen aueta. Muuten Eurooppa on jumissa ja pysyy.

Tällä hetkellä Suomen julkinen sektori säästää, yksityinen sektori säästää, eikä vienti vedä. Siksi rahavirrat ja kysyntä ovat tyrehtyneet eikä talous nouse.

Se on ajanut Suomen spiraaliin: Mitä enemmän kasvu hidastuu, sitä enemmän julkinen velkaantumisasaste kasvaa ja sitä enemmän ajetaan läpi leikkauksia, jotka hidastavat kasvua ja lisäävät eriarvoistumista ja kansalaisten epävarmuutta entisestään.

Koreografia on täysin sama kuin Etelä-Euroopan eurokriisimaissa.

”Jos nyt puhutaan, että suomalainen hyvinvointivaltio ei ole vielä hävinnyt mihinkään, niin jos ja kun tämä jatkuu vielä kolme vuotta, niin kyllä se sitten on. Jo nyt leikataan tutkimuksesta ja tuotekehityksestä, joissa piti olla tän maan kilpailuetu”, Ahokas sanoo.

Holapan ja Ahokkaan puheissa Suomi on ollut seitsemän vuotta kriisissä, jota näyttää seuraavan lisää kriisejä. Nykyisen sosiaalisen kriisin jälkeen luvassa on ekologinen kriisi.

Mutta nyky-Suomessa luontopuhe ei vetoa, vaan välinpitämättömyydellä pikemminkin rehellään. Ja kuten hallituksen suonsuojelupäätöksestä voi huomata, luonto on uhrattavissa joka tilanteessa mahdollisten työpaikkojen tieltä.

Holappa ja Ahokas arvioivat, että ihmiset saadaan kiinnostumaan ekologiasta vasta silloin, kun heillä on muuten riittävän turvattu olo ja usko yhteiskunnan vakauteen. Siihen, että arki jatkuu normaalina, vaikka kriisiä yritetään helpottaa.

”Ekologinen kriisi on kaikkein tärkein, siitä ei ole kahta sanaa”, Holappa sanoo.

”Mutta ennen kuin me ratkaistaan globaali massatyöttömyysongelma, eriarvoistumiskehitys ja muu sosiaalinen kriisi, me ei voida ratkaista sitä.”

Paavo Järvensivu puhuu asioista, joilla harva haluaa lattehetkeään häirittevä.

Järvensivu on Aalto-yliopiston talouskulttuurin tutkija. Hänen skenaarionsa on synkkä: talouskasvuajattelu pitää niin tiukkaa otetta politiikasta, että ilmastonmuutosta ei saada torjuttua.

Vaihtoehtoja on oikeastaan yksi: muutos. Eri asia on, millaisesta muutoksesta on kyse. Luonnontieteellisen konsensuksen mukaan nykyistä vauhtia jatkuva kasvu johtaa siihen, että 30–50 vuoden sisällä globaali biosfääri saavuttaa romahduspisteensä.

Silloin kukaan ei tiedä, mitä tapahtuu.

Toinen vaihtoehto on hillitä talouskasvua pakkokeinoin, lähinnä tiukalla päästökaupalla.

Historiallisesti tällaisessa rajoittamisessa ei ole mitään uutta. Britanniassa autolla ajaminen hyvin vuoksi oli kiellossa koko toisen maailmansodan ajan, koska bensiiniä oli säästettävä.

Järvensivun mukaan meillä on vain muutama vuosi aikaa aloittaa muutokset kohti jälkifossiilista yhteiskuntaa.

Muutokset voisivat olla niitä, jotka ovat nyt tulleet esille järkevinä elvytyskohteina: uusiutuvat energiavarat, älykäs sähköverkko tai julkisen liikenteen infrastruktuuri.

Samalla pitäisi keksiä, kuinka päästä hiljalleen irti talouskasvusta. Se kun ei näytä jatkuvan.

”Jos meillä hyvinvointipalvelut on sidottu talouskasvuun, pitäisi laittaa maan parhaat voimat miettimään, miten siitä yhteydestä pääsisi eroon”, Järvensivu sanoo.

On luonnontieteellinen itsestäänselvyys, että uusiutuvilla energioilla ei voida koskaan korvata fossiilisia polttoaineita. Niiden kaivamisen tai poraamisen hyötysuhde taas laskee vuosi vuodelta, kunnes jossain pisteessä se ei kannata.

Sitä uusklassinen taloustiede ei huomioi, koska se pohjautuu teoriaan, ei empiirisiin testeihin.

”Resurssikysymyksen ei pitäisi olla ideologinen tai vihervassarikysymys, vaan sen pitäisi tulla talouden ytimeen. On käsittämätöntä, että taloustiede on resurssien optimaalista allokoointia mutta täysin irtautunut resursseista”, Järvensivu huokaa.

Myös ilmastonmuutoksen kannalta talouskasvun jatkuminen näyttää mahdottomalta – ainakin, ellei teknologista ihmettä tapahdu. Jo nyt Kööpenhaminan ilmastokokouksen julistama tavoite, kahden asteen lämpeneminen vuonna 2050, on Britannian johtaviin ilmastotutkijoihin kuuluvan professori Kevin Andersonin mukaan käytännössä karannut.

Tilanteessa, jossa globaali hiilidioksidipäästöjen huippu olisi vuonna 2020, kahden asteen tavoitteeseen pääseminen vaatisi päästöjen leikkaamista kahdeksalla prosentilla joka vuosi.

Tähän asti yhden prosentin päästövähennys on vaatinut Britannian hallitukselle teetetyin Sternin raportin mukaan vähintään maailmantalouden taantumaa. Neuvostoliiton romahtaessa globaalit päästöt vähenivät viidellä prosentilla.

Neljän asteen noususta seuraisi tuhoa jo pelkästään siitä, että merenpinta nousisi metrillä tai parilla ja jopa puolet Intian vehnä- ja Yhdysvaltain maissisadoista tuhoutuisi. Silti kansainvälinen energiajärjestö IEA on pelotellut jopa kuuden asteen nousun olevan mahdollinen.

Valtavirran taloustieteilijät uskovat, että ilmastopelko on turhaa. Kuten historiassa tähänkin asti, teknologia ja innovaatiot huolehtivat talouskasvusta ja ratkaisevat ympäristöongelmat.

Talouden mekanismit tasaavat Suomen kasvun pitkällä tähtäimellä kahden prosentin uralle, kuten Vartiainen arvioi.

VATTin uuden raportin mukaan valtaosa päästövähennyksistä saadaan aikaan teknologian avulla, ja ilmastopolitiikka hidastaa vuoden 2020 jälkeen vientiä vain ”hieman”.

Paavo Järvensivu on toinen, joka vannoo jälkikeynesiläisyyden nimiin. Hän pitää sitä ainoana uskottavana talousteorianana, joka antaa yhteiskunnalle edes jonkinlaisen mahdollisuuden siirtyä hallitusti niukkojen resurssien maailmaan.

Koska raha on velkasuhde ja keskuspankkiraha luodaan tyhjästä, taloudellisesti suvereenilta valtiota se ei lopu koskaan kesken. Omalla valuutallaan valtio voi luvata kaikille työtä ikuisesti, mikä takaa jatkuvan rahavirran ja kysynnän. Liiallinen inflaatio vältettäisiin ennen muuta säätelemällä ostovoimaa verotuksella, ja kun täystyöllisyys saavutettaisiin, rahahanoja kiristettäisiin, Järvensivu kertoo.

Silloin rahatalouden ja fyysisten resurssien välinen kytkös katkeaisi. Rahamääräinen talous voisi periaatteessa kasvaa loputtomasti – mutta se ei olisi kenellekään enää mikään tavoite.

Vuonna 1930 Yhdysvalloissa oli juuri puhjennut suuri lama. Samana vuonna John Maynard Keynes maalaili esseessään *Economic Possibilities for Our Grandchildren* maailmaa sata vuotta myöhemmin.

Kuva oli kaunis: maailmassa olisi tarpeeksi työvoimaa, jotta ihmiset saisivat tuotettua kaiken, mitä tarvitsivat. Yhteiskunta pyörisi harmonisena.

Keynesille talous oli aina tekninen ongelma, joka pitää ratkaista. Sen vuoksi, että ihmiskunnalla olisi niin paljon tärkeämpääkin ajateltavaa.

Teksti: Oskari Onninen

Kuvitus: Katri Tikkanen

Artikkelin lähteinä on käytetty Timo Harakan kirjaa Suuri kiristys (Schildts & Söderströms, 2014) ja Naomi Kleinin kirjaa This changes everything (Allen Lane, 2014). Lisäksi juttua varten on haastateltu Helsingin yliopiston ympäristöpolitiikan professoria Janne Hukkista.